

SREČNO

**GLASILO
ZASAVSKIH PREGOVNIKOV
TRBOVLJE**

**LETO VII.
MAJ 1971**

ŠTEV. 2

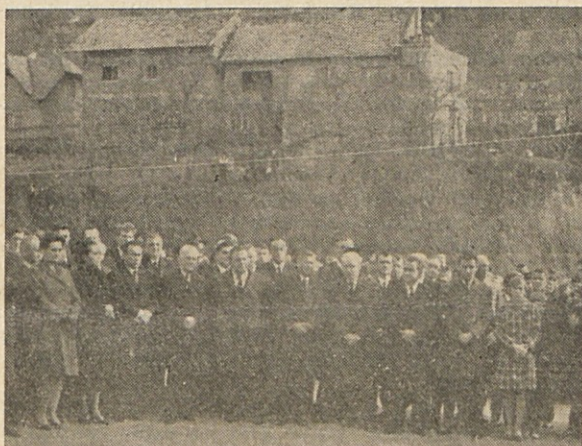
Izgubili smo devet tovarišev

V četrtek 8. aprila 1971 se je ob 18.30 uri dogodila v jami Ojstro rudnika Hrastnik pri ZPT, skupinska nesreča, zaradi katere smo izgubili devet delovnih tovarišev.

Tega dne je prišlo v Zapadnem polju na širokočelnem odkopu, na etaži III/6, kota 171, do vdora mulja, verjetno ob progi za dostavo lesa. Na širokočelnem odkopu je potekala v tem času faza rušenja. Pri tem delu so bili zaposleni štirje rudarji. Ostali del posadke in dostavljalec lesa so v trenutku vdora pravkar končali z malico in se podali po progi za dostavo lesa proti širokočelnemu odkopu. Pišč zraka in val mulja jih je zajel ter del umikajočih presenetil, kar je bilo zanje usodno. Kljub intenzivni reševalni akciji, ni bilo mogoče rešiti dragocenih človeških življenj. Iz podatkov, ki so bili znani takoj po nesreči, je smatralo tehniško vodstvo, da je do nesreče prišlo zaradi nenadnega vdora okrog 3000 m³ mulja, brez vsakršnega predhodnega znaka, t. j. pritiska, dotoka vode in podobno.

Vzroke nesreče bo ugotovila posebna komisija:

V tej nesreči so izgubili življenje naslednji rudarji:

S svojo navzočnostjo so se poslovili od ponesrečenih tovarišev tudi predstavniki javnega življenja iz republike in iz Zasavja
Foto Jože Gerhard

Ivan **BEDENIK**, rudar-kopač, rojen 1926 iz Hrastnika

Srečko **KORDON**, rudar-gospodar čela, brigadir, rojen 1927 iz Hrastnika

Janko **LAPORNIK**, učni kopač, rojen 1934 iz Sedraža pri Laškem

Henrik **MATUL**, rudar-kopač, rojen 1933 iz Sedraža pri Laškem

Franjo **PINTERIČ**, rudar-kopač, rojen 1932 iz Lopatina pri Čakovcu

Rudi **PRAH**, rudar-kopač, rojen 1931 iz Hrastnika

Jože **VRBIČ**, rudar-vozač, rojen 1933 iz Krmelja

Miha **ZAKOŠEK**, rudar-kopač, rojen 1932 iz Hrastnika

V splošni bolnici v Trbovljah pa je zaradi posledic te nesreče dne 10. aprila t. l. umrl še Anton **JANEŽIČ**, rudar učni-kopač, rojen 1939 iz Krmelja

Zaradi te nesreče so bili prepeljani na zdravljenje v splošno bolnico v Trbovlje

Dominik **PAVLIC**, rudar-jamski strelec, rojen 1928 iz Hrastnika

Valentin **GLINŠEK**, rudar-kopač, rojen 1935 iz Hrastnika

Jože **LEBEN**, rudar-kopač, rojen 1927 iz Hrastnika

Anton **RAMŠAK**, rudar-kopač, rojen 1936 iz Hrastnika

Zalno zasedanje osrednjega delavskega sveta ZPT, dne 9. aprila 1971, v počastitev spomina smrtno ponesrečenih tovarišev v jami Ojstro rudnika Hrastnik

Foto: Trbovlje

Castna straža rudarjev na prostoru pred mrliško vežico na Dolu pri Hrastniku Foto Jože Gerhard

Franc KRANJC, rudar-kopač, rušać rojen 1941 iz Hrastnika
Vekoslav ZUPANČIČ, rudar-kopač, rojen 1938 iz Dola pri Hrastniku
Alojz BLATNIK, rudar-kopač, rojen 1934 iz Hrastnika

Takoj po nesreči so pričeli z reševalno akcijo, ki je nato potekala neprekinjeno vse dotlej, dokler niso odkopali zadnjega ponesrečenega rudarja, t. j. do 10. aprila t. l. Kraj te velike tragedije so takoj potem obiskali dr. Jože Brilej — predpredsednik skupščine SRS, Marjan Orožen — podpredsednik skupščine SRS, inž. Tone Tribušon, podpredsednik izvršnega sveta SRS, inž. Andrej Marinč — sekretar CK ZKS.

Naslednji dan, t. j. 9. aprila t. l. so se ob 11. uri sestali v sejni sobi uprave ZPT na žalno zasedanje člani osrednjega delavskega sveta, predstavniki občinskih skupščin ter družbeno-političnih organizacij iz Hrastnika, Trbovelj in Zagorja, udeležili pa so se ga še Miha Marinko — član sveta federacije, Marjan Orožen — podpredsednik republiške skupščine SRS, Karlo Forte-republiški poslanec, Rudi Bregar-predsednik mestnega sindikalnega sveta Ljubljane, Stjepan Šaubert — predsednik sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije in glavni republiški rudarski inšpektor inž. Matija Curovac.

Na žalnem zasedanju je govoril namestnik predsednika osrednjega delavskega sveta Jože Pikel in na kratko opisal prizadetost celotnega kolektiva ob tej tragični nesreči. Domnevne vzroke o nastanku nesreče je na kratko podal tehnični direktor ZPT inž. Adolf Jermol, nato pa je predsedujoči prebral sožalne brzojavke in pisma, ki so jih do tega časa poslale na naslov podjetja delovne organizacije, družbeno-politične skupnosti in družbeno-politične organizacije ter posamezniki. V nadaljevanju žalnega zasedanja je osrednji delavski svet sprejel nekaj sklepov, ki se nanašajo na plačilo pomoči družinam ponesrečenih rudarjev, šolanje otrok ter preventivno zdravljenje tistih rudarjev, ki so se zdravili v splošni bolnici v Trbovljah zaradi posledic te nesreče. Ustanovil je v okviru sklada skupne porabe poseben fond, na katerega je možno nakazovati pomoč delovnih in drugih organizacij, v korist družinam smrtno ponesrečenih rudarjev. Sredstva se zbirajo na tekočem računu pri SDK Trbovlje, št. 527-720/1-3. Za organizacijo in izvedbo pogrebni

svečanosti je osrednji delavski svet imenoval sedem članski odbor, katerega so sestavljali: Jože Zorčič, inž., namestnik glavnega direktorja kot predsednik in člani: Ludvik Zalokar, Rado Kantužar, Marko Podkoritnik, Aleksander Kandušar, Franc Zdovec in Tine Lenarčič. Osrednji delavski svet je še sklenil, da bo na svojem naslednjem zasedanju obravnaval poročilo o vzrokih nesreče ter o ukrepih, ki jih bo treba sprejeti v zvezi z nadaljnjo eksploatacijo premoga na področju, kjer se je dogodila nesreča.

Odbor za izvedbo pogrebni svečanosti je pripravil poseben program, po predhodnem posvetovanju s prizadetimi družinami smrtno ponesrečenih rudarjev.

Pogreb pokojnih rudarjev Janka Lapornika in Henrika Matula je bil v nedeljo, 11. aprila 1971 ob 15.30 uri na pokopališču v Saedražu pri Laškem. Od njiju se je v imenu podjetja in kolektiva poslovil inž. Alojz Pavčnik, pri pogrebni svečanosti pa so sodelovali delavska godba iz Trbovelj, moški pevski zbor Zarja iz Trbovelj, ter uniformirani rudarji iz Hrastnika in Trbovelj.

Pokojni Jože Vrbič je bil pokopan 11. aprila 1971 ob 16. uri na pokopališču v Krmelju. V imenu podjetja in kolektiva se je poslovil od njega inž. Emil Kohne. Na grobu je sodelovala godba steklarne Hrastnik, moški pevski zbor iz Krmelja ter uniformirani rudarji iz Hrastnika in Zagorja.

Pokojni Srečko Kordon, Ivan Bedenik, Miha Zakošek in Rudi Prah so bili pokopani 11. aprila ob 17. uri na pokopališču na Dolu pri Hrastniku. Tu je bila osrednja komemoracija za vseh devet smrtno ponesrečenih rudarjev. Od njih se je v imenu podjetja in kolektiva poslovil glavni direktor inž. Albert Ivančič in Albin Žibret, predsednik občinskega sindikalnega sveta Hrastnik, v imenu občinskih organizacij iz Hrastnika, pred grobom pa so se od njih poslovili še Marko Podkoritnik, za družbeno-politične organizacije in rudnik Hrastnik, Ivan Zagožan za organizacijo ZB NOV iz Hrastnika, Polde Majdič v imenu pevskega zbora Svobode I. iz Hrastnika ter predstavnik družbeno-političnih organizacij iz Ljubljane. Na pogrebu je bilo navzočih okrog 8000 ljudi, med njimi so bili: Sergej Kraigher — predsednik skupščine SRS, Stane Dolanc — član izvršnega biroja ZKJ, Lidija Sentjura — član sveta federacije, Miha Marinko — član sveta federacije

Krste s posmrtnimi ostanki ponesrečenih tovarišev so nosili uniformirani rudarji Zasavskih premogovnikov-Trbovlje Foto Jože Gerhard

Marjan Orožen — podpredsednik republiške skupščine SRS, Janez Vipotnik — predsednik republiške konference SZDL, Leopold Krese — predsednik republiške gospodarske zbornice, republiški in zvezni poslanci iz Zasavja, predstavniki družbeno-političnih skupnosti in družbeno-političnih organizacij iz Zasavja, predstavniki sindikalnih in drugih organizacij iz Ljubljane, uniformirani rudarji iz Velenja, Laškega, Senovega, Kanižarice in Kočevja, rudnika Raše in srednjebosanskih rudnikov Zenica, ter predstavniki njihovih podjetij in številni drugi udeleženci iz Hrastnika, Trbovelj in Zagorja.

Na pogrebu je sodelovala rudarska godba iz Hrastnika ter združeni pevski zbori iz Hrastnika in Dola pri Hrastniku ter zastavonoše sindikalnih praporov.

V ponedeljek 12. aprila t. l. je bil ob 16. uri pokopan v Lopatincu pri Čakovcu pokojni rudar Franjo Pinterič. V imenu podjetja in kolektiva se je od njega poslovil Aleksander Kandušar. Pogreba se je udeležila rudarska godba iz Zagorja, moški pevski zbor Loški glas iz Zagorja ter uniformirani rudarji iz Hrastnika in Zagorja.

V ponedeljek 12. aprila t. l. ob 13. uri je bil pokopan na pokopališču na Kalu pri Šentjanžu pokojni rudar Anton Janežič. Od njega se je poslovil v imenu podjetja in kolektiva Marko Podkoritnik. Na pogrebu so sodelovali rudarska godba iz Hrastnika, moški pevski zbor Svobode I. iz Hrastnika ter uniformirani rudarji iz Hrastnika.

Na vseh pogrebi so sodelovali zastavonoše sindikalnih praporov iz ZPT. Na posamezne pogrebne svečanosti so bili pravočasno organizirani avtobusni prevozi, položeni vencji in opravljena vsa druga drobna organizacijska dela tako, da so pogrebne svečanosti potekale brez zastojev.

Odbor je skupno z drugimi sodelavci v podjetju imel na skrbi nato še razgovore s svojci ponesrečenih rudarjev, o njihovih problemih, ki so se pojavili po izgubi svojih najdražjih.

Tisk, radio in televizija so posvetili temu dogodku zelo veliko publiciteto. Sproti so obveščali preko svojih informativnih sredstev občane v naši republiki in v drugih republikah, o poteku reševanja, o poteku organiziranja in izvedbe pogrebnih svečanosti ter o vsem ostalem, ki je bilo kakorkoli povezano s to nesrečo.

Množica sodelavcev, občanov in gostov se je udeležila dne 11. aprila t. l. pogrebne svečanosti na pokopališču na Dolu pri Hrastniku

Foto Jože Gerhard

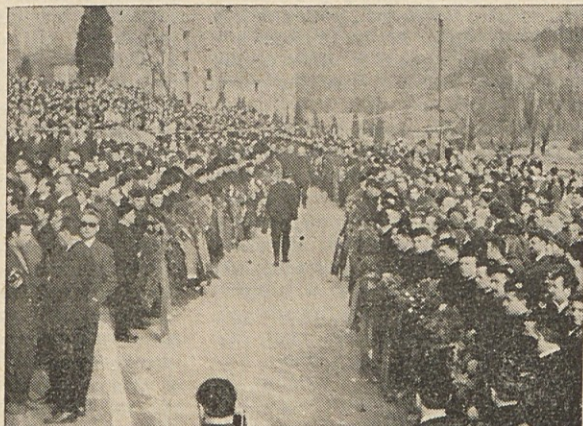
Od vseh desetih smrtno ponesrečenih rudarjev, se je v imenu delovne skupnosti Zasavskih premogovnikov poslovil pred žalami na Dolu pri Hrastniku, glavni direktor ZPT Albert Ivančič, dipl. inž. rud. Foto: Jože Gerhard

Na naslov podjetja, kakor tudi na naslov sindikalne organizacije, je prispelo skupno 115 sožalnih brzojavk in pisem. Z vsebino teh smo seznanili družine pokojnih naših sodelavcev, kakor tudi vse delovne enote ZPT.

V počastitev spomina vseh desetih ponesrečenih rudarjev so poslale številne delovne organizacije, družbeno-politične skupnosti in družbeno-politične organizacije, trgovska podjetja s kurivom in posamezni občani, številne žalne vence, ki so bili položeni na grobove vseh desetih izgubljenih tovarišev.

Izgubili smo devet dragocenih tovarišev, devet dragocenih življenj in devet družinskih očetov. Naravne sile so jih iztrgale iz naših vrst in jih uvrstile v vrsto tistih tovarišev, ki so svoj krvni davek v rudarstvu prispevali že v preteklih letih in desetletjih, odkar kopljemo premog v naših krajih. Ob tej nesreči in tragediji smo si edini, do bomo napravili vse in poiskali vse možnosti, ter uporabili vse znanje, da bi v bodoče preprečili in onemogočili delovanje naravnih sil tako, da bi v prihodnje ne prihajalo do takih hudih nesreč.

Slava spominu vseh desetih naših izgubljenih tovarišev!

Uniformirani rudarji iz vseh slovenskih premogovnikov so pripravili spalir na obeh straneh ceste, po kateri so šli udeleženci žalnega spreveda

Foto Jože Gerhard

1. maj — praznik dela

Pred nami so praznični dnevi in verjetno se je že vsak član kolektiva odločil, kako bo najbolje, izkoristil te dneve. Saj pomeni, po elanu in nenehni navzočnosti na delu v celotnem jesensko—zimskem obdobju, za vsakogar ta pomladanski praznik določeno sprostitev in slavnostno osnovega ustvarjalca vseh dobrin — dela.

Na žalost praznujemo letošnje prvomajske dneve v znamenju in času o najhujši nesreči, ki je prizadejala podjetje v integriranem sestavu, kakor so sedaj Zasavski premogovniki. Tako bodo imeli ti praznični dnevi obeležje žalostnega spomina na tragedijo, ki je nastala pri

delu v eni izmed faz proizvodnega procesa na etaži III/6 jame Ojstro rudnika Hrastnik. Lahko rečemo, da

so žrtve te tragedije kot junaki umrli v prvi fronti dela, ki je v rudarstvu vedno povezano z določenim tveganjem.

Ko bomo kjerkoli in kakorkoli praznovali prvomajske dneve, imejmo v spominu svetle like žrtve dela, ki na eni strani terjajo plačilo, na drugi strani nudi bogastvo. Zavedajmo se, da so žrtve na vseh področjih dela tiste, ki na določen način dajejo pobudo za hitrejši napredek znanstvenih dosežkov, ki naj omogočijo uspešnejše in varnejše delo v bodoče.

Naj nas ta nesreče še bolj strne v nadaljnjih prizadevanjih za doseganje vedno večjih in boljših rezultatov dela na vseh področjih našega udejstvovanja.

Glavni direktor
Albert Ivančič, dipl. inž. rud.

Nosilec družbenega razvoja je delavski razred

Predsednik Tito je imel govor na seji konference SZDL Jugoslavije. Med njimi je dejal, da je tu vprašanje ustavnih norm o vodenju naših ljudi, zlasti vodilnih. 21. in 22. amandma sta posvečena samoupravljanju in delavskemu razredu. Menili smo, da je treba v ustavi dati ustrezno mesto prav tistim, na katerih temelji vsa naša socialistična nadgradnja. Tudi v teh ustavnih spremembah bo imel naš delavski razred močno orožje, s katerim se bo lahko boril zoper pačenje samoupravljanja. Takšni primeri so bili.

Tudi tisti, ki so odgovorni, bodo morali spoštovati te ustavne norme, ker je v mnogih krajih v naši državi samoupravljanje že začelo stagnirati. V imenu samoupravljanja se je začelo upravljati. Tehnokratizem in birokratizem sta se v nekaterih panogah in nekaterih krajih naše države precej razpasla.

Mislím, da bo s sprejetjem ustavnih sprememb delavski razred dobil pravo mesto in se bo lahko uspešno razvijal. Pri tem mislim na vrsto vprašanj, na materialno podlago itd. Ni dovolj samo govoriti o

samoupravljanju, ampak omogočati, da se bo razvijalo. Iz osnutka amandmajev je mogoče videti, da velja velika pozornost dogovorom in doseganju rešitev s sporazumevanjem, ne pa s preglasovanjem. Zelo dobro bi bilo, če bi to načelo izvedli v naši državi od vrha navzdol. Predsednik Tito je še poudaril, da je glavni nosilec družbenega razvoja pri nas delavski razred, velikanška množica ljudi, ki ustvarjajo. Naša skupnost se bo morala odreči nekaterim načrtom in preveč naglim korakom v izgradnji.

Ustavne spremembe — ZPT in komunisti

Narodi Jugoslavije so pred novo zgodovinsko odločitvijo, podobno kot v letih 1941—1945, ko so enakopravni in suvereni narodi v času vojne in revolucije, polagali temelje novi državi.

Skoraj tri desetletja dolga pot nove Jugoslavije je bila zaznamovana z uveljavljanjem njene izvirne poti v boju za svobodo, neodvisnost, demokracijo in socializem. Vsaka revolucija je nujno izvirna, specifična glede na specifične razmere, sicer ne more zmagati. Ker smo upoštevali svoje razmere in iskali pot, ustrezno našim razmeram, smo dosegli kljub mnogim navidezno nepremagljivim težavam, krizam in preizkušnjam — še vedno uspeli.

Za hitrejšo uresničevanje gospodarske in družbene reforme, ki smo se je lotili leta 1965, so velikega pomena predvidene ustavne spremembe, ki so zajete v pripravljenih osnutkih amandmajev od XX do XL, o katerih bo tekla najširša javna

razprava in bodo nato z dopolnili sprejeti v zvezni skupščini v mesecu juniju ali juliju t.l.

Bližnje ustavne spremembe so nedvomno bistvene za prihodnost slehernega človeka, naj gre za njegov položaj in pravice, ki izvirajo iz dela, naj gre zanj v narodu in republiki ali pa za njegov položaj v federaciji.

Vse spremembe na političnem in gospodarskem področju družbenega življenja so proces doslednega izvajanja samoupravljanja in se v tem trenutku vključujejo v nadaljnjo etapo revolucionarnega boja za deatizacijo družbeno-gospodarskih in družbeno-političnih funkcij, odtujenih od delavskega razreda. Dosledno izvajanje samoupravljanja zahteva, da bistvene funkcije upravljanja in odločanja z družbenimi sredstvi prenesemo in prepustimo proizvajalcu in delovnemu človeku v združenem delu. Iz teh izhodišč, pa na podlagi tržnega gospodarjenja dohodka in

delitve po delu, raste celotna družbena organizacija od osnove do federacije.

Za Zasavske premogovnike, ki združujejo več temeljnih organizacij združenega dela, sta brez dvoma najpomembnejša osnutka XXI. in XXII. ustavnega amandmaja.

Nekaj bistvenih povzetrov iz besedila XXI. amandmaja: Temelj socialističnih samoupravnih razmerij je tak družbeno-gospodarski položaj delovnega človeka v družbeni reprodukciji, ki mu zagotavlja, da dela z reprodukcijskimi sredstvi v družbeni lasti in neposredno ter enakopravno z drugimi delovnimi ljudmi v združenem delu odloča o vseh zadevah družbene reprodukcije; glede na medsebojno odvisnost, odgovornost in solidarnost uresničuje svoj osebni, gmotni in moralni interes ter pravico uživati uspehe svojega dela in da razvija svoje delovne ter druge ustvarjalne sposobnosti.

Da bi zagotovili tak družbeno-gospodarski položaj delovnega človeka, je delovnim ljudem kot njihova neodtujljiva pravica zagotovljeno, da v temeljnih organizacijah združenega dela ustvarjajo dohodek, na podlagi svojega dela pa ravnajo z zadevami in sredstvi družbene produkcije, ter odločajo o dohodku, ki ga kot del skupnega družbenega dohodka ustvarjajo.

Delovni ljudje v delovni organizaciji imajo pravico, da kot temeljno organizacijo združenega dela organizirajo vsak njen del, ki je delovna celota, v kateri se rezultat njihovega skupnega dela lahko pri delitvi izkaže kot vrednost in ga je na tej podlagi mogoče samostojno izraziti.

Po sprejetju ustavnih amandmajev, bodo pred ZK postavljene odgovorne naloge za izvajanje načel ustavnih amandmajev, predvsem tistih, ki govorijo o vlogi in položaju delovnega človeka v temeljni organizaciji združenega dela, kot tudi položaj in vloga temeljnih organizacij združenega dela v okviru Zasavskih premogovnikov. Ta vprašanja so že dalj časa aktualna in terjajo hitreje reševanje, ker jih ne bo mogoče odlašati v nedogled, zaradi še ne vzpostavljenih enakih ali vsaj približno enakih pogojev gospodar-

jenja posameznih delovnih enot oziroma temeljnih organizacij združenega dela v okviru Zasavskih premogovnikov. Eventualne razlike v pogojih gospodarjenja bo pa možno odstraniti oziroma omiliti s sprejetjem družbenega dogovora znotraj gospodarske organizacije, ki ga naj sprejmejo samoupravni organi. Le na tej osnovi bomo v smislu predlaganih ustavnih amandmajev gradili naprej našo samoupravno socialistično družbo in to od baze do družbeno-politične nadstavbe.

Predlagane ustavne spremembe, ki so prišle v razpravo med najširše množice, imajo poleg nadaljnje izgradnje našega družbeno-ekonomskega in političnega sistema, velik pomen tudi za nadaljnjo utrditev integracije jugoslovanskih narodov in narodnosti, katera je bila v zgodovini že večkrat izražena in potrjena. Kljub temu pa skušajo v tem trenutku razne struje etatizma in nacionalizma izkoristiti predvidene ustavne spremembe za uresničevanje svojih ciljev, ki nimajo nič skupnega z nadaljnjim utrjevanjem bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti.

Predlagane ustavne spremembe določajo tudi novo organizacijo, pristojnosti in medsebojne odnose organov federacije. Te spremembe vse-

binsko označujejo novo in zelo pomembno etapo v procesu nadaljnje prilagajanja strukture organov federacije, mnogonacionalne strukture naše države, kakor tudi demokrati-zacije političnega sistema.

V novi organizaciji zveznih organov, kakršna je predlagana, pomeni največjo novost ustanovitev predsedstva socialistične federativne republike Jugoslavije. Vloga predsedstva SFRJ in njegove temeljne funkcije, izhajajo iz predlaganega ustavnega določila, po katerem bo predsedstvo ustanovljeno na podlagi enakopravnega zastopstva republik in ustreznega zastopstva avtonomnih pokrajin, da bi tako neposredno sodelovali pri uresničevanju pravic in dolžnosti federacije.

Predlagane ustavne spremembe, ki bodo predmet razprave najširše javnosti, pomenijo nov dokaz moči in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti, ne pa kriza našega sistema in mednacionalna nesoglasja, kot to naši sovražniki mislijo in želijo. Zato se more ZK pri obravnavanju osnutka ustavnih amandmajev v celoti vključiti v razpravo in skupno z ostalimi družbeno-političnimi faktorji in občani to enotnost narodov tudi dokazati in potrditi.

Ludvik Zalokar

Položaj ZPT v času izvajanja stabilizacijskih ukrepov

Ob zelo razširjenih razpravah o stabilizacijskih ukrepih v našem gospodarskem sistemu se mi zdi, da se moramo najprej vprašati, kaj pričakujemo od teh ukrepov.

Verjetno je težko pričakovati, da se bomo v zelo kratkem času privadili nekoliko drugačnemu pojmovanju gospodarskih odnosov, kot je to bilo v preteklosti. V bistvu gre pri takšnih spremembah skoraj vedno za to, da je neka stran pri tem prizadeta. Nemogoče je namreč pričakovati, da bo za vse enako dobro, kakor je bilo preje, če vemo, da smo trošili preveč na področju investicijske, splošne in osebne porabe. Bistvo stabilizacijskih ukrepov pa je, da spravi vse oblike porabe v sklad z razpoložljivimi sredstvi. Pri tem seveda nastaja vprašanje, kako zadostiti vsem željam in zahtevam ter težnjam, da naj nihče ničesar ne izgubi. Gre za ukrepe na področju kreditno-denarne politike, zmrznjenja cen, omejevanja splošne porabe, gre za strožje kriterije investicijske izgradnje ter omejevanja stihije na področju oblikovanja in izplačevanja osebnih dohodkov.

Res je, da v trenutni situaciji še vedno ne moremo govoriti o stabilizaciji cen. To se odraža tako pri cenah materiala, ki služi za proizvodnjo, kot tudi pri cenah blaga za široko porabo. Vsaka panoga industrije želi v tem času doseči zanjo

čimbolj ugoden položaj, bodisi, da so to cene, bodisi da so to pogoji uvoza ali izvoza. Res je seveda tudi, da so nastala določena neskladja, da so cene nekaterih potrošnih dobrin že dalje časa (celo od leta 1965) nespremenjene, da smo imeli v preteklosti cene pod kontrolo, maksimirane in proste cene in da je iz teh različnih režimov cen, nastal tudi različen položaj gospodarskih organizacij v pogojih stabilizacije.

Vprašanje je torej, v kakšnem položaju je naše podjetje ob že delujočih in predvidenih stabilizacijskih ukrepih. Pri našem podjetju ni problematičen uvoz surovin, ker jih za proizvodnjo ne potrebujemo. Problemi nastajajo predvsem pri podražitvah cen ostalega materiala, ki pomeni tudi povečanje lastne cene in stroškov proizvodnje. Deloma nastajajo problemi z uvozom opreme zaradi znižane vrednosti dinarja in sorazmerno povišanih carinskih dajatev in taks. To daje seveda manjšo možnost za nakup opreme iz uvoza. Mislili smo, da bo nekoliko lažje z likvidnostjo, t. j. s plačili za prodani premog, vendar smo se kar precej zmotili, saj je sedaj, lahko bi rekli, slabše s plačili, kakor je bilo prej. Del te nelikvidnosti gre vse-kakor na račun povečanih cen pre-moga s 1. januarjem 1971, večji del pa na račun slabšega plačevanja kupcev.

Pri splošni oceni, kaj je potrebno podvzeti v podjetju, da bomo tudi mi prispevali k modernizaciji, je potrebno predvsem imeti pred očmi nenehno nujnost dvigovanja produktivnosti ter iskanja vseh oblik in možnosti modernizacije v podjetju. Ta smer razvoja je sicer pri nas izrazito prisotna, vendar pa omejena v svojem razmahu zaradi omejenih finančnih možnosti. Pri tem so tudi na področju najemanja kreditov precej omejene možnosti in nas to dejansko zavira v tempu nadaljnje modernizacije. Zato je potrebna v stroških proizvodnje skrajna štednja, kajti tudi ustrezna prodajna cena lahko postane ob premajhni pazljivosti in kontroli kmalu nezadostna. Po drugi strani menim, da ne moremo in ne smemo postavljati pretiranih zahtev v zvezi z osebnimi dohodki. Strinjam se, da so v primerjavi z nekaterimi drugimi še vedno neprimerni, vendar so se v zadnjem času bistveno popravili in zavedati se je treba, da jih je možno v bodočem popraviti le na osnovi boljših proizvodnih in finančnih rezultatov. V kratkem bo vprašanje osebnih dohodkov v podjetju moral urejati samoupravni sporazum na osnovi splošnega družbenega dogovora. Delo na samoupravnem sporazumevanju v okviru vseh slovenskih rudnikov, je v teku.

Seveda pa to niso in tudi ne morejo biti edina stališča, na podlagi katerih naj sledi usmerjanje akcij v podjetju. Tu so še: izpolnjevanje proizvodnega in finančnega načrta, organizacija podjetja, racio-

nalizacija finančno-administrativne službe, nadaljnja razširitev samoupravljanja in želja po čim širšem sodelovanju pri odločitvah o bistvenih vprašanih v podjetju. Osnovna

naloga je torej, da bo ob vsaki akciji in dejavnosti vedno prisotna zavest, da smemo trošiti toliko, kolikor ustvarjamo.

Albert Ivančič, dipl. inž. rud.

Predlogi za izboljšanje gospodarskega položaja

Gospodarska in družbena reforma zahteva od celotne družbene skupnosti, kakor tudi od vseh delovnih organizacij in slehernega zaposlenega, da se vključi v tok dogodkov, ki naj omogočijo, da se naše gospodarstvo postavi na bolj trdno osnovo. Ta zelo odgovorna in zapletena naloga za reševanje nastale situacije v gospodarstvu, pa mora biti v prvi vrsti prisotna pri vseh članih zveze komunistov. Naloge, ki so postavljene pred vodstva zveze komunistov in njihove osnovne organizacije, so v sedanji situaciji zelo aktualne. Osnovne organizacije zveze komunistov si morajo sestaviti programe dela, ki naj na enem ali drugem področju dela, zahtevajo od članov zveze komunistov, da s svojo aktivnostjo in delom, kaj največ prispevajo k temu, da bi bil z ukrepi stabilizacije naš osebni in družbeni standard, čim manj prizadet.

Komunisti rudnika Hrastnik smo takoj potem, ko so zvezni organi sprejeli stabilizacijske ukrepe, začeli razpravljati o tem, kaj moramo storiti tudi pri nas. Razprave, ki so bile zelo konkretne so pokazale, da obstojajo tudi pri nas vprašanja, ki prav v tem času zahtevajo hitrejšo reševanje. Konkretne razprave članov organizacij zveze komunistov so zahtevale od vodstva zveze komunistov rudnika Hrastnik, da pripravi program ukrepov v zvezi s stabilizacijo in izboljšanjem gospodarskega položaja. Ukrepi naj se nanašajo predvsem na naslednja vprašanja:

1. zmanjšali naj bi število zaposlenih v režiji, ugotovljeno je bilo, da se stalež bolanih v zadnjem času povečuje ter, da se pojavlja nered pri tistih bolnikih, ki se vozijo na delo iz okoliških kra-

jev, nujna je modernizacija dela v administrativnih službah, stalež zaposlenih naj bi znižali z naravno fluktuacijo, režijska dela pri jamski mehanizaciji je nujno zamenjati z raznimi avtomatskimi napravami;

2. postavljena lastna cena naj postane merilo gospodarjenja v delovnih enotah, izboljšati je finančno stanje v stranskih dejavnostih kot je to primer v kamnolomu in betonarni, z dostopnim uvajanjem mehanizacije, zmanjševati je porabo lesa z večjo porabo jeklenega podporja, povečati je treba gospodarjenje z jeklenim podporjem, pravočasno je vzdrževati elektrostrojne naprave in nabavljati ročno in strojno orodje itd.,
3. vplivati je na izboljšanje kvalitete in sortimentov premoga. Urediti je vse potrebno za doseganje čim večjih količin debelih vrst premoga;
4. ostali vplivi za doseganje načrtovane proizvodnje: izdelava načrta enakomernega koriščenja letnih dopustov, ureditev tehnološkega procesa v proizvodnji tako, da bo proizvodnja čim bolj enakomerna in načrt dosežen tudi v 42-urnem delovnem tednu, racionalno koriščenje delovnega časa, zainteresiranje članov kolektiva za dajanje čimveč idej za tehnične izboljšave itd.,
5. srednjeročna vlaganja v modernizacijo: vlaganje sredstev v tiste jamske objekte in stroje, ki naj v bližnji perspektivi omogočijo doseganje večje proizvodnje in sproščati mlado delovno silo, prevoz po jaških zamenjati s prevozom po trakovih, modernizirati skupni prevoz itd.,

6. ostali vplivi: večja aktivnost samoupravnih organov in družbeno-političnih organizacij, organiziranje kar najboljšega dela z delovnim skupinami in naloge samoupravnih organov ter družbeno-političnih organizacij v okviru družbenega dogovarjanja.

Iz naštetih točk je razvidno, da smo člani zveze komunistov rudnika Hrastnik razpravljali o vprašanih, ki se v glavnem nanašajo na problematiko svoje delovne enote, vendar pa posredno dosti pomenijo za izboljšanje gospodarskega položaja v Zasavskih premogovnikih. O programu ukrepov so vse osnovne organizacije zveze komunistov razpravljale in jih sprejele. Istočasno so prejele tudi sklep, da se program ukrepov predložil v razpravo konferenci zveze komunistov Zasavskih premogovnikov, samoupravnim organom in sindikatom. S takim načinom dela bo omogočeno, da bodo člani zveze komunistov kar največ prispevali k realizaciji vsega načrtovanega dela, ki nam lahko v sorazmerno kratkem času, že daje pozitivne rezultate.

Program ukrepov poleg naštetih točk obvezuje nas člane zveze komunistov, da ne bomo v sedanji situaciji razpravljali le o spremembah v političnem sistemu in o ukrepih za stabilizacijo v gospodarstvu. To je zelo pomembno, saj niti eno niti drugo, ne more biti med seboj ločeno, pač pa mora oboje postati strnjena osnova zavesti in dela slehernega občana, ki naj ima za končni cilj boljše in lepše življenje nas vseh.

Jože Leskovar

Doseganje in poraba amortizacijskih sredstev v letu 1970

Leto 1970 je značilno po tem, da smo dokončevali investicijske objekte po sprejetih sanacijskih programih. Ti so terjali pospešena in precejšnja vlaganja investicijskih denarnih sredstev, predvsem amortizacije, v osnovna sredstva. Pri izvajanju del je prišlo do zvišanja predračunskih zneskov, predvsem zavoljo dodatnih objektov in nabave

razne opreme, kar ni bilo zajeto v programih, za katere nam je bilo odobreno posojilo. Vse podražitve in dodatna dela smo morali plačati v celoti iz lastnih sredstev. Zaradi tega je prišlo do prekoračevanja amortizacijskega denarja, saj smo za vlaganja v osnovna sredstva porabili v preteklem letu več, kot pa smo imeli amortizacije na razpolago. Na povečanje porabljene amortizacije pa je

vplivalo tudi zapadlo posojilo v letu 1970. Odplačali smo prvo anuiteto v višini 603.900,00 dinarjev.

Ob upoštevanju prihranka na amortizaciji iz preteklih let, doseganje in porabo v letu 1970, izkazujemo koncem leta 1970 za 2.557.400,00 din več porabljenih amortizacijskih sredstev, kot smo jih pa imeli na razpolago. Leto 1970 pa nam daje naslednjo sliko:

1. Porabljena amortizacija:	
— za redno nadomestitev osn. sredstev	19,592.200,00 din
— za udeležbo pri investicijskih posojilih	2,128.100,00 din
— za odplačilo anuitet	2,707.300,00 din
Skupaj porabljeno	24,427.600,00 din
2. Dosežena amortizacija pri obračunih (v višini knjigovodskih odpisov osnovnih sredstev)	18,767.600,00 din
3. Več porabljeno v letu 1970	5,660.000,00 din

Prekoračenja izkazujemo že pri izdatkih za redno zamenjavo osnovnih sredstev, ki pa se nato še poveča za udeležbo pri investicijskih posojilih in za znesek odplačanih dolgov (anuitete).

S primerjavo ustvarjene in porabljene amortizacije po delovnih enotah

tah ugotavljamo, da rudnika Trbovlje in Hrastnik nista porabila vse dosežene amortizacije, dočim izkazujeta rudnik Zagorje in separacija iz znanih razlogov precejšnje preseganje. Pri drugih enotah so manjše pozitivne oziroma negativne razlike.

Gibanje amortizacije po delovnih enotah

Rudnik Hrastnik:

a) doseženo		4,599.800,00 din
b) porabljeno:		
— redna zamenjava	1,858.300,00	
— udeležba pri posojilu	165.400,00	
— anuitete	300.000,00	2,323.700,00 din
c) manj porabljeno		2,276.100,00 din

Rudnik Trbovlje:

a) doseženo		3,639.400,00 din
b) porabljeno:		
— redna zamenjava	1,706.800,00	
— anuitete	207.600,00	1,914.400,00 din
c) manj porabljeno		1,725.000,00 din

Rudnik Zagorje:

a) doseženo		5,287.500,00 din
b) porabljeno:		
redna zamenjava	8,738.800,00	
— anuitete	1,504.200,00	10,243.000,00 din
c) več porabljeno		4,955.500,00 din

Separacija:

a) doseženo		2,823.200,00 din
b) porabljeno:		
— redna zamenjava	4,797.600,00	
— udeležba pri posojilu	1,806.500,00	
— anuitete	296.000,00	6,900.100,00 din
c) več porabljeno		4,076.900,00 din

Druge enote v osnovni dejavnosti:

a) doseženo:		
— elektrostrojni obrat	204.200,00	
— žaga	54.300,00	
— laboratorij	18.300,00	
— uprava ZP	182.800,00	
— zakupnine	281.900,00	741.500,00 din
b) porabljeno:		
— elektrostrojni obrat	69.000,00	
— žaga	3.000,00	
— laboratorij	3.800,00	
— uprava ZP	538.000,00	613.800,00 din
c) manj porabljeno		127.700,00 din

Poleg tega smo porabili za nabavo opreme, ki jo uporabljajo vsi rudniki (med drugim stroj F 6-A za prodiranje prog), še 1,162.900,00 din.

Če povzamemo končne zneske oziroma razlike med doseženo in porabljeno amortizacijo v delovnih enotah osnovne proizvodnje, dobimo naslednji rezultat:

a) doseženo	17,091.400,00 din
b) porabljeno	23,157.900,00 din
c) presežena poraba	6,066.500,00 din

Negativna razlika se zniža na 5,660.000,00 din, ker drugi stranski obrati niso v celoti porabili ustvarjene amortizacije.

»AKCIJA 75«

Zakaj »75«?

Republiška konferenca zveze mladine Slovenije si je v svojem programu zadala nalogo, da se z vso vneto posveti problemom mladih v delovnih organizacijah. Najpomembnejša je nedvomno »akcija 75«, v kateri bo posebej programirala in spremljala delo 75 aktivov ZMS v delovnih organizacijah. Med izbranimi aktivimi, ki sodelujejo v tej akciji, je tudi naš aktiv. Vodstvo republiške konference ZMS bo pomagalo pri premagovanju naših vsakdanjih težav in vsebinskem programiranju našega dela.

V okviru »akcije 75« ima republiška konferenca ZMS poseben izobraževalni program za vodstvene kadre sodelujočih aktivov. Program poteka v obliki seminarjev in razgovorov z najvišjimi predstavniki slovenskega javnega, gospodarskega in političnega življenja.

Zakaj posebna usmeritev k zaposleni mladini?

Ker je ta del mlade generacije izredno številčen in predstavlja polovico članstva organizacije in več kot tretjino vseh zaposlenih. Kakor je pomembno število zaposlenih mladincev, je pomembna tudi kvaliteta problemov, s katerimi se mladi kot sestavni del zaposlenih srečujemo. Zato smo mladi do razmer zelo kritični in še zlasti do ovir, ki onemogočajo hitrejši prodor resnično samoupravnih odnosov. Vedeti pa moramo, da je delno vsak zaposlen, posebno pa še mlad član kolektiva, soodgovoren za razmere danes, da je soodgovoren za razmere jutri in da ni dovolj biti le kritičen. Zato se bomo morali temeljito lotiti problemov, ki nas tarejo in začeti reševati probleme, ki smo si jih v programu akcije zastavili.

In kakšen je program akcije?

Zanimiv in pester je za vse mlade, to pa predvsem zato, ker smo si zadali nalogo rešiti in razpravljati o problemih, ki tarejo vse mlade. Naj navedem samo nekaj bistvenih točk programa:

- kadrovska politika s poudarkom na dodatnem izobraževanju in usposabljanju mladih,
- razvojni načrt podjetja,
- stanovanjska problematika,
- telesna kultura in rekreacija mladih,
- samoupravljanje in družbeno dogovarjanje.

Za realizacijo vsega tega pa bo potrebno angažirati vse aktivne, obrate in enote, predvsem pa mlade, s srednjo, višjo in visoko izobrazbo. Seveda računamo tudi na pomoč, podporo in sodelovanje s strani organizacije ZK, sindikata, samoupravnih organov in vodilnih tovarišev v podjetju. Le v tem primeru bo mladinska organizacija, z uresničitvijo akcije dosegla tisto vlogo kot ji gre.

Stane Bizjak

Obrat za specialna rudarska dela:

a) doseženo		579.100,00 din
b) porabljeno:		
— redna zamenjava	133.100,00	
— anuitete	117.000,00	250.100,00 din
c) manj porabljeno		509.000,00 din

Manj porabljena sredstva so le navidezna, ker je nabavil obrat za specialna rudarska dela precej opreme iz 70 %-nega posojila RUDIS-a,

GRAMAT:

a) doseženo		401.200,00 din
b) porabljeno:		
— redna zamenjava	127.200,00	
— udeležba pri posojilu	156.200,00	
— anuitete	282.500,00	565.900,00 din
c) več porabljeno		164.700,00 din

Tudi pri tem obratu je dejanska poraba amortizacijskih sredstev višja, ker še niso obračunani avansi dobaviteljem in izvajalcem ter obvezni depoziti pri banki.

lastno udeležbo v višini 30 % pa smo plačali že v letu 1969. Razen tega pa smo plačali razne avanse za uvozno opremo, ki še tudi niso v celoti obračunani.

Avtopark:

a) doseženo	515.900,00 din
b) porabljeno	453.700,00 din
c) manj porabljeno	62.200,00 din

Neproizvodne dejavnosti podjetja, t. j. rudarski šolski center, menze in počitniški domovi, so ustvarjali lastno amortizacijo, ki so jo uporabljali po vsakokratnih sklepih osrednjega delavskega sveta. Višina dosežene amortizacije je zadoščala za najnujnejše potrebe.

Preveč porabljena amortizacijska sredstva so vplivala zelo negativno na finančno likvidnost podjetja. V osnovna sredstva smo morali začasno vložiti denarna obratna sredstva, ki nam jih je zato primanjkovalo za financiranje tekoče proizvodnje. Zato smo bili primorani najemati razne premostitvene kredite, ki niso ravno poceni in je tudi to negativno vplivalo na višino proizvodnih stroškov. Ker pa so investicije v glavnem končane, vsaj v I. polletju 1971, ne bodo potrebna tolikšna amortizacijska sredstva. Zato pričakujemo, da bomo v tem razdobju nepopoljno razliko iz leta 1970, pokrili.

Roman Turnšek

Gibanje proizvodnje v I. 3-mesečju 1971

V novo leto smo startali z določenimi neznankami glede višine proizvodnega načrta. Da bi situacijo rešili, smo s kupci preloga podpisali le prodajne pogodbe za I. trimesečje. Največji porabnik-termoelektrarna Trbovlje, je v prvih prijavah zahtevala znatno višje količine premoga kot v letu 1970, vendar je bila poraba že I. trimesečju znatno nižja zavoljo tega, ker je obratovala manj ur in z nepolno zmogljivostjo. Prav tako nam ni bilo znano, kakšen bo končni učinek nove težkotekočinske separacije, ki je pričela redno obratovati šele 20. decembra preteklega leta in zato z njenim obratovanjem in efekti še nismo imeli

dovolj izkušenj. Mesece januar, februar in delno marec štejemo običajno med zimo kot najbolj konjunkturne mesece v pogledu prodaje. Ker se je vreme že januarja močneje topilo, je nastalo vprašanje, kakšen bo plasman premoga zlasti za široko porabo.

Vse načrte nejasnosti so se kmalu za nas pozitivno razbistrile in povprašanje je bilo tako veliko, da smo bili prisiljeni obratovati tudi ob sicer dela prostih sobotah in delno enotretjinsko tudi ob nedeljah. Ostalo je nerešenov edino vprašanje obratovanja termoelektrarne Trbovlje, saj je bila proizvodnja kotlovnega rovnega premoga, kotlovnega

premoga iz težkotekočinske separacije in prahu znatno višja, kot pa je bila njihova poraba.

Navedeno analizo podajam zato, da že ob zaključku I. trimesečja pregledamo dosežke v proizvodnji premoga in ugotovimo, kje so bila odstopanja od predvidevanj po letnem načrtu in katere ukrepeje potrebno podvzeti, da bi eventualna negativna odstopanja čimpreje odpravili.

Zaradi lažje ocenitve uspehov, pa tudi neuspehov, podajam analizo proizvodnje I. trimesečje letošnjega leta, v primerjavi z letnim proizvodnim načrtom in v primerjavi z dosežki v lanskem I. trimesečju:

Pregled proizvodnje po vrstah premoga in proizvodnih enotah:

I. trimesečje	štev. del. dni	komercialni premog					Skupaj
		proizvodne enote			RŠC Trbovlje	RŠC Zagorje	
		Hrastnik	Trbovlje	Zagorje			
plan 1971	74 1/3	165.000	—	133.100	4.500	4.000	306.600
doseženo 1971	75 1/3	178.717	5.341	148.630	7.929	4.670	345.287
razlika	+1 0/3	+13.717	+5.341	+15.530	+3.429	+670	+38.687
doseženo 1970	77 0/3	170.693	30.997	141.760	3.077	6.240	352.767
razlika 1971-70	-1 2/3	+8.024	-25.656	+6.870	+4.852	-1.570	-7.480

kotlovni premog							
plan 1971	74 1/3	—		162.500	—		162.500
doseženo 1971	75 1/3	2.483		166.349	81		168.913
razlika	+1 0/3	+2.483		+3.849	+81		+6.413
doseženo 1970	77 0/3	13.607		147.313	13		160.933
razlika 1971-70	-1 2/3	-11.124		+19.036	+68		+7.980

Skupna proizvodnja premoga po proizvodnih enotah:

I. trimesečje	štev. del. del.	skupno premog						
		proizvodne enote				RSC Trbovlje	RSC Zagorje	Z P — T
		Hrastnik	Trbovlje	Zagorje				
plan 1971	74 1/3	165.000	162.500	133.100	4.500	4.000	469.100	
doseženo 1971	75 1/3	181.200	171.690	148.630	8.010	4.670	514.200	
razlika	+1 0/3	+16.200	+9.190	+15.530	+3.510	+670	+45.100	
doseženo 1970	77 0/3	184.300	178.310	141.760	3.090	6.240	513.700	
razlika 1971-70	-1 2/3	-3.100	-6.620	+6.870	+4.920	-1.570	+500	

Pregled gibanja višine dnevne proizvodnje po proizvodnih enotah:

	štev. del. del.	dnevno ton						
		proizvodne enote				RSC Trbovlje	RSC Zagorje	Z P — T
		Hrastnik	Trbovlje	Zagorje				
plan 1971	74 1/3	2.220	2.186	1.791	60	54	6.311	
doseženo 1971	75 1/3	2.405	2.279	1.973	106	62	6.825	
razlika	+1 0/3	+185	+93	+182	+46	+8	+514	
doseženo 1970	77 0/3	2.394	2.316	1.841	40	81	6.671	
razlika 1971-70	-1 2/3	+11	-37	+132	+66	-19	+154	

Iz pregleda je razvidno, da je bilo z enim delovnim dnem več kot je bilo predvideno po delovnem načrtu, proizvedenih 38.687 ton komercialnega in 6.413 ton kotlovnega premoga več, oziroma skupno 45.100 ton več in da je znašala povprečna dnevna proizvodnja 514 ton več kot je določal načrt. V primerjavi z doseženo proizvodnjo v I. trimesečju leta 1970 je bila pri 1 2/3 delovnem dnevu manj, proizvodnja komercialnega premoga za 7.480 ton nižja, proizvodnja kotlovnega premoga pa za 7.980 ton višja in skupno za 500 ton višja. Tudi povprečna dnevna proizvodnja je za 154 ton višja.

Rudnik Hrastnik je proizvodni načrt presegel za 16.200 ton. Če upoštevamo, da je separiranje na novi težkotekočinski separaciji eksekutnejše in da je rudnik postal skoraj izključni proizvajalec komercialnega premoga na področju rudnikov Hrastnik in Trbovlje, je porast proizvodnje še močnejši, zlasti če ga ocenjujemo v finančnem pogledu. Povprečna dnevna proizvodnja je znašala 185 ton več kot jo je predvidel načrt. Tako močno povečanje proizvodnje je bilo možno predvsem zaradi boljših odkopnih pogojev, saj proizvodnje niso ovirali niti jamski ognji, niti vodni vdori. Povečanje višine nadkopnega dela širokočelnih odkopov je omogočilo še večjo koncentracijo odkopov in tudi pustitev odkopavanja slabših talninskih predelov.

Rudnik Trbovlje je bil vključen v proizvodni načrt le kot proizvajalec kotlovnega premoga. Načrt za to vrsto premoga je presegel za 3.849 ton, poleg tega pa smo premog boljše kvalitete preusmerili v težkotekočinsko separacijo in je zato proizvedel posebej še 5.341 ton komercialnega premoga. Skupno je presegel načrt za 9.190 ton. Kljub temu, da je proizvedel 25.656 ton komercialnega premoga manj kot v lanskem I. trimesečju in 19.036 ton kotlovnega

ga več, je dnevna proizvodnja le za 37 ton nižja, a za 93 ton višja od načrtovalne. Od vseh proizvodnih enot je edino rudnik Trbovlje tisti, katerega višina proizvodnje je v neposredni bližini od obratovanja oziroma potreb termoelektrarne Trbovlje in razpoložljivih kapacitet njenih deponij. Boljše proizvodne uspehe je oviralo tudi zaključevanje etaž v poljih Polaj III, kota 283 in Zgornjem VII. kota 305 ter delo pod starimi gramozni na novi etaži Zgornjega VII. polja, kota 290.

Rudnik Zagorje je zaradi aktiviranja jamskih objektov, ki so bili zgrajeni po sanacijskem načrtu, prešel v jami Kotredež na pospešeno odkopavanje premoških ostankov nad višino 4. obzorja. Zaradi večjih višin nadkopnih delov širokočelne odkopne fronte in večje koncentracije, je kljub slabšim odkopnim prilikam v jami Kisovec, proizvedel 15.530 ton več kot je določal načrt in 6.870 ton več kot v istem oddelku lanskega leta. Večjo angažiranost moštva na proizvodnih deloviščih so ovirala tudi pospešena raziskovalna dela in likvidacija opuščanih komunikacij. Na novo zastavljenih eta-

žah v jami Kotredež pod starimi gramozni, pridobivanje premoga iz nadkopnega dela odpade, ker mora ta premog tvoriti filter oziroma izolacijsko ploščo proti tem dolomitnim gramozom.

Rudarski šolski center je načrt proizvodnje, zaradi dela ob porstih sobotah in z instruktorji celo ob nedeljah, prekoračil skupno za 4.180 ton in šeto RSC Trbovlje za 3.510 ton in RSC Zagorje za 670 ton. Ker je bilo potrebno v jami Kisovec izvršiti precej pripravljalnih del, so povečali proizvodnjo v Trbovljah v polju Lakonca. Tudi v primerjavi z lanskim enakim obdobjem je proizvedel 3.350 ton več.

Celotno podjetje je proizvedlo v primerjavi z lanskim letom 7.480 ton komercialnega premoga manj in 7.980 ton kotlovnega premoga več.

Vsa nihanja proizvodnje, bodisi v pozitivnem, bodisi negativnem smislu, se odražajo tudi v doseženih storitvah. Primerjava storitev, doseženih v lanskem letu in letošnjem I. trimesečju, je še toliko bolj zanimiva, ker se višina proizvodnje ZPT razlikuje v celoti le za 500 ton in le za 1 2/3 delovnih dni.

Gibanje storitev:

Rudnik	Odkopna		Jamska		Obratna		Rudniška	
	1971	1970	1971	1970	1971	1970	1971	1970
Hrastnik	10,24	9,64	3,69	3,43	3,30	3,07	2,48	2,36
Trbovlje	10,93	11,52	4,84	4,76	4,07	4,00	3,50	3,29
Zagorje	8,76	7,54	2,87	2,44	2,32	1,88	2,12	1,75
ZP — T	9,97	9,49	3,67	3,38	3,11	2,80	2,61	2,36

Iz tabele je razvidno, da so vse storitve, razen odkopne, na rudniku Trbovlje višje kot v lanskem I. trimesečju. Vzroki za slabše odkopne storitve na rudniku Trbovlje so obzoroženi že pri analizi višine proizvodnje. Prehod na dvoetažno odkopno metodo v vseh jamah, razen v vzhodnem predelu jame Loke in prehod na povečano višino nadkop-

nega dela, sta omogočila višje odkopne učinke. S to odkopno metodo smo dosegli tudi večjo koncentracijo delovišč in s tem manj pripravljalnih in vzdrževalnih del. Tudi izkoristek transportnih sredstev jamske mehanizacije je zaradi koncentracije boljši. Vsi ti ukrepi so močno vplivali tudi na dvig ostalih storitev. Rudniška storitev za podjetje,

ki je bila načrtovana v višini 2,44 ton za leto 1971 in za I. trimesečje v višini 2,55 ton/delavnik, je bila višja zaradi močno prekoračenega načrta proizvodnje in obratovanja ob dela prostih sobotah in delno nedeljah, ki niso bile angažirane režijske dejavnosti. Prav zaradi manjšega angažiranja režijskih dejavnosti, je tudi dvig rudniške storitve

največji, dočim je dvig jamske in obratne storitve še vedno močno vzporeden z dvigom odkopne storitve. Ta ugotovitev nas še vedno opominja, da še nismo storili dovolj, da znižamo število delavnikov pri pomožnih dejavnostih v jami in zunaj na obratih. Izjema pri tem je le rudnik Trbovlje.

Gibanje porabe glavnih vrst materiala in električne energije:

Rudnik	Les m ³ /000 t		Krajniki m ³ /t		Razstrelivo gr/t		kWh/t	
	1971	1970	1971	1970	1971	1970	1971	1970
Hrastnik	9	9	0,89	0,87	118	109	14,28	14,32
Trbovlje	7	7	0,77	0,77	69	91	16,38	20,39
Zagorje	13	15	0,44	0,42	297	320	32,40	40,04
ZP-T	9	10	0,72	0,71	154	162	20,37	23,94

Tudi pri porabi raznih materialov so bila dosežena določena izboljšanja. Posebno pomemben je napredek v znižanju porabe jamskega lesa. To znižanje je dosegel rudnik Zagorje sicer le za 2 m³/000 ton, vendar je to za njegove prilike dokajšen uspeh, saj so že v letu 1969 trošili 20 m³/000 ton. Ni pa toliko pomembno znižanje porabe kot prehod na uporabo lesa manjših dimenzij in celo listavcev ter parancev, kar vse znižuje nabavno ceno in sploh težko nabavo lesa, saj je jamski les eden najkritickejših materialov na tržišču, čeprav se mu je močno zvišala cena. Tako nizka poraba lesa je posledica močnega forsiranja nabave TH podporja in že delnega prehoda na uporabo kompletnega jeklenega podporja na širokočelnih odkopih.

Poraba krajnikov se praktično ni spremenila, saj jih nismo zamenjali s poizkusom uvajanja kakršnihkoli novih materialov, kot so žična pletiva in podobno.

Poraba razstreliva je porastla na rudniku Hrastnik zaradi pospeševanja priprav, tako v jalovini kot v

premogu. Prav zaradi malega števila priprav oziroma uvedbe strojnega izkopa prog, se je poraba razstreliva na rudniku Trbovlje še nadalje močno znižala. Tudi rudnik Zagorje je znižal porabo razstreliva, vendar je še vedno zelo visoka, ker v nadkopnem delu odstreljujejo izključno le s plinovarnim razstrelivom, kipa ima znatno manjši učinek. Da še nadalje znižamo porabo razstreliva in povečamo varnost, smo pričeli v jami Hrastnik v polju Talnega sklada uvajati rahljanje krovnih partij premoga s pomočjo visokotlačnega napajanja oziroma napajanja vrtin z vodo pod visokim pritiskom.

V okviru celotnega podjetja se je močno znižala poraba električne energije, kot rezultat znižanja porabe na vseh rudnikih. Izredno pomembna je znižana poraba na rudniku Trbovlje zaradi manjšega angažiranja črpalk, ker polja Terezija II niso odkopavali in manjšega angažiranja etažnih črpalk in na rudniku Zagorje zaradi večje koncentracije proizvodnje oziroma boljšega izkoriščanja transportne mehanizacije in ekonomičnejšega obratovanja kompresorjev.

Za ekonomski uspeh podjetja pa ni pomembno le izpolnjevanje proizvodnega načrta, ampak tudi načrtovani padec posameznih vrst premoga, saj na obojem temelji finančni načrt podjetja. Padec posameznih vrst je pomemben zaradi zadovoljitve kupcev, predvsem pa zaradi različnih cen drobnih oziroma debelih vrst premoga. Kot je razvidno iz razpredelnice, je bil padec debelih vrst boljši od načrtovanega, zlasti na separaciji Zagorje. Primerjava padca vrst na separaciji Trbovlje s padcem v lanskem I. trimesečju je nemogoča, ker v procesu težkotekočinskega separiranja dobimo tudi vrsto medproduktov oziroma kotlovnega premoga, česar pa ni bilo pri separiranju na prejšnji stari separaciji. Na izredno povečan padec debelih vrst iz rudnika Zagorje ima velik vpliv uvedba dvoetažne odkopne metode in z zavojnimi drčami urejen vertikalni transport.

Iz posebne tabele je razvidno, da je bila dosežena količina proizvodnje komercialnega premoga ugodnejša od načrtovane, da pa je iz leta v leto manjša v korist kotlovnega premoga.

Z grobo analizo dosežene proizvodnje, storitev, porabe glavnih vrst materiala in sortimentov, je podana le splošna slika dosežkov v I. trimesečju letošnjega leta.

Adolf Jermol, dipl. inž. rud.

Okvirni program dela sveta za energetiko

Za leto 1971 je svet predvidel naslednje naloge: sodeloval bo pri prizadevanjih za sprejem in izvajanje družbenega dogovora za ureditev vprašanj splošnega družbenega pomena, za sprejem samoupravnih sporazumov in za integracijsko povezavo elektrogospodarstva SRS. Poleg tega bo spremljal perspektivni razvoj elektrodistribucije, njegovo financiranje in integracijska gibanja. Sodeloval bo pri prizadevanjih za ureditev medsebojnih odnosov v elektrogospodarstvu SFRJ.

Svet bo tudi sodeloval pri organizaciji in izvedbi posvetovanja o razvojnih problemih energetike SRS, spremljal bo izvajanje srednjeročnega in izpopolnjevanje dolgoročnega razvojnega programa energetike SRS, prizadeval si bo za izpopolnitev in uveljavitev novega sistema zbiranja sredstev za kompleksno energetiko, sodeloval bo pri obravnavi in reševanju osnovnih problemov premogovništva SRS, pri reševanju problema dolgoročne oskrbe SRS z nafnimi derivati, pri pripravi in izvedbi plinifikacije itd.

Gibanje sortimentov po posameznih separacijah v odstotkih:

Sortiment	Separacija Trbovlje		Separacija Zagorje			
	plan 1971	I. trim. 1971	I. trim. 1970	plan 1971	I. trim. 1971	I. trim. 1970
Kosovec	8,6	9,5	13,5	17,5	18,0	12,9
Kockovec	9,5	10,4	13,9	15,0	15,5	13,9
Orehovec	11,6	11,3	17,0	17,5	17,6	18,2
Grahovec	9,4	10,2	14,1	9,5	9,4	8,7
Zdrob	24,3	23,4	16,9	18,0	18,0	23,3
Prah	24,4	23,2	24,6	22,5	21,5	23,0
Kotlovni TTS	12,2	12,0				

Razmerje kotlovni-komercialni premog po tonazi in odstotkih:

I. trimesečje	Kotlovni ton	Komercialni ton	Kotlovni %	Komercialni %
plan 1971	162.500	306.600	34,64	65,36
doseženo 1971	168.913	345.287	32,85	67,15
razlika	+ 6.413	+ 38.687	- 1,79	+ 1,79
doseženo 1970	160.933	352.767	31,33	68,67
razlika 1971-70	+ 7.980	- 7.480	+ 1,52	- 1,52

Financiranje investicij v letu 1970

V letu 1970 smo poleg redne zamenjave osnovnih sredstev in nakupov novih osnovnih sredstev, izvajali še naslednje investicijske programe:

1. sanacijski program rudnika Trbovlje-Hrastnik,
2. sanacijski program rudnika Zagorje,
3. rekonstrukcija opekarne,
4. izgradnja toplarne Trbovlje,
5. rekonstrukcija kamnoloma Vode,
6. nadzidava garaž na Trgu revolucije za poslovno-tehnične prostore,
7. adaptacija lamparne in čakalnice na rudniku Trbovlje,
8. izgradnja drobilnice rovnega premoga,
9. izgradnja kotlovnice na separaciji,
10. ureditev potoka Kotredežca.

1. Za dela po sanacijskem programu rudnika Trbovlje-Hrastnik iz leta 1967, smo v letu 1970 financirali:

— iz sanacijske kredita	3,026.600,00
— iz lastne udeležbe	1,446.700,00
skupaj	4,473.300,00

Ta znesek pa se nanaša na:

— rudarska dela	671.700,00
— zunanja gradbena dela	846.000,00
— domača oprema z montažo	2,351.500,00
— uvozna oprema s carino	604.100,00 din

Po predračunu imamo še predvidenih in neporabljenih sredstev 1,753.000,00 din, od tega odpade na: sanacijski kredit 1,192.900,00 din, lastno udeležbo 560.100,00 din. Ta sredstva bomo porabili za rudarska dela (proge), jamsko transportno opremo (gumijaste transporterje), za plačilo nadzora montaže in nadzora nad poskusnim obratovanjem ter za plačilo carine za uvožene trolley lokomotive. Za dodatna dela in prekorčitve po sanacijskem programu smo iz lastnih sredstev financirali še:

— gradbena dela	969.900,00
— oprema in montaža	215.900,00
— študije in projekti	309.500,00
skupaj	1,495.300,00 din

Vsa ta dodatna dela so se nanašala na težkotekočinsko separacijo in ureditev okolice separacije.

2. Za dela po sanacijskem programu rudnika Zagorje iz leta 1967, smo v letu 1970 financirali iz sanacijskega kredita 147.600,00 din in sicer za uvozno opremo. S tem smo kredit, odobren za rudnik Zagorje (6.930.000,00 din) v celoti izčrpali.

3. Za rekonstrukcijo OPEKARNE smo financirali:

— iz kredita za opremo, instalacije in montažo	164.100,00
— iz lastnih sredstev za dodatna gradbena dela	100.500,00
skupaj	264.600,00

S tem smo kredit za rekonstrukcijo opekarne (1.481.000,00 din) v celoti porabili in investicijo tudi zaključili.

4. Za izgradnjo toplarne v Trbovljah smo financirali:

— iz kredita za toplarno	1,337.700,00
— iz kredita za rekonstrukcijo opekarne	208.400,00
— iz lastnih sredstev	380.100,00
skupaj	1,926.200,00

Ta znesek se nanaša na:

— gradbena dela	873.900,00
— opremo, instalacije in montažo	1,021.500,00
— za projekte	30.800,00

Od odobrenega kredita 1,676.500,00 din je ostalo neporabljenega za leto 1971 torej še 338.800,00 din.

5. Za rekonstrukcijo kamnoloma Vode smo financirali:

iz kredita	160.200,00
in sicer za:	
— gradbena dela	107.200,00
— domačo strojno in elektro opremo	53.000,00

Od odobrenega kredita 639.000,00 din je ostalo za leto 1971 še neporabljenih 479.400,00 din.

6. Nadzidavo garaž na Trgu revolucije smo v celoti financirali iz lastnih sredstev in sicer za:

— gradbena dela	425.800,00
— za projekte	20.000,00
skupaj	445.800,00

7. Adaptacijo lamparne in čakalnice na rudniku Trbovlje smo iz lastnih sredstev financirali:

— gradbena dela	148.300,00
— instalacije in montažo	9.600,00

8. Za drobilnico rovnega premoga smo financirali iz lastnih sredstev:

— gradbena dela	39.200,00
— oprema	659.000,00

Objekt je že gotov in aktiviran.

9. Kontrola na separaciji je že tudi gotova, financirali pa smo zanj iz lastnih sredstev v letu 1970:

skupaj	582.700,00
od tega za:	
— gradbena dela	15.300,00
— oprema	567.400,00

10. Regulacija potoka Kotredežca nas je v preteklem letu veljala lastnih sredstev:

od tega za:	
— gradbena dela	1,396.700,00
— oprema z montažo	2,051.900,00

Regulacija potoka je že končana.

Poleg izvajanja naštetih investicijskih programov, pa smo v letu 1970 imeli še celo vrsto rednih zamenjav že izrabljenih in odpisanih osnovnih sredstev in tudi številne nove dobave posameznih osnovnih sredstev, ki pa niso bila zajeta v kakšnih večjih investicijskih programih. Za vsa ta investicijska dela in dobave smo financirali iz:

— lastnih sredstev	12,850.800,00
— iz kreditov	720.900,00

skupaj 13,571.700,00

in sicer za:

— rudarska dela	4,994.700,00
— zunanje zgradbe	17.600,00
— domačo opremo z montažo	6,814.200,00
— uvozno opremo s carino	1,634.000,00
— študije in projekte	111.200,00

Za vsa investicijska dela in dobave v letu 1970, ki se nanašajo na:

— rudarska dela	5,666.400,00
— zunanje zgradbe	4,940.400,00
— domačo opremo z montažo	13,908.100,00
— uvozno opremo s carino	2,385.700,00
— študije in projekte	471.500,00

skupaj 27,372.100,00

smo torej porabili

— lastnih sredstev	21,606.600,00
— kreditov	5,765.500,00

V letu 1970 smo še porabili lastna amortizacijska sredstva za:

— plačilo obveznosti do dobaviteljev osnovnih sredstev iz leta 1969	2,484.500,00
— odplačilo posojil	2,307.900,00

Skupaj smo torej porabili v letu 1970 amortizacijskih sredstev 26,399.000,00

Če sedaj napravimo primerjavo med doseženimi in porabljenimi amortizacijskimi sredstvi vidimo, da smo imeli v letu 1970 amortizacijskih sredstev 10,313.700,00 din od tega 3,519.800,00 din na žiro računu za obratna sredstva, 6,793.900,00 din pa v obliki izločenih sredstev za investicije in raznih drugih depozitov.

31. 12. 1970 smo imeli še amortizacijskih sredstev 6,267.800,00 din, ki pa so v celoti izločena za investicije ali razne druge depozite in jih torej ni bilo nič na rednem žiro računu,

razlika znaša torej 4,045.900,00 din.

V letu 1970 smo ustvarili amortizacijskih sredstev 18,767.600,00 din, ki smo jih povečali za:

	din
— plačilo kupcev za osnovna sredstva	138.900,00
— iz rezervnega sklada za neodplač. vred-	

nost osnovnih sredstev	8.900,00
skupaj	18,915.400,00
Če k tem znesku prištejemo še gornjo razliko	4,045.900,00
dobimo skupno maso amortizacijskih sredstev za leto 1970	22,961.300,00

Ker smo v letu 1970 porabili 26,399.900,00 izkazujemo 31. 12. 1970 na žiro računu celo primanjkljaj oziroma preveč porabljenih amortizacijskih sredstev v višini —3,437.700,00
Miro Gole, dipl. oec.

Finančni položaj podjetja po prvih dveh mesecih 1971

Realizacija proizvodnje premoga v januarju in februarju 1971 izkazuje tako po količini kakor po vrednosti, razmeroma ugoden rezultat. Brez rudarskega šolskega centra so proizvedli vsi trije rudniki skupno 335.210 ton, od tega smo prodali

334.744 ton, deponija pa se je povečala za 466 ton in je znašala koncem februarja skupno 30.499 ton (Trbovlje 18.231 in Zagorje 12.268 ton.) Po posameznih rudnikih se je gibala načrtovana in prodana proizvodnja premoga takole:

rudnik	načrtovano	prodano	%
Hrastnik	109.000	117.638	107,9
Trbovlje	107.500	115.830	107,7
Zagorje	87.500	101.276	115,7
Skupaj	304.000	334.744	110,1

Količinski načrt proizvodnje oziroma prodaje je bil prekoračen za dobrih 10 %. Finančni načrt osnovne dejavnosti je bil ob upoštevanju letne proizvodnje premoga v višini 1,704,000 ton (brez RŠC) dosežen v prvih dveh mesecih z naslednjimi indeksnimi števili:

— celotni dohodek	106,8
— materialni stroški	97,0
— dohodek	112,5
— pogodbene in zakonske obveznosti	127,4
— dohodek za razdelitev	110,8
— bruto osebni dohodki	104,8
— stanovanjski prispevek	107,1
— bruto skladi	178,1

Načrtovano delitev dohodka na osebni dohodek in sklade pa smo dosegli takole:

— bruto osebni dohodki	
— stanovanjski prispevek	
— bruto skladi	

načrtovano %	doseženo %
88,6	83,9
3,4	3,3
8,0	12,8

Po vrednosti celotni dohodek ni bil presežen z enakim odstotkom kot načrt proizvodnje zavljo tega, kor je dosegel rudnik Hrastnik nekoliko slabši padec vrst premoga od predvidenega. Razen tega pa tudi vrednost storitev ni bila tolikšna, kakršna je predvidena s finančnim načrtom. Na drugi strani pa so materialni stroški nižji, kar je ugodno vplivalo na višino doseženega dohodka. Pogodbene in zakonske obveznosti so višje od načrtovanih, ker smo vkalkulirali nekoliko večje zavarovalne premije in bančne obresti spričo ugodnega doseganja proizvodnega načrta. Bruto osebni dohodki so v absolutnem znesku nekaj

višji od načrtovanih, vendar pa izraženi v odstotku nekoliko nižji, kot je bil presežen načrtovalni dohodek za razdelitev. Vse to je pozitivno vplivalo no ostanek dohodka.

Če pogledamo, kje smo dosegli ostanek dohodka oziroma dobiček lahko vidimo, da ga odpade največ na proizvodnjo in prodajo premoga na rudniku Zagorje. Nosilci doseženega ostanka dohodka v osnovni dejavnosti so:

1. PREMOG:	
— Hrastnik	26,9 %
— Trbovlje	17,8 %
— Zagorje	54,5 %
premog skupaj	99,2 %
2. OSTALO:	
— Hrastnik	— 0,7 %
— Trbovlje	— 1,4 %
— Zagorje	1,1 %
— izredni dohodki	1,8 %
celokupno	100,0 %

Rudnika Hrastnik in Trbovlje izkazujeta pri drugih organizacijskih enotah v osnovni dejavnosti, negativne finančne rezultate. Izguba se nanaša na delavnice, pri katerih obračunavamo storitve še vedno po starih cenah za delovno uro, ki so sedaj glede na spremenjene pogoje absolutno prenizke in jih moramo popraviti.

Proizvodne in finančne rezultate pri proizvodnji premoga lahko ocenimo ugodno, ne moremo pa biti zadovoljni z dosežki drugih delovnih enot v podjetju.

V obravnavanem obračunskem razdobju je dosegel obrat za specialna rudarska dela le 2,1 % dohodek za sklade, načrtovana udeležba bruto skladov v dohodku pa znaša 11,6 %. Izgubo izkazuje ta obrat skoraj na vseh tuzemskih gradbiščih, malenkostni pozitivni rezultat

izvira v največji meri iz netto deviznega priliva gradbišč v tujini.

Enote GRAMAT-a so zaključile poslovanje v prvih dveh mesecih 1971 na vseh treh rudnikih negativno, kar je delno opravičljivo s tem, da še ni prave sezone za proizvodnjo in prodajo gradbenega materiala. Vendar pa je izguba kljub temu nekoliko previsoka in zato bo moral obrat poslovanje v vseh enotah izboljšati.

Tudi avtopark izkazuje na območju Trbovelj in Zagorja, izgubo. To lahko opravičimo z dvigom poslovnih stroškov, cene prevoznih storitev pa so še vedno iz decembra 1969, interne cene prevozov za lastne potrebe pa še iz leta 1965. Nujno je potrebno sprejeti popravek cen prevoznih storitev avtoparka za vse vrste prevozov in vozil.

Rudarski šolski center je zaključil to razdobje pozitivno, predvsem zavljo ugodnega doseganja premoga, višje prodajne cene in izboljšanja sortimenta na rudniku Zagorje.

Vsem trem menzam je doseženi izkupiček zadoščal za kritje vseh stroškov in osebnih dohodkov, ob upoštevanju kritja režijskih stroškov s strani rudnikov. Za počitniške domove smo obračun sicer sestavili, vendar spričo letnega časa rezultati še ne morejo biti realni.

V vseh dejavnostih podjetja smo dosegli in razdelili celotni dohodek za dobo januar-februar, takole:

— celotni dohodek	45,391,500,00 din
— materialni stroški	16,271,300,00 din
— dohodek	29,120,200,00 din
— pogodbene in zakonske obveznosti	3,439.500,00 din
— dohodek za razdelitev	25,680.700,00 din
— bruto osebni dohodek	22,047.600,00 din
— stanovanjski prispevek	873.300,00 din
— bruto skladi	2,759.800,00 din

Delitev dohodka v %:

— bruto osebni dohodki	85,9
— stanovanjski prispevek	3,4
— bruto skladi	10,7

Od doseženega ostanka dohodka za bruto sklade odpade na:

— osnovno dejavnost	2.970.500,00 din	107,7 %
— obrat za specialna rudarska dela	39.100,00 din	1,4 %
— GRAMAT	-173.500,00 din	-6,3 %
— avtopark	-93.300,00 din	-3,4 %
proizvodne dejavnosti skupaj	2.742.800,00 din	99,4 %
— rudarski šolski center	31.200,00 din	1,1 %
— menze	2.100,00 din	0,1 %
— počitniški domovi	-16.300,00 din	-0,6 %
neproizvodne dejavnosti skupaj	17.000,00 din	0,6 %
Celokupno	2.759.800,00 din	100,0 %

Kljub razmeroma ugodnim proizvodnim in finančnim rezultatom pa se finančno stanje v pogledu likvidnosti ni izboljšalo. Za prva dva meseca lahko govorimo celo o poslabšanju. Vendar je to predmet posebnega sestavka v tej številki glasila Srečno.

Povprečni čisti osebni dohodki, v katerih niso upoštevana nadomestila za letne dopuste in praznike ter boleznine, torej za dejansko opravljene delavnike za koledarske delovne dni, so znašali v mesečnih zneskih:

Delovna enota	leto 1970	januar-februar 1971	indeks
rudnik Hrastnik	1.395,60	1.670,90	119,7
rudnik Trbovlje	1.396,60	1.664,30	119,2
rudnik Zagorje	1.206,20	1.676,20	139,0
skupni prevoz	1.198,50	1.496,70	124,9
separacija Trbovlje	1.072,90	1.373,80	128,0
separacija Zagorje	1.049,10	1.308,00	124,7
ESO-strojna delavnica	1.257,70	1.478,40	117,5
ESO-elektro delavnica	1.261,70	1.498,40	118,8
delavnica Hrastnik	1.257,70	1.488,30	118,3
nabavni (skladišča)	1.121,90	1.335,00	119,0
uprava ZPT	1.459,00	1.868,30	128,1
povpreček osnovna dejavnost	1.285,90	1.621,70	126,1
obrat za spec. rudarska dela	1.521,80	1.734,90	114,0
avtopark	1.341,20	1.422,00	106,0
GRAMAT	1.052,40	1.150,70	109,3

V začetku leta beležimo torej ugodno razvijanje proizvodnje in financ, kar velja predvsem za proizvodnjo premoga. Stremeti moramo za tem, da takšne rezultate vosnovni dejavnosti vsaj obdržimo na tej višini, v drugih delovnih enotah pa moramo poslovanje in s tem finančne rezultate vsekakor izboljšati.

Izpolnjevanje finančnega načrta za vse dejavnosti podjetja bom prikazal v prvi naslednji številki Srečno.

Roman Turnšek

Iskrene čestitke za praznik dela 1. maj

vendar za tako kratek čas, v katerem je predvidena sanacija, ni tako kritičen, da izgube ne bi mogli pokriti s prihranki prejšnjih mesecev.

Varnostne ukrepe proti vodnim vdorom, katere izvajamo tudi v ostalih predelih jame, ne smemo smatrati kot znak za predvidevanje povečanih nevarnosti vdorov vode tudi v ostalih predelih jame, niti kot možni zakasneli varnostni ukrepi, ki bi jih morali že preje izvajati. Dejstvo je namreč, da ob vodnih vdorih odkopavajo v jami Ojstro že v vsej dobi po vojni in da ti vdori niso terjali človeških žrtev. Spremenjena tehnologija spreminja pogoje in sprošča nove nepoznane nevarnosti. Te pa terjajo nove ukrepe, s katerimi moramo doseči varnost zaposlenih.

Če bo namen tega uvoda ohrabritev, glede na dejansko stanje v podjetju, dosežen, potem naj ta beseda velja predvsem rudarjem v Hrastniku. Vse ostale enote pa bi morale občutiti, da počasno popušcanje in zanašanje na dosežene uspehe lahko pravtako privede do nenadnega prekasnega spoznanja. Bolj kot kdajkoli popreje, je sedaj na mestu prizadevanje vsega kolektiva, da obdrži elan in čimprej zapolni vrzel, ki nam jo je zapustila katastrofa.

Odgovorni urednik
Emil Kohne, dipl. inž. rud.

Urednikova beseda

Z nadaljnjim urejanjem odnosov v gospodarstvu, predvsem pa z nenehnim tehničnim prilagajanjem proizvodnih zmogljivosti najrazličnejšim razmeram v podjetju in potrebi tržišča, je bil doseženi ekonomski uspeh podjetja tudi v marcu t. l. skoraj enak predhodnim zimskim mesecem.

S tem v zvezi je bil opravljen tudi rebalans proizvodnega in finančnega načrta, s čemer so bile možnosti znova usmerjene v ohranitev doseženih uspehov.

Prepričani v uspeh lastnih treznih preudarkov, katerim so za izboljšanje ekonomskega položaja sledila tudi določena odrekavanja, smo postali zavestnejši, ustvarjalnost pa nam je izostrila občutljivost za stvari, ki nam pri delu sedajo na pot. Tako so osnovne organizacije ZK rudnika Hrastnik v svojem revirju na lastno pobudo izdelale predlog za takojšnjo in časovno urejanje boljših pogojev z željo, da k temu pristopijo tudi ostale organizacije podjetja.

Večjo razgibanost smo občutili v vseh enotah. Izvirala je povsem naravno iz impulza, ki ga daje človeku že ustvarjalnost sama, predvsem pa priznanje za dosežen uspeh.

To vzdušje je prekinil težak dogodek, ki bo ostal v zgodovini čr-

nih revirjev globoko zapisan. Dne 8. aprila 1971 je podzemna voda v jami Ojstro nenadoma potopila polovico odkopnih polj in trenutno ogrozila posadko dvaindvajsetih mož, od katerih je devet izgubilo življenje.

Priznati moramo, da prav nenadnost tega dogodka in izguba ljudi zapušča globoko brazdo, sprošča razna ugibanja in nas zavaja v negotovost. Tak videz ustvarjajo tudi nekateri varnostni ukrepi, ki smo jih pričeli izvajati v ostalem delu jame in na površini. Če že vidimo v njih smotrnost za zagotovitev varnosti, vidimo na drugi strani tudi stroške, porabo časa in tudi manjšo proizvodnjo. Tu navidez tiči vzrok potrtosti ljudi po razdejanju, ko razum težko vključuje končano z nadaljevanjem in ko domnevamo, da bi lahko stali pred negotovo potjo.

Z realnim pogledom v podjetje, bi pa stanje, kakršno je, moralo bistveno spremeniti tako vzdušje, če je res le to vzrok znižanju proizvodnje.

Rudnik Hrastnik, ki sicer zaradi zmanjšanih odkopnih kapacitet po izgubi Zapadnega polja obratuje z manjšo proizvodnjo, je pristopil takoj k intenzivni pripravi dveh odkopnih polj, katera bodo pričeli odkopavati že v mesecu juniju t. l. Izpad proizvodnje je sicer konstanten,

Skupinska smrtna nesreča v jami OJSTRO

Opis dosedaj največje nesreče v rudniku Hrastnik ima izključno le namen seznaniti člane kolektiva s potekom nesreče, katerega je bilo mogoče ugotoviti na podlagi podatkov, ki jih je dala raziskava republiškega rudarskega inšpektorata, v sodelovanju s službo varstva pri delu ZPT.

Vse razpoložljive podatke smo zbrali z izjavami preživelih ter po ogledu stanja rudarskih prostorov neposredno po nesreči in v času reševanja.

Skupinsko nesrečo v jami Ojstro v odkopnem polju na 6. etaži pod III. obzorjem, je dne 8. aprila 1971 povzročil nenaden vdor vode, ki je v zelo hitrem času zalila del širokega čela in dostopne poti. Pri tem je izgubilo življenje devet rudarjev.

A) Stanje na odkopni etaži pred vdorom vode

Tega dne na drugi izmeni (od 14. do 22. ure) so bila na odkopni etaži Zapadnega polja obložena naslednja delovišča: napredovanje podkopnega dela širokega čela v severnem, slepem odseku in rušenje nadkopnega dela v steburu (odsek med obema progama). Poleg tega je bila v glavno proggo odrejena tudi partija dveh mož za vzdrževanje proge in potrebna posluga pri transporterjih. Skupno z oddelčnim nadzornikom je bilo na odkopni etaži 22 zaposlenih.

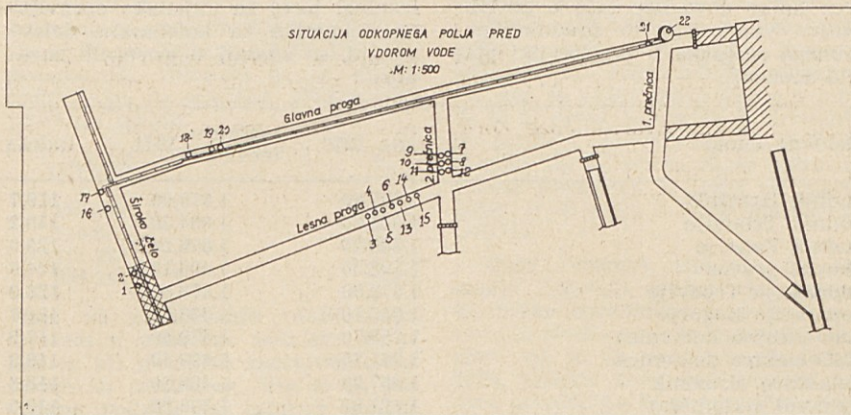
Neposredno pred vdorom vode na čelu ni bilo nobenih opaznih sprememb. Pritisk se kljub temu, da je do 18. ure bilo že porušeno staro delo, razen širine enega stropnika (4 m), pri lesni proggi ni povečal in voda je iz stropa kot običajno pronicala v kapljicah. Pretežni del zaposlenih je ta čas odšel na malico. Posedla so v prostoru druge prečnice. Na čelu so ostali le trije, ki so med tem časom tudi že pridobivali narušen premog ter strežaji transporterjev, od teh eden na čelu, dva pa

na glavni proggi, kjer se je združevala tudi vzdrževalna partija. Nadzornik je po razporeditvi in ogledu etaže odšel kontrolirati glavni izvoz na nižje obzorje. (Glej situacijo). Nekako ob 18.15 uri pa je sedem tovarišev z malico že končalo in se po lesni proggi usmerilo proti čelu. Nadzornik je v tem času prispel po jašku do zadnjega podesta nad V. obzorjem. (Situacija zaposlenih je v skici naznačena s krogi).

Trupla osmih rudarjev smo našli v času očiščevanja na mestih, ki so v situaciji označena s krogi.

C) Potek vdora vode

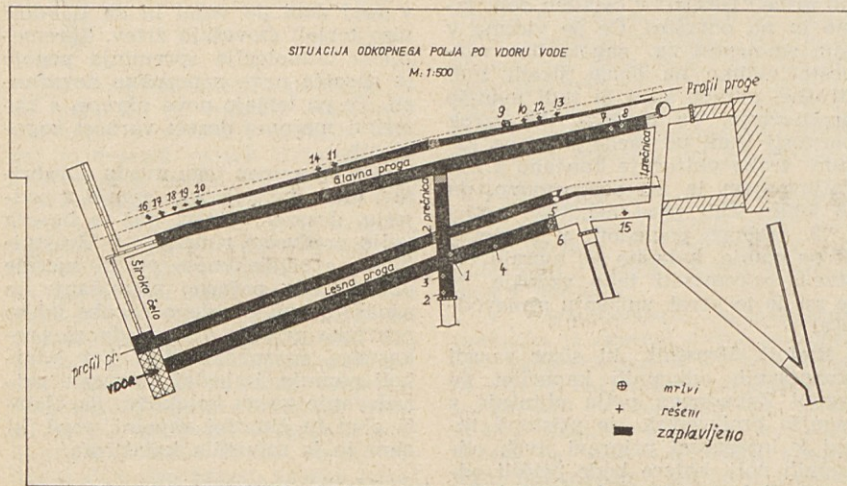
Na podlagi ugotovljenega stanja po vdoru vode in izjav preživelih, je vodni vdor sledil ob 18.15 uri in sicer v južnem delu čela (ob krovninskem predelu), v območju ustja lesne proge. Sunek vode je najprej po-

B) Situacija po vdoru vode

Takoj po vdoru je voda sama in material, ki ga je našla na poti, polno zaplavila lesno proggo do zadelke starega nadkopa, kjer se je začepila z jamskim lesom, koriti in debelejšo hribino ter drugo prečnico do križišča z glavno proggo, kjer se je prav tako začepila z jamskim lesom in cevmi. Od teh dveh čepov se je nivo vode polagoma nižal po glavni proggi v smeri čela in presipnega jaška, kakor tudi po prvi prečnici do lesnega nadkopa. Po očiščevanju glavne proge in druge prečnice je bilo ugotovljeno, da je tudi na čelu nekako 10 m od ustja lesne proge, v času vdora nastal zrušek, ki je preprečil izliv vode v severni predel čela in od tu v glavno proggo.

drl podporje in zaprl pot vode v severni predel čela, nakar se je voda z veliko hitrostjo usmerila po lesni proggi, kjer je v svojem valu gnella pred seboj razno rudarsko opremo (les, korita za transporterje) in zajela tudi ljudi, ki so se pravkar vračali na čelo. Vse večja gostota v valu, kjer je ležal razni material in tudi že ljudje (št. 5 in 6), je proggo pred starim nadkopom nenadno začepila. Ogromen statičen pritisk, ki ga je ustvarila živa sila vode pri nenadni začepitvi, je porušil križišče druge prečnice in preusmeril vodni tok proti zadelki in v drugo prečnico, kjer je zajel ljudi, ki so se tam nahajali. Dvojna zračna vrata in les iz porušenega križišča so tudi tu tik pred križiščem z glavno proggo ustvarili čep, preko katerega se je pretakala le voda z muljem. Valj vode se je na tem križišču ponovno razbil in se usmeril po glavni proggi v smeri jaška in čela, kamor je voda vrgla tudi ljudi, ki jih je nosila s seboj. Tako je voda vrgla zajete rudarje v vse smeri, kamor se je širila in sicer tiste, ki so se nahajali v lesni proggi (št. 1, 2, 3, 4, 5 in 6) je butnila v isti smeri, kjer so zaradi ustvarjenega neprodušnega čepa ostali. Dva od teh (št. 13 in 14) sta v trenutku iz neznanega razloga skočila v prečnico. Skupaj s tam nahajajočimi jih je voda porinila v glavno proggo in sicer proti čelu dva (št. 11 in 14), ostale (7, 8, 9, 10 in 12) pa proti jašku. Čep v drugi prečnici na križišču se je napravil potem, ko je voda ljudi iz prečnice že naplavila v proggo.

D) Reševanje

Pretežno vsi ponesrečenci, ki jih je zajel vodni val, so utrpeli zavoljo gnetenja v vodi s trdimi predmeti, močne telesne poškodbe, kar je povzročilo tudi smrt. Možnost rešitve je obstajala le za tiste, ki zaradi poškodb še niso bili onesveščeni in so se nahajali v glavni progji, kjer nivo vode ni segal prav do stropa. Rešili so se z otipavanjem in vleko tik pod stropom ponesrečen-

ci števil 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19 in 20). Eden od teh (števil 9) je za poškodbami v bolnici umrl. Edini, ki se je pravočasno umaknil vodi, je bil zadnji (števil 15) v lesni progji, ki je z veliko prisebnostjo izbral v begu pot po lesni progji proti nadkopu.

Zaključek

Zavoljo zelo zapletenih montan-geoloških in hidroloških pogojev

slojišča, je nemogoče v kratkem času določiti vzroke in temu primerne sanacijske ukrepe. Ta naloga je poverjena posebni skupini strokovnjakov, ki bodo študijo izdelali v najkrajšem možnem roku. Do takrat smo pa izdali na podlagi dosedaj znanih podatkov stroge ukrepe, ki naj v bodoče preprečijo tako nevarne vodne vdore.

Emil Kohne, dipl. inž. rud.

Pred II. kongresom samoupravljalcev

V prvi polovici maja t. l. bo v Sarajevu II. kongres samoupravljalcev Jugoslavije. Z naše strani se ga bosta udeležila tovariša Jože Zorič, inž., namestnik glavnega direktorja in Rado Kantužar, predsednik rudniškega odbora sindikata rudarjev — ROS pri ZPT. Slednji se bo udeležil kongresa namesto sprva izvoljenega tovariša Toneta Prosenca, predsednika osrednjega delavskega sveta, ki pa je zaradi bolezni zadržan.

Tovariš Jože Zorič, inž., je dal novinarju RTV Ljubljana tovarišu Milanu Vidicu, v zvezi s predstoječim kongresom samoupravljalcev, na stavljeni vprašanja, naslednje odgovore, ki jih posebej objavljamo za naše bralce:

1. Vprašanje:

Kako bi opredelili dosežani razvoj samoupravljanja v našem podjetju, zlasti po uvajanju nekaterih sprememb glede organizacije samoupravljanja? Zanima nas seveda vsebinski razvoj samoupravljanja.

Odgovor:

Po sprejetju zadnjih ustavnih amandmajev, smo v našem podjetju izvedli reorganizacijo samoupravnih organov v smislu decentralizacije. Na nivoju podjetja smo ostali pri osrednjem delavskem svetu, medtem ko smo funkcijo dotedanega upravnega odbora porazdelili na sedem odborov, kot kolektivnih izvršilnih organov. S tem smo omogočili vsebinsko boljše obravnavanje posameznih problemov. Delo teh odborov se je pokazalo uspešno, vendar obstajajo še določene težave v med-

sebojnim povezovanju in vsebinskem pripravljanju predlogov, ki pridejo v obravnavo pred te organe. Mislim, da bomo tu morali najti ustreznejšo povezavo med strokovnimi službami in temi organi, ker le na ta način lahko pričakujemo vsebinsko in učinkovitejše delo izvršilnih organov.

Na nivoju delovnih enot ima naše podjetje organizirane delavske svete, ki so dobili širše pristojnosti, v njihovem okviru pa delujejo tudi komisije. Vsebina dela teh delavskih svetov se je precej izboljšala, vendar še niso dobili vseh pristojnosti, zlasti materialnih, zaradi naših znanih finančnih težav, ki so preprečevale delitev dohodka po enotah. Stremimo za tem, da bi tudi na tem področju v letošnjem poslovnem letu prešli na obračun dohodka po enotah in tako vsebinsko okrepili neposredno samoupravljanje.

Kot osnovne celice združenega dela imamo organizirane v delovnih enotah delovne skupine, ki jih sestavljajo neposredni proizvajalci.

Delovna skupina omogoča neposrednim proizvajalcem seznanjanje o vseh aktualnih vprašanjih, ki so na dnevnih redih samoupravnih organov enot in podjetja. Omogoča pa jim tudi neposredno prenašanje njihovih predlogov pred samoupravne organe. V praksi se delovne skupine še niso v celoti najboljše uveljavile, vendar sem prepričan, da bomo tudi na tem področju skupno z vsemi družbenimi dejavniki naredili korak naprej in tako približali samoupravo neposrednemu proizvajalcu.

2) Vprašanje:

Kaj posebej pričakujete od II. kongresa samoupravljalcev v Sarajevu in na katero osnovno vprašanje bi po vašem mnenju moral dati odgovor?

Odgovor:

Po mojem mnenju imamo na področju samoupravljanja resnično še vrsto odprtih vprašanj, manj v teoriji, kot v vsakdanji praksi. Zato pričakujem, da bo v razpravi na kongresu pojasnjenih precej dilem o tisti problematiki, za katero sodimo, da jo moramo hitreje odpravljati in doseči večjo učinkovitost na vseh ravneh samoupravljanja. Zdi se mi, da ni toliko problemov v organizaciji samoupravljanja v manjših podjetjih, kot v večjih organizacijah združenega dela, kjer se prepletajo številni interesi, pa tudi potrebe in ne nazadnje, če mislim našo delovno skupnost, zelo skromna materialna osnova. Po mojem mnenju se bo moral kongres širše ukvarjati z vsebinsko platjo nadaljnega poglobljanja samouprave v večjih podjetjih, saj konec koncev vedno bolj težimo k večji integraciji sorodnih gospodarskih subjektov.

Za rudarstvo je značilen problem nizka akumulativnost, kar onemogoča vodenje uspešne politike razširjene reprodukcije in modernizacije. Mislim, da gre za konkreten problem, s katerim se bodo samoupravni organi v rudarskih delovnih organizacijah v prihodnje še pogosteje srečevali. Vesel bom, če bomo na kongresu našli čas spregovoriti o tem nekoliko več in se celo dokopati do kakršnihkoli realnih sklepov.

Rjavi premog kot energetski vir in njegova vloga v energetiki Slovenije

Pred prehodom na obravnavo današnjega stanja oziroma položaja premogovništva rjavega premoga v slovenskem gospodarstvu, je potrebno poseči nekoliko nazaj v obdobje pred desetimi leti. Gre namreč za to, da bomo iz vsebine lahko nedvoumno ugotovili, kakšen napredek je bil v tem času dosežen v rudnikih rjavega premoga Slovenije.

V zadnjih desetih letih se je sicer proizvodnja rjavega premoga v Sloveniji zmanjšala in sicer od 2.818.680 ton v letu 1959, na 2.523.710 ton v letu 1968. Ob tem je potrebno istočasno podati tudi naslednjo primerjavo. V letu 1959 je bilo v vseh premogovnikih rjavega premoga Slovenije zaposlenih 11.810 delavcev, v letu 1968 pa le še

6.962. To število se z naslednjimi leti še znižuje. Če torej beležimo padeč proizvodnje v tem skoraj 10-letnem obdobju za 10,2%, potem zaznamujemo tudi porast produktivnosti, saj se je zmanjšal stalež zaposlenih za 41,2%. Ugotoviti moramo tudi, da je v letu 1959 deset podjetij proizvajalo rjavi premog, od leta 1968 dalje pa jih imamo le še šest.

V tem času se je popolnoma integriralo premogovništvo v Zasavju.

Zelo pomembno je, kako se je gibala surovinska baza oziroma kako so se gibale zaloge rjavega premoga. V letu 1954 je bilo registriranih vseh zalog rjavega premoga, brez domnevnih (C₂), cca 94.000.000 ton. Skupno z domnevnimi zalogami C₂, pa so se gibale te rezerve na višini cca 153.000.000 ton. V letu 1964 je bilo registriranih vseh zalog skupaj cca 243.000.000 ton rjavega premoga. Iz tega pregleda sledi, da so vsi premogovniki, predvsem tisti, ki še danes obstojajo, povečali svoje zaloge in to izključno z vlaganjem v raziskave tako, da se zaloge zaradi proizvodnje ne zmanjšujejo, ampak obratno, povečujejo. Ob tem nastaja seveda vprašanje rentabilnosti eksploatabilnih zalog, o čemer pa ni bila napravljena še nobena študija. Pri tem se tudi postavlja vprašanje, do katere meje je možno eksploatirati premog z ozirom na sprejemljivo ceno za kcal. O tem ne odloča vedno le vrednost in cena goriva oziroma kalorij, ampak tudi vrsta drugih okoliščin, npr. interes narodnega gospodarstva, cena izdelkov, pri katerih je v lastnih stroških vsebovan strošek za energijo, različne zahteve v tehnologiji proizvodnih procesov in vrsta drugih okoliščin, ki tudi vplivajo na uporabo ali opuščanje uporabe trdih goriv, t. j. predvsem premoga.

Osvetliti je treba še neko drugo vprašanje, ki se danes postavlja pred vsako gospodarsko organizacijo. Vprašati se moramo, ali nam je uspelo z modernizacijo, z vlaganjem v nove kapacitete, znižati proizvodne stroške in poceniti proizvodnjo? Verjetno lahko ugotovimo, da to ni uspelo nobeni panogi industrije in je zato zelo iluzorno pričakovati, da bo energetika sposobna obdržati in vzdržati s ceno vse pojave v našem gospodarskem sistemu. Še posebej, če upoštevamo, kolikšna so bila družbena vlaganja v to panogo industrije.

V proizvodnjo rjavega premoga Slovenije je bilo po letu 1945 vložnih iz sredstev splošnega investicijskega sklada 12.140.000 din, pri čemer seveda ne gre zanemariti sredstev republiškega sklada skupnih rezerv v letih 1966 in 1967 v znesku okoli 25.000.000 din. Tako lahko računamo, da je bilo v proizvodnjo rjavega premoga Slovenije plasirano od 1945 leta do danes okoli 37.000.000 din, kar je seveda za nujno potreben hitrejši razvoj modernizacije in storilnosti v premogovnikih zelo nizka številka. Ob tem lahko ocenimo, da so bila lastna vlaganja rudnikov rjavega premoga Slovenije vsaj šest do sedemkrat večja od vložnih družbenih sredstev. Na temelju teh podatkov ugotovimo, da udeležba družbenih sredstev v izgradnji in modernizaciji rudnikov rjavega premoga Slovenije, v vsej povojni dobi ni preseгла 15%. Upoštevati je namreč treba, da je možno

določiti napredek v modernizaciji in dvigu produktivnosti v proizvodnji premoga rezervni deloma ze z organizacijo in metodami eksploatacije. Dosegati visjo produktivnost pa je možno z dražjo in sodobnejšo opremo, za kar pa sedanja sredstva, s katerimi razpolagajo premogovniki, nikakor ne zadoscajo.

Letna proizvodnja premoga v Sloveniji znaša okoli 2.500.000 ton. Zasavski premogovniki so udeleženi v tej proizvodnji s 72%, Kocevje s skoraj 8%, Senovo z 9%, Laško s 4%, Kanizarica s 6% in Liboje z 1%. Povprečna kalorična vrednost vseh sortimentov rjavega premoga v Sloveniji znaša okoli 3.400 kcal. Če bi to spremenili na SKE, bi znašala proizvodnja premoga v Sloveniji, preračunana na 7.000 kcal, 1.210.000 ton. Če bi to proizvodnjo izrazili v proizvodnji električne energije v kWh, bi ta pri porabi 2.600 kcal/kWh $3,21 \times 10^9$ kWh letno. To predstavlja termocentralo z instalirano kapaciteto okoli 540 MW in približno 6.000 ur obratovanja letno, kar znaša skoraj toliko, kolikor bo znašala kapaciteta nove nuklearne elektrarne. Pri tem velja primerjati, da celotna osnovna sredstva vseh premogovnikov rjavega premoga Slovenije, skupaj z vrednostjo približno 8-letne proizvodnje, šele dosegajo investicijsko vrednost takšnega objekta. S tem ne nameravamo zanikati pomembnosti izgradnje nuklearne elektrarne, pač pa le opozoriti na to, da predstavljajo proizvajalci rjavega premoga za slovensko gospodarstvo pomembnega oskrbovalca s tem energetskim virom. Ta oskrba je razvejana na najrazličnejše panoge. Najmočnejša panoga, ki se oskrbuje z rjavim premogom, je proizvodnja električne energije. Primerjava strukturne porabe energije v evropskih državah iz leta 1965, je naslednja: premog 46%, nafta 43%, prirodni plin 4% in hidroenergija 7%.

V Sloveniji je udeležba eksploatabilnih zalog rjavega premoga v primerjavi z lignitom, preračunano na SKE: 46,5% rjavi premog, 51,8% lignit in 1,7% črni premog. V strukturi porabe posameznih vrst energije zavzema rjavi premog 28,9% v letu 1966 zelo pomembno strukturno kritje v potrošnji energije, pri čemer je bil v tem letu premog kot celota udeležen pri kritju porabe s primarno energijo z 58,1%. Struktura porabe rjavega premoga je v celoti naslednja: za elektrarne in toplarne 41,3%, za industrijo 40%, za široko porabo 13,5%, za železnico 5,2%.

V zadnjem času opažamo, da zlasti poraba v termoelektrarnah za rjavi premog stagnira, oziroma ni perspektive, da bi bil plasman za to vrsto porabo večji. Ugotoviti namreč moramo, da prav zaostajanje v modernizaciji, v uporabi večjega odstotka opreme in s tem pogojene večje produktivnosti na eni strani ter slabše in težje montageološke

prilike na drugi strani, pogojujejo, da je n. pr. cena kcal rjavega premoga višja kot n. pr. cena kcal lignita. Seveda to ne pomeni, da ne bi bil kljub takšnemu razmerju rjavi premog konkurenčen, saj mu dajejo višje kalorije na enoto določeno prednost, ki pomeni tudi prednost, v tehnologiji celotnega procesa pretvarjanja premoga v toplotno energijo. Poleg tega lahko ugotovimo, da se vse količine lignita nahajajo na enem področju, zato so bile temu primerno lahko opravljene raziskave in pripravljene tudi ustrezni projekti za eksploatacijo. Pri rjavem premogu so vse rezerve približno dislocirane, saj so n. pr. samo pri Zasavskih premogovnikih raztegnjene na cca 30 km dolgi liniji. Pri tem seveda ne gre za to, da bi predstavljali obe vrsti premoga medsebojno konkurenco, saj se danes v Sloveniji v potrebah po energetskih virih dopolnjujeta.

Bolj problematični so odnosi v zvezi s tekočimi gorivi, ki izvirajo v glavnem iz uvoza. Mnogi ugotavljajo, da je davek na tekoča goriva, ki da so ga izsilili premogovniki, podpora zaostalosti in uporabi zastarele tehnologije, ki ne more omogočiti konkurenčne sposobnosti naše industrije v izvozu. Mnogi izmed tistih, ki to trdijo, v isti sapi priznavajo pravilnost in umetnost visokih carin na izdelke, ki predstavljajo konkurenčnost, pa tudi v določeni meri modernejšee tehnološke dosežke, ki naj omogočajo dosegti boljše rezultate v produktivnosti in kvaliteti izdelkov. Ne oporekamo upravičenosti uporabe drugih goriv v tehnološke namene, saj pomeni mnogo bolj koncentrirana toplotna energija v količinski enoti možnost boljšega in natančnejšega vodenja tehnološkega procesa, kakršen se za kvaliteto izdelkov zahteva. Ob tem pa vendar ne smemo pozabiti, kakšna je dejanska vrednost deviznih sredstev, ki jih v resnici izdamo, n. pr. za tekoče gorivo. Ne nazadnje je verjetno potrebno vedeti, koliko nas kakšna stvar dejansko stane.

V zadnjih letih je povzročila uporaba trajno-žarnih peči za ogrevanje prostorov, pomemben korak naprej v standardu ogrevanja, glede na toplotni izkoristek in glede na kvaliteto ter kvantiteto ogrevanja. Plasman rjavega premoga je v široki porabi udeležen s 13,5% in je precej nizek v primerjavi s plasmanom napram ostalim porabnikom. Res je sicer, da se plasman premoga izraža na drugi strani tudi preko plasmana električne energije. Ta pa ostaja v perspektivi za porabo rjavega premoga nespremenjena. Vsi izgledi kažejo, da bo z dograditvijo novih kapacitet za proizvodnjo električne energije z uporabo lignita in nuklearnega goriva, uporaba rjavega premoga na tem področju padala. Spriči določenih prednosti, ki jih ima rjavi premog, predvsem v združitvi večje količine toplotne energije v količinski enoti smatramo, da

bi bilo primerno razvijati uporabo rjavega premoga za široko porabo preko centralnih toplarn s cimbolj avtomatiziranim tehnološkim procesom. Takšna orientacija je umestna tudi zaradi možnosti večjega toplotnega izkoristka, zaradi onesnaženja zraka le na enem mestu in zaradi boljšega standarda ogrevanja. Iz teh razlogov tudi menim, da nikakor ne bi bilo dopustno, da bi bilo za uporabo v te namene tekoče gorivo oproščeno dajatev.

Industrija, ki se v veliki meri še vedno poslužuje uporabe rjavega premoga — okoli 1,000.000 ton letno — bo verjetno prehajala po svojih možnostih na uporabo tekočih, kasneje pa plinastih goriv. Menim, da je povsod tam, kjer to tehnološki proces zahteva in kjer je to tudi nujnost in pogoj za doseganje boljših tehničnih in ekonomskih rezultatov, povsem umestno. Na drugi strani pa se ne moremo strinjati z uporabo dragih goriv iz uvoza povsod tam, kjer lahko popolnoma enakovredno zadoščajo domača trda goriva.

Proizvodnjo rjavega premoga verjetno čaka v prihodnjem obdobju naloga, da v večji meri prodre na področje široke porabe, ki je seveda glede kvalitete, načina dobave in celotne oskrbe mnogo bolj zahtevna, kot so ostali porabniki. V tem smislu bo prav gotovo nujno privzemati prakso in izkušnje razvitejših držav. Gre za sodobnejši način dostave premoga (pakiranje, paleliziranje) in iskanje tistih oblik, ki naj omogočijo kupcu približati uporabo rjavega premoga in jo napraviti mnogo bolj enostavno in snazno.

Ob ugotavljanju možnosti plasmata rjavega premoga ne gre pre-

zreti nekaterih perspektiv, ki izvirajo iz osnutka načrtovanega razvoja energetike do leta 1985. Iz programa je razvidno, da zaostaja v predvidenem razvoju uporaba tekočih goriv in električne energije. Na drugi strani pa zaznamujemo v odstotku izraženo povišano porabo trdih in plinastih goriv. Takšen rezultat izvira iz nižjih predvidevanj porabe te vrste energetskega vira, ki se je v absolutnem številu od leta 1967 do 1970 znižala za 778 tcal ter da se je poraba tekočih goriv v istem razdobju dvignila za 4.383 tcal. Pri rjavem premogu gre tudi v perspektivi za tendenco padanja proizvodnje, saj predvideva načrt razvoja, da bo sta v Sloveniji v letu 1985 obstojala le dva premogovnika rjavega premoga, to sta Zasavski premogovnik in rudnik Kanižarica, z letno proizvodnjo okoli 2,200.000 ton. Iz tega sledi, da bo potrebno ob predvidenem znižanju proizvodnje rjavega premoga nadomestilo, bodisi iz uvoza ali z drugačno perspektivo porabe rjavega premoga, kar pa ni nikjer definirano. Menimo, da ne bi kazalo v bodoče pospeševati likvidacije premogovnikov tam, kjer obstajajo ugodni pogoji eksploatacije in kjer zaloge dopuščajo proizvodnjo za določeno obdobje. S to količino je v določeni meri predvideno tudi mesto in pomen proizvodnje rjavega premoga v Sloveniji v celotnem kompleksu oskrbe z energetskimi viri.

Menim, da bi morali v smislu bodočega razvoja energetike in doseganja boljših ekonomskih rezultatov dati z razvojnimi načrti trdnejše okvire razvoju posameznih panog znotraj energetike. S tem ne mislimo, da je možno točno načrtovati vsak kg, kWh, m³ proizvodnje, pač

pa z določeno politiko cen, dajatev in sistemskih rešitev omogočiti skladni razvoj celotne energetike, v kateri naj ima tudi rjavi premog trdneje določeno vlogo in mesto. Treba je namreč vedeti, da ne pomenijo stimulans le primerni osebni dohodki zaposlenih, temveč tudi perspektiva, varnost, zanesljivost in trajnost zaposlitve. Precejšnjo škodo povzroča mnenje, da postaja premogovništvo kot vir energije vedno bolj nepomembno.

Druga stvar, katero bi bilo potrebno reševati z nekoliko več posluha in prizadevnosti, je vprašanje modernizacije. Strinjamo se, da ni mogoče izvajati naložb, če ni perspektiv za proizvodnjo. Če je to vprašanje rešeno s splošnim dogovorom, bi morali tudi vprašanje finančne pomoči za modernizacijo urejati skladno s potrebami, ki nastajajo v okviru vsake izmed panog energetike. Pri tem bi bilo treba ločiti naložbe v razširjeno reprodukcijo in naložbe v modernizacijo.

Mnogo bolj bo v bodoče potrebno usklajati cene za posamezne vrste energetskih virov. Nimamo institucije, ki bi lahko opravljala to delo. Pri tem pa ne gre le za to, da bi te cene usklajevali, ampak da bi z ustreznim instrumentiranjem določili njihovo pravo vrednost na trgu.

Končno menim, da je tako važno vprašanje, kot je energetika v celoti, prepuščena v sedajni fazi zelo pomanjkljivem pristopu pri reševanju te problematike. V centralnih republiških organih bi morala imeti energetika posebno mesto pri obravnavanju in načrtovanju, saj je podlaga vsemu ostalemu razvoju.

Albert Ivančič, dipl. inž. rud.

Transport moštva in materiala

V preteklih letih je tako pri nas, kot tudi v zahodni Evropi prišlo do stagnacije in delnega upadanja proizvodnje vseh vrst premoga ob istočasno hitrem povečanju storitev zaposlenih, zaradi uvajanja so-

dobne tehnologije, oziroma strojev in načinov pridobivanja.

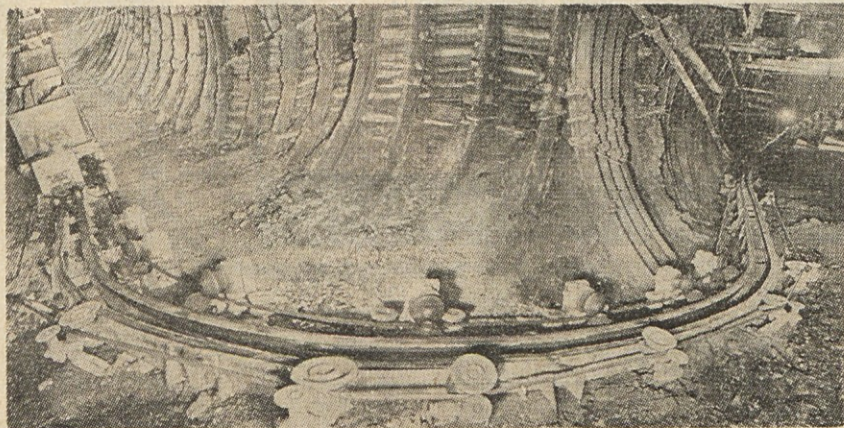
Medtem, ko je v začetku tega obdobja obstajal presežek delovne sile v premogovnikih, so se razmere medtem kaj kmalu spremenile tako,

da danes primanjkuje rudarjev v vsej Evropi. V zadnjem obdobju opažamo v Evropi in ostalem svetu ponovno naraščanje proizvodnje premoga.

Vzrok za pomanjkanje delovne sile v premogovništvu je v izrednem povpraševanju po delavcih v vseh vejah industrije, predvsem pa zavoljo sorazmerno velikih fizičnih naporih zaposlenih pri rudarskem podzemljskem delu.

Zmanjšanje fizičnih naporov in istočasno povečanje delovne storilnosti zaposlenih na odkopnih in drugih vzporednih delih, je možno doseči z uvajanjem sodobnih odkopnih metod, mehaniziranjem pridobivanja in nakladanja, kakor tudi podpiranja ter drugimi posegi v obstoječe tehnološke postopke. Posamezne tehnološke rešitve so odvisne od razmer, ki obstojajo na področju rudnika oziroma premogovniku.

Kljub uvajanju sodobnih tehnoloških postopkov, pa ostaja tudi v

Prikaz krivine vodil za transport z Becorit vlečnico

Prevoz moštva z Becorit talno vlečnico

bodoče pomemben faktor pri rudarskem delu človek — rudar, ki ga je treba razbremeniti naporov na samem delovišču, kakor tudi pri dostopu in dovozu potrebnega materiala.

Poleg tirničnega transporta moštva in materiala v vozičkih z lokomotivsko vleko in prevoza po jaških in vpadnikih v običajnih izvoznih kletkah ali podstavnih vozičkih, so bile v zadnjem desetletju konstruirane nove transportne naprave, ki omogočajo racionalen transport moštva in materiala po obstoječih vodoravnih, poševnih in navpičnih jamskih komunikacijah. Med takšne naprave sodijo Alimak dvigala in Becorit talne vlečnice, ki se vedno bolj uporabljajo v zahodni Evropi pri podzemeljskem delu.

Te naprave postajajo zanimive tudi za naš kolektiv, zato na kratko opisujem njihove značilnosti.

Alimak dvigala

V gradbeništvu so že vrsto let v uporabi transportna dvigala, ki jih uporabljajo med gradnjo visokih stavb. Ta dvigala so pritrjena ob zunanji steni zgradbe med gradnjo, pri čemer višino dviganja povečujejo z dodajanjem montažnih elementov — vodilnic in premeščanjem vrvice, preko katere teče vlečna vrvi. Motilo za dviganje kletke je pri takih napravah nameščeno na osnov-

nem platoju zgradbe. Sorazmerno enostavne tovrstne naprave omogočajo prevoz manjših tovorov, medtem ko je prevoz oseb zaradi pre-

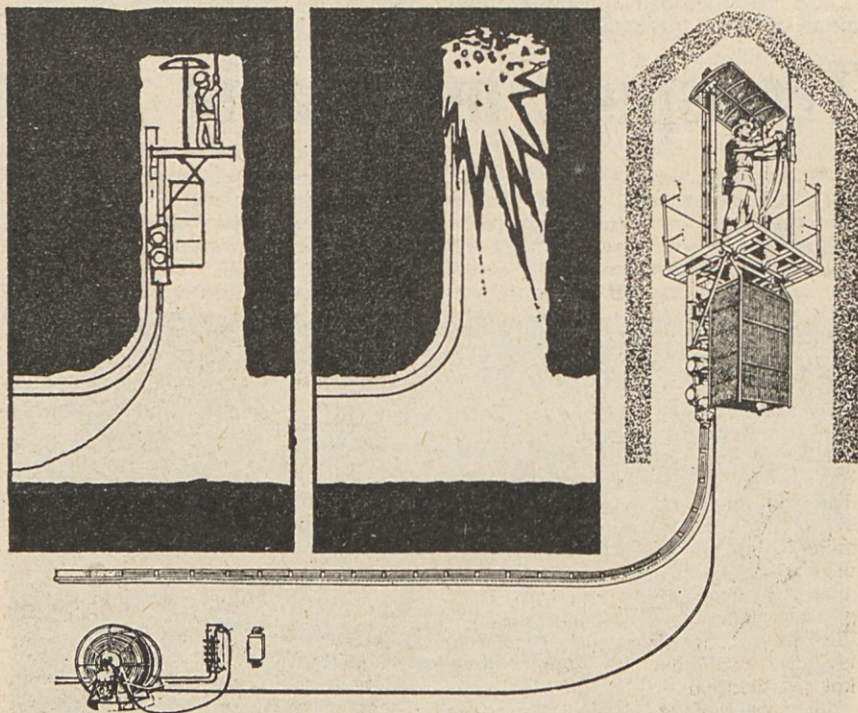
majhne varnosti konstrukcijskih elementov nedopusten. Prevoz moštva z omenjenimi dvigali bi terjal upoštevanje podobnih predpisov, kot veljajo za izvažalne naprave pri podzemeljski eksploataciji.

Medtem, ko se pri gradbeniških dvigalih in rudniških izvažalnih napravah dviga kletka s pomočjo jeklene vrvi, pa kletka Alimak dvigala ni pritrjena na izvažalno vrvi, pač pa pogonski motor, vgrajen na sami kletki, vrti zobato kolo. To zobato kolo, pa se oprijemlje zobate letve pritrjene med vodili in tako »pleza« ob zgradbi, oziroma če takšno napravo uporabljamo v jašku, po tej komunikaciji. Pogonski elektromotor ali motor na komprimiran zrak, dobiva energijo po kablu oziroma gumijasti cevi. Kabel se med dviganjem kletke odvíja iz bobna in med spuščanjem navija na ta boben, ki je nameščen na osnovnem platoju.

Povečanje možne višine za dviganje kletke, je izvedeno z dodajanjem 1,5 oziroma 3 m dolgih montažnih elementov, ki se sestojijo iz vodil iz dveh U profilov in zobate letve. Vodilni elementi, skupno z zobato letvijo, so pritrjeni na steni zgradbe oziroma v jašku na posebnih prečnikih.

Dvigalna naprava je opremljena z zavorami, ki delujejo preko pogonskega motorja ter dodatnimi napravami za ustavitve v primeru prekoračenja dopustne hitrosti, kakor tudi za primer, če kletka prevozi končna stikala.

Iz osnovnega gradbenega dvigala, je bilo razvito za uporabo v rudnikih dvigalo Alimak U-500, ki ga

Skica Alimak naprave, tipa HBL za višanje jaškov

uporabljajo za prevoz moštva in materiala v navpičnih ali poševnih jamskih komunikacijah.

Za jame s pojavi metana uporabljajo elektro opremo v eksplozijsko varni zaščiti.

Hitrost dviganja ali spuščanja kletke je pri napravah za prevoz moštva in materiala 39 m/min. ter pri napravah za višanje jaškov ali nadkopov 18 m/min. Dvigala tipa U-500 so opremljena s standardnimi kletkami višine 2,3 m in odprtino na strehi. Tlorisne dimenzije kletke in nosilnost kletke pri hitrosti 39 m/min. so:

Tloris kletke	Nosilnost
1,5 m x 1 m	1000 kg ali 5 mož
2,0 m x 1 m	900 kg ali 8 mož
2,5 m x 1 m	800 kg ali 10 mož

Ta dvigala je možno uporabljati v vertikalnih jaških ali poševnih zvezah z naklonom večjim od 45° s tem, da montirajo posebni upornik h kletki, ki ostane vertikalna, medtem ko pogonski del pleza po zobati letvi ob vodilkah.

Za naše jamske prilike prihajajo v poštev kletke z nosilnostjo 900 kg, oziroma 8 mož in tlorisom kletke 2 m x 1 m. Kletke navedenih tlorisov, je mogoče vgraditi v vertikalne jaške svetlega premera \varnothing 3 m, če so ti predeljeni v pohodni oddelek minimalnih dimenzij in oddelek za prevoz z Alimak dvigalom.

Kot premični delovni oder, ki ga uporabljajo tudi za dovoz moštva in materiala pri višanju jaškov in nadkopov uporabljajo v svetu in tudi že pri nas dvigala tipa Alimak HBL in drugih tipov, ki imajo osnovne značilnosti že opisanih dvigal. Ti premični delovni odri imajo tlorisno površino kletke 1 m², premikajo se s hitrostjo do 18 m/min., obstoji pa tudi različna v ozobljenju zobate letve. Nad navedenim premičnim odrom je zaradi zaščite delavcev, ki višajo jaške, nameščena še dodatna zaščitna streha.

Informativna cena za dvigalo tipa U-500 za dolžino 80 m v eksplozijsko varni izvedbi je 500.000,00 N din.

Becorit talna vlečnica

Za prevoze težkih tovorov po horizontalnih in poševnih jamskih komunikacijah s spremembami naklona in smeri, so v preteklih letih konstruirali v Nemčiji transportno napravo, ki jo moremo uvrščati med enotirnična vozila, ker posebej konstruirani vozički drsijo na valjčkih med dvema U profiloma in na njih. Glede na vleko pa lahko te naprave uvrščamo tudi med žičnice, ker je vlečenje vozičkov izvedeno enako kot pri žičnicah.

Tirnice iz dveh U profilov se sestojijo iz 3 m dolgih elementov, ki so med seboj povezani z zagozdnimi

sposoji. Izdelujejo ravne in krivinske tirnice iz U profilov ter tirnice za spremembo naklona. Na osnovno konstrukcijo vodil so pritrjeni na straneh vodilni valjčki, brez končne vlečne vrvi, na kateri so pritrjeni vozički. Vodilni valjčki so posebne zaprte konstrukcije, ki onemogoča iztirjenje vlečne vrvi tudi pri spremembah smeri ali naklona transporta. Celotna konstrukcija tirnic in vodilnih valjčkov za vrv, je fiksirana s posebnimi sidri v tleh jamske komunikacije oziroma na podporju.

Iz glavne smeri transporta je možen odep vozičkov na vzporedni tir preko posebne kretnice. Vlečno vrv, ki je pritrjena na transportne vozičke, poganja pogonska vrvenica električne hidravlične izvažalne naprave Hydropull z osnovnimi merami 2,03 m x 0,86 m x 0,99 m in oljno črpalko moči od 22 kW do 100 kW.

Dimenzije izvažalne naprave so minimalne in je spričo tega možna hitra in enostavna prestavitev pogonskega agregata.

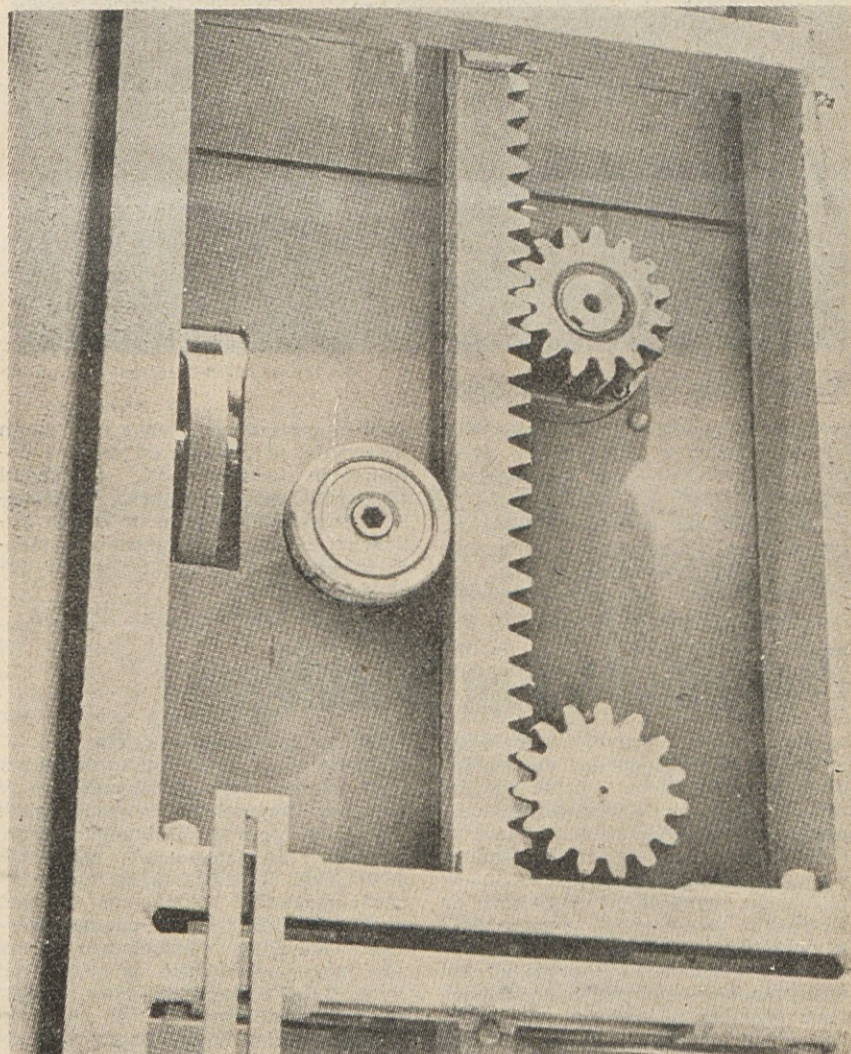
Hitrost prevozov z Becorit talno vlečnico je prilagodljiva težavnosti

transporta, to je naklonom in krivinam in znaša do 4 m/sek. = 240 m/min. Vlečna sila je do 6000 kp, kar omogoča tudi v posebno težavnih razmerah istočasni transport 30 mož, v treh zaporednih vozičkih ali transport do treh ton tovora v eni kompoziciji.

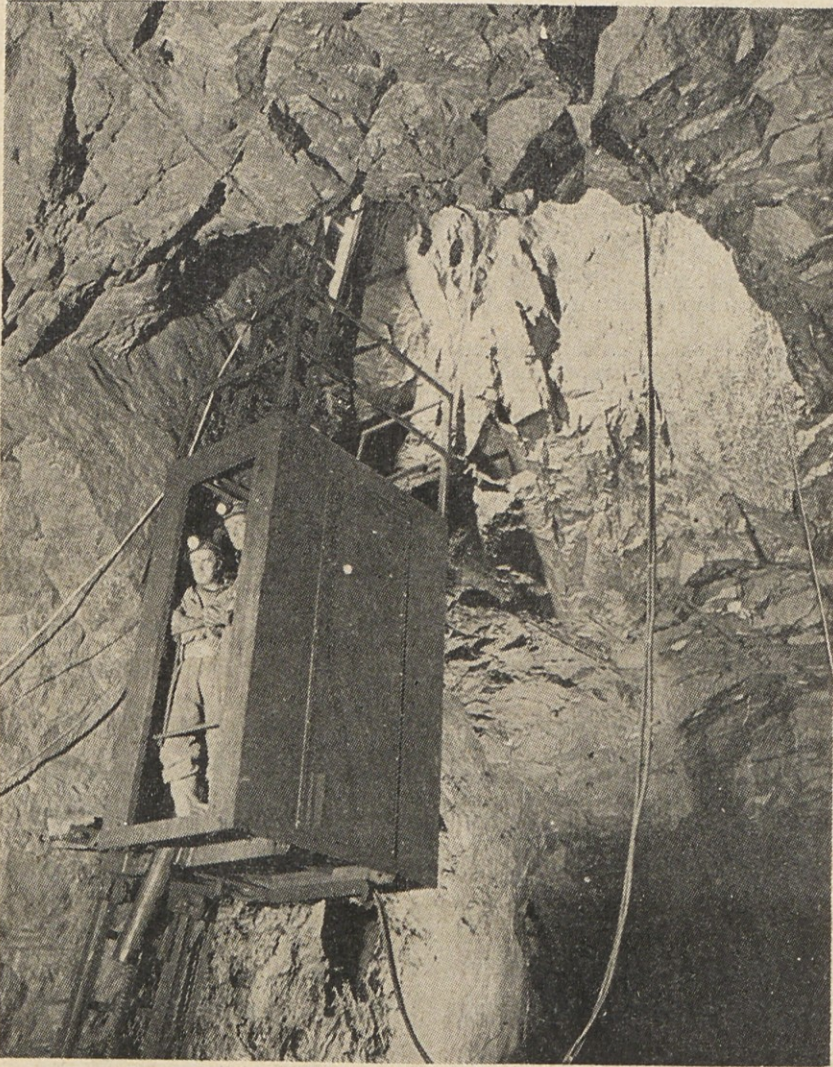
Ker je istočasno na vodilnih tirnicah le ena kompozicija vozičkov sledi, da je treba vozičke vrniti na začetno točko, predno se začne naslednja vožnja.

Kot varnostna naprava za primer pretрга vrvi, je pred in za kompozicijo, poseben zaviralni voziček, ki zavre celotno kompozicijo, če se hitrost poveča preko dopustne meje. S to zaviralno napravo, pa lahko v sili ustavi kompozicijo tudi moštvo med samim prevozom. Zaviralne naprave delujejo na U profile vodil. Za sporazumevanje med strojnikom izvažalne naprave in moštvom med samim prevozom, so na razpolago brezžični oddajniki v eksplozijsko varni izvedbi.

Becorit talna vlečnica je posebno primerna za daljše Transporte težkih tovorov, kakor tudi za prevoz

Vodila, zobato kolo in zobata letva dvigalne naprave Alimak U-500

Alimak U-500 med vožnjo v jašku

moštva do delovišč po obstoječih komunikacijah v jami, ki ne potekajo v premi črti in so menjajočega naklona.

Informativni nabavni stroški za 500 m dolgo transportno napravo te vrste znašajo 2.000.000,00 N din.

Racionalnost uporabe transportnih naprav navedenih tipov in po-

dobnih naprav za prevoz moštva in materiala, je odvisna od dolžine dohodne in dostavne poti, težavnosti dostopa, števila zaposlenih v poedinem jamskem oddelku in drugih podatkov, ki jih je potrebno analizirati, predno se odločimo za nabavo tovrstne opreme.

Metod Malovrh, dipl. inž. rud.

Problemi razvoja tehnologije

Predvidevati razvoj tehnologije je v vsaki gospodarski dejavnosti, prav posebno pa še v premogovništvu, ki velja za tradicionalno konservativnega, zelo tvegana zadeva, predvsem tedaj, če bi hoteli napovedati konkretne razvojne načrte. Vzrok temu pa ni le dejstvo, da je razvoj tehnologije povezan tudi z razvojem spremljajoče industrije, bodisi kot dobavitelji oprem ali kot konzumenti — porabniki proizvodov rudarstva ter od razvoja ekonomsko-socialnih odnosov, temveč je vsak napredek ali razvoj odvisen predvsem od pripravljenosti vseh zapos-

lenih za sprejemanje novih idej.

Novе ideje, tako v tehnologiji kot tudi v sami organizaciji dela, pa je potrebno uresničevati v vseh fazah delovnega procesa. Dolgo je namreč prevladovalo mnenje, mnogokje prevladuje še danes, da je vsa skrivnost napredka in razvoja odvisna zgolj od nekkih tako ali drugače merljivih kazalcih, v doseganju z eno ali drugo tehnologijo, s takimi ali drugačnimi stimulansi, neko predpisano normo, akordom ali podobno. V naprej postavljene proizvodne cilje pa je možno doseči, ne le z naporom posameznikov, temveč z ustre-

nim inteligentnim sodelovanjem vseh zaposlenih v smislu hitrejšega dojemanja in prenašanja dosežkov v tehnologiji, v pripravljenosti prilagajanja organizacije dela temu napredku in z uvajanjem sodobnih metod v upravljanje pri obdelavi in vrednotenju informacij in podatkov ter hitrim ukrepanjem v primerih potrebe. Zato je treba pred uvedbo vsake nove tehnologije predvsem potrebno odgovoriti na vprašanje sprejemati tehnološke novitete, ali smo pripravljeni za to tudi nekaj prispevati, ali smo pripravljeni del presežka dohodka nameniti v »ju-trišnjo vrednost« materialne ali nematerialne narave in usmeriti razvoj tako, da ne bi bili proizvajalni uspehi odvisni zgolj ali pretežno od fizične produktivnosti zaposlenih, temveč od kapacitet določenih strojev ali opreme.

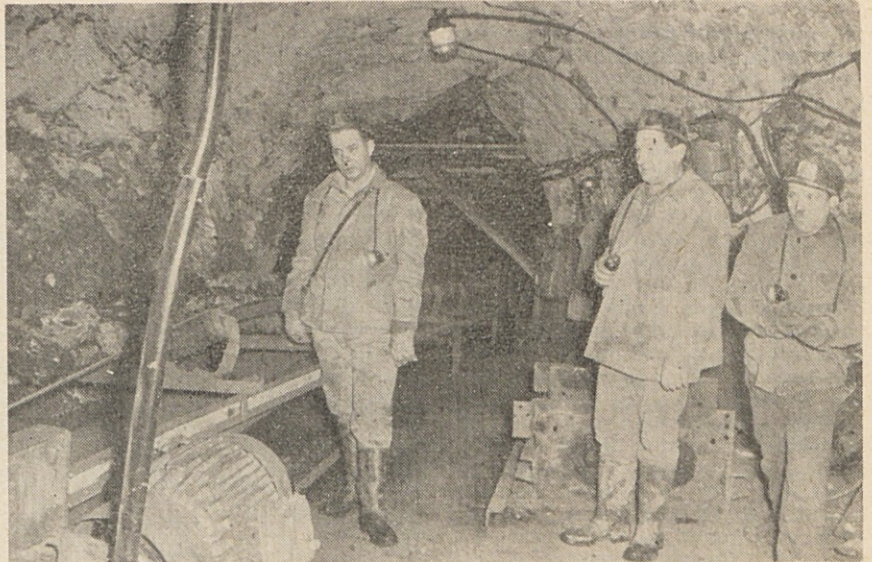
V tem kratkem uvodu je naštetih nekaj osnovnih pogojev, ki jih moramo izpolniti, da bi si zagotovili uspeh v razvoju tehnologije. Ta uvod pa je potreben tudi zaradi opravičila, ker v nadaljevanju članka ne govorim o konkretnih razvojnih projektih, temveč se omejujem le na okvirna razvojna predvidevanja. Programiranje razvoja predvidevamo z določeno verjetnostjo, da se bo tehnologija razvijala v neko predvideno smer, z nekim določenim tempom ali trendom, kakor temu često pravimo. Vse verjetnostne predpostavke pa so podvržene spremembam, lahko jih sprejmemo ali brez težav ovržemo in to tem lažje, čim bolj so viri razvoja nematerialne narave. Zato naj ne bo napačno, če omenim le eno dejstvo, ki je zadosten razlog za hitrejši razvoj tehnologije in transformacijo tehnološkega procesa. V premogovništvu, kot specifični industrijski veji, tvorijo osebni dohodki blizu 60% lastne cene. S tem podatkom pa bi ga lahko uvrstili med panoge, ki zaostajajo za razvojem ostale industrije. Že samo to dejstvo dovolj zgovorno kaže, kam moramo usmeriti razvoj, posebno še, če hočemo ustrezno težavnosti delovnih razmer dvigniti nivo osebnih dohodkov ob relativno nizkih cenah energije, ki jo zahteva osatila idustrija. Ali z drugimi besedami: transformirati premogovništvo od pretežno ročnega dela na mehanizirano industrijo. Taka idustrija nam bi spremenila strukturo lastne cene na eni strani, po drugi strani pa bi bila vabljivejša za mlajšo kvalificirano delovno silo. Z vprašanjem kako, kje in kdaj po katerem vrstnem redu naj ukrepamo, da bi izpolnili navedene zahteve, smo se približali jedru problema, na katerega je težko odgovoriti brez podrobnejših analiz. Če vzamemo, da je storitev, ki jo danes dosegamo, enaka 100 enot in če predvidevamo, da bi pri enaki strukturi lastne cene, povečali osebne dohodke sorazmerno z ostalo industrijo, potem bi morali storitve dvigati let-

no najmanj za 5%. To pa pomeni v desetih letih na okrog 170 enot. Le z intenziviranjem dela neposredno na pridobivanju, tega praktično ni mogoče doseči.

In kake možnosti imamo, da to vendarle dosežemo? Oglejmo si najprej način pridobivanja premoga. Tu imamo tri možnosti od katerih pa vseh ni možno upoštevati v različnih montan-geoloških razmerah in sicer:

- pri obstoječih metodah odkopavanja intenzivirati delo tako, da bodo doseženi večji dnevni in mesečni napredki odkopa. Ti so danes zelo nizki, saj znašajo med 0,9 — 1,2 m/dan. Izvesti bi bilo treba razne organizacijske ukrepe, med katere štejemo izboljšave v preskrbi delovišč z vsem potrebnim materialom in orodjem, boljše izkoriščanje obstoječe predvsem transportne mehanizacije, delovni čas in drugo;
- pri obstoječih metodah odkopavanja mehanizirati dela, ki zahtevajo največ dela in ki so fizično in časovno zahtevna. Tu prihaja v poštev predvsem mehanizirano podpiranje z ustreznim podporjem, poleg mehaniziranega pridobivanja in odvoza;
- sprememba obstoječih metod odkopavanja z metodami, ki so znane iz metalnih rudnikov in ki bi dopuščale znatno povečane storitve, vendar verjetno ob bistveno večjih odkopnih izgubah. Ta možnost bi prišla v poštev pri odkopavanju ozkih, strmih slojev ali pa pri odkopavanju nižje kaloričnega premoga.

Če se sedaj zadržimo pri metodah prodiranja prog, pa naj gre za pripravljalne proge v premogu ali pa za odpiralne objekte v prihrubini, vidimo, da smo v zadnjih letih sicer dosegli določen napredek, predvsem z intenzivno zamenjavo lesenega podporja z jeklenim (tipa

Na V. obzorju jame Loke v Zagorju — transport premoga

Foto: inž. Tone Bregant

TH), v zadnjem času pa tudi s strojem za napredovanje prog. Podporje je bolj odporno od lesenega, s tem so zmanjšane deformacije in ohranjanje prvotni profil, s tem pa so te komunikacije bolj prehodne poleg drugih ugodnosti. Število vzdrževalnih dni se je sicer zmanjšalo, na drugi strani pa imamo opraviti s transportom na desetine ton materiala za podpiranje. Iz tega sledi, da bomo morali v bodoče usmeriti razvoj v izboljšave načinov transporta in v mehaniziranje transporta materiala, posebno zato, ker bomo še vedno primorani nekatere proge izdelovati ročno. Osnovni predpogoj za mehaniziranje transporta materiala, smo si v glavnem že ustvarili s podpiranjem z jeklenim podporjem večjega profila.

Prav tako se ne moremo pohvaliti z doseženimi napredki pri izde-

lavi in permanizaciji prog v prihrubini (jalovini). Pri sedanjem načinu permanizacije, večjih napredkov ni pričakovati. Izboljšanje napredkov pa lahko pričakujemo, le pri uvajanju nove tehnologije, z uvedbo podpiranja s paneli, še boljše rezultate pa bi dosegli z uporabo brizganega betona in sicer tam, kjer hrubina to dopušča.

Če sem omenil le nekaj problemov bodočega razvoja in predvidel smer, kam naj bi ta razvoj usmerili, s tem tema gotovo ni izžrpana. Ta predvidevanja so le verjetnosti. Razvoj ni in ne more biti nekaj slučajnega, temveč je to spoznavanje, znanje, človekovo nenehno iskanje nekaj novega, je sposobnost iskanja novih idej in uresničevanja teh idej preko posameznih faz tehnološkega procesa.

Rudolf Šikovec, dipl. inž. rud.

Transport jalovine na rudniku Zagorje

Pred rekonstrukcijo separacije v Zagorju in modernizacijo transporta premoga od jaška Loke do separacije, je imel rudnik Zagorje za odlaganje jalovine centralno jalovišče v Potoški vasi. Na to jalovišče so vozili jalovino iz treh obratov, t. j. iz jame Kisovec in Kotredež, ter separacijsko jalovino.

Vso jalovino so dovažali na jalovišče z janskimi vozički in lokomotivsko vleko. V Potoški vasi so jalovino zvrčali s pomočjo prevračevalca na gumijaste trakove, od koder so jo transportirali najprvo navzgor do etaž in nato naprej po tleh do odlagališč.

Po rekonstrukciji separacije in z uvedbo kamionskega prevoza premoga iz jame Loke na separacijo, pa se je pokazala potreba po spremembi načina transportiranja jalovine: Z odkopavanjem premogovega sloja

pod Loškimi rovom, se je ta pričel rušiti, zato ni bilo več možno voziti jalovino skozi njega do separacije in naprej na jalovišče v Potoško vas. Za jalovino jame Loke je bilo treba pripraviti posebno odlagališče.

Ker je predstavljal prevoz z vozički preko vzpenjača in prevračevalca ozko grlo pri proizvodnji premoga zaradi pomanjkanja vozičkov, se je rudnik odločil za kamionski transport jalovine na jalovišče Loke.

Na staro opuščeno jalovišče severno od potoka Medije nad Sršonom, je rudnik s svojimi kadri projektiral in v lastni režiji zgradil dovozno cesto za težke kamione, s katerimi so odvažali jalovino na jalovišče. Pretovarjanje jalovine iz vozičkov v kamione, je potekalo v glavnem med izmeno, ko je bil bunker za rovni premog prazen. Slabšo oziroma mehkejšo jalovino so od-

važali na jalovišče, triadni dolomit pa skozi drobilec v zasipno postajo pri jašku Loke.

Jalovišče v Potoški vasi je tako služilo le še za odlaganje jalovine iz jame Kotredež in separacije.

Jalovina iz jame Kotredež in separacijska jalovina se je zbirala na odstavni tiri pri separaciji, od koder so jo z aku-lokomotivami prevažali po kotredežkem rovu do vznožja jaška v Potoški vasi. Tam so jo dvigali na dan in preko spodnje verige dozirali do prevračevalca.

S prevračevalcem so jalovino vrčali iz vozičkov na gumijasti transportni trak širine 650 mm, in jo najprvo transportirali poševno navzgor do etaž pod naklonom cca 20°, od tam pa horizontalno po etažah do odlagalnih mest. Za odlaganje jalovine na različne točke so se

posluževali samohodnega transportnega traku (samohodke). Kupe jalovine, ki jih je napravila samohodka, so v končni fazi z buldožerjem odpravili v nasip. Pri tem načinu transporta jalovine je bilo angažiranih do 400 m gumijastih trakov.

V letnem času je potekal po tem sistemu transport jalovine razmeroma v redu, v zimskem času pa so se vrstile vsak dan težave zaradi primrzovanja mokre jalovine na gumijaste trakove. Nastajali so veliki zastoji pri izpraznjevanju jamskih vozičkov, kar je povzročilo občutne izpade proizvodnje zaradi pomanjkanja vozičkov.

Tak način transporta jalovine je še nekako ustrezal v tistem obdobju, ko je bilo jalovišče v Potoški vasi centralno, kjer so odlagali jalovino iz obeh jamskih obratov, t. j. Kotredeža in Kisovca ter separacije. Ko pa je bilo na Lokah urejeno posebno jalovišče z dovozom jamske jalovine s kamioni, so se stroški dovoza in zvrčanje jalovine v Potoški vasi, na enoto občutno zvišali zavoljo manjšega izkoriščanja obstoječih proizvodnih kapacitet. Cena za en zvrnjen voziček je narasla tudi na 10,00 N din.

Zaradi izrabljenosti voznega parka na rudniku Zagorje in zaradi prevelike angažiranosti vozičkov za transport jalovine je postajalo pomanjkanje vozičkov za proizvodnjo oziroma transport premoga vedno bolj boleče.

Da bi izboljšali položaj na tem področju, je bilo nujno potrebno modernizirati transport in odlaganje jalovine iz Kotredeža in separacije.

V ta namen je bilo predlaganih več variant od katerih sta se izkristalizirali v končni fazi le dve najaktualnejši:

1. transport jalovine z žičnico (podobno je imel rudnik Zabukovca na jalovišče Ruardi);
2. transport jalovine s težkimi trilosnimi kamionni OM.

Obratne zgradbe z jaškom na obratu Kisovec v Zagorju

Foto: Inž. Tone Bregant

Pred projektiranjem naprav po prvi varianti, je bil opravljen ogled podobne žičnice pri rudniku Zabukovca. Na kraju samem smo ugotovili, da način transporta z žičnico ni iz večih razlogov najbolj ugoden.

Glede na negativne lastnosti prve variante, se je rudnik Zagorje odločil za izvedbo predloga po varianti dve, to je transport jalovine s kamioni. Prednosti te variante so bile: majhni investicijski stroški, neomejena možnost odlaganja jalovine spričo predvidenih površin za odlaganje, dobro izpraznjevanje kamionov v letnem in zimskem času in nizki obratovalni stroški (manj zaposlenih ljudi in nizka amortizacija).

Slaba lastnost kamionskega prevoza je bil riziko, kako se bodo težko naloženi kamioni obnašali zavoljo ugrezanja koles na jalovišču.

Med obratovanjem se je pokazalo, da dvoosni kamioni glede na

velik spodnji pritisk pnevmatik na podlago, ne ustrezajo. Ko pa smo kasneje dobili kamione, posebej izdelane za odvoz jalovine, je ta bojazen odpadla.

Za kamionski odvoz jalovine je bilo treba izdelati skupno zvrčališče za kotredeško-jamsko in separacijsko jalovino ter odvozno cesto na jalovišče Ruardi.

Spričo občutnega pomanjkanja sredstev v letu 1965 za investicije, je bilo potrebno najti za lokacijo zvrčališča in odvozne ceste najučinkovitejšo in ceneno rešitev. Zvrčališče za vozičke z jalovino smo locirali na zahodni strani separacije, nad že zgrajeno cesto za prevoz separirane jalovine s kamioni za lokalno oddajo oziroma široko porabo.

Cesta za odvoz jalovine, projektirana v tehniškem biroju rudnika in pravtako zgrajena v lasni režiji, je speljana po najkrajši poti od izstresališča jalovine mimo zvrčališča za premog iz loške in kotredeške jame in dalje okrog upravnega poslopja rudnika Zagorje skozi Dole na jalovišče Ruardi. Dolžina ceste zanaša 1.200 m.

Izgradnja teh objektov je veljala, če izvzamemo nabavo kamionov, ki jih je rudnik že imel, skupno 22,938.452 — S din.

Transport separacijske jalovine pa še vedno ni ustrezal sodobnim tehnološkim metodam. Okupiral je preveliko število vozičkov, katerih je primanjkovalo jami Kotredež pri proizvodnji premoga. Poleg tega je morala biti angažirana za prevoze jalovine posebna lokomotiva na vsaki tretjini in pa vozači jalovine pod jalovinskimi bunkerji. Po integraciji Zasavskih premogovnikov oziroma priključitvi rudnika Zagorje k rudniku Trbovlje-Hrastnik, je bila zagorska separacija v organizacijskem pogledu povezana v skupno delov-

Izstresališče separacijske in kotredeške jamske jalovine, pri separaciji rudnika Zagorje

Foto: Inž. Tone Bregant

no enoto s trboveljsko separacijo. Kljub tendencam, da naj bi sčasoma zagorsko separacijo ukinili, je podjetje v letu 1968 odobrilo določena sredstva iz amortizacije za modernizacijo transporta še preostalega dela jalovine, to je drobne separacijske jalovine. Debelo, ročno prebrano kosovno jalovino, pa še naprej nakladajo v vozičke in gravitacijsko spuščajo do vzožja vzpetine pod zračalcem, od koder jo potem z motalom vlačijo do zračališča.

Projektivni oddelek ZPT je v ta namen izdelal projekt za drugo fazo, t. j. transportiranje drobne separacijske jalovine z gumijastimi

trakovi do izstresališča. Opremo za trakove so izdelale strojne delavnice elektrostrojnega obrata ZPT in jih tudi montirale.

Za povezavo bunkerjev ob vzhodni strani, je bilo treba namestiti dva trakova širine 650 mm v obliki črke L. Prvi trak je nameščen pod jalovinskimi bunkerji in poteka v rahlem vzponu do pravokotnega presipališča. Tu se jalovina presipa na trak št. 2, ki je usmerjen ob severni steni pralnice, nad železniškimi tiri, k izstresališču.

Primerjava poslovnih stroškov, med letom 1965 in 1970, je le orientacijska, kajti v petih letih so se cene dvignile, tako reprodukcijske-

mu materialu, kakor tudi osebni dohodki zaposlenih. Zato je nekako realnejša primerjava le v razmerju med zaposlenimi.

V letu 1965 je bilo zaposlenih 30 ljudi, v letu 1970 pa je bilo zaposlenih (6 + 3 šoferji) le 9 ljudi.

Prihranek znaša torej 21 ljudi oziroma 21 delavnikov na dan. Iz navedenih podatkov je razvidno, da je uvedba kamionskega transporta jalovine ugodno vplivala na zmanjšanje stroškov pridobivanja premoga, ki so z vse težjimi montageološkimi pogoji in naraščajočo globino odkopavanja v zagorskem rudniku nenehno naraščali.

Mirko Mrva

Težišče rudarskih investicij v letu 1971 je na rudniku Hrastnik

Odkopovanje odkopnih etaž v vseh jamah t. j. Hrastnik, Ojstro in Dol poteka v globino relativno hitro. Dvoetažna odkopna metoda, ki se je že uveljavila v vseh poljih, je sicer pokazala ugodne rezultate, neugodno pa vpliva na izkoristek premoške substance, saj so izgube precejšnje. V jami Hrastnik odkopavamo v A-kopi že V/12 etaži K. 109, kota VII. obzorja pa je 84, kar pomeni, da bo to polje v glavnem odkopano do VII. obzorja že v začetku leta 1973. Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev odpiralnih del v prejšnjih letih nismo izvajali po načrtu, zato je nujno potrebno, da v letošnjem letu pospešeno izvajamo vse tiste zakasnele rudarske investicije, ki so potrebne za kontinuirano proizvodnjo v naslednjih letih. Za rudnik Hrastnik je v letošnjem letu predvideno 1.931.500 din sredstev za rudarska gradbena dela v vseh treh jamah. Ta sredstva so premajhna, kajti že v letošnjem letu bi morali pričeti z izdelavo transportnega vpadnika iz Zveznega obzorja do VII. obzorja v jami Hrastnik, razvijati bi morali VII. obzorje proti vzhodu, proti Kotnemu polju, odpirati obzorje K. 20 v jami Ojstro, odpirati pod K. 250 v jami Dol itd.

V jami Hrastnik smo v začetku aprila že zaključili dela pri izdelavi zračilnega in oskrbovalnega vpadnika v A-kopi od V/12 etaže do VII. obzorja. Ta vpadnik bo služil za transport materiala na posamezne odkopne etaže in transport opreme ter materiala potrebnega pri izdelavi VII. obzorja proti vzhodu. Izdelavo VII. obzorja bomo nadaljevali s strojem za napredovanje prog (F6-A), katerega posamezne dele smo vozili po omenjenem vpadniku. Proga na VII. obzorju, dolžine 450 m, bo v prvi fazi izdelana do Talnega sklada. To polje, kjer že odkopavamo, je zato odprto le provizorično z etažno

progo na VI/6 etaži v C-polju t. j. cca 20 m nad nivojem VII. obzorja. Ta provizorij pa zahteva veliko število verižnih transporterjev, veliko število zaposlenih pri transportu ter posebno skrb in doslednost vzdrževanja transportne mehanizacije. Zato bomo tudi iz teh razlogov izdelovali progo s strojem F6-A. Proga, prereza 3,2 m, bo podgrajena s TH podporjem. Hribino (talnino) bo stroj nakladal na dvoverižni transporter, ki je sestavni del stroja, od tu pa se bo presipala na gumijasti trak, ki je nameščen pod stropom po principu mono ray. Izdelava traku v delavnici rudnika Hrastnik je v zaključni fazi. Predvidevamo, da bo VII. obzorje izdelano do Talnega sklada v avgustu t. l. Nato bo potrebno izdelati še 18 m presipnega jaška od K. 84 do K. 102, kjer bo priključen na obstoječi jašek, ki je izdelan do odkopne etaže. Z izdelavo transportnega vpadnika, dolžine 66 m, k presipnemu bunkerju na VII. obzorju, bo odpadel prevoz premoga po verižnih transporterjih na VI/6 etaži v C-polju. Transport premoga iz Talnega sklada bo potekal po presipnem jašku na VII. obzorje, od tu pa po gumijastih trakovih v presipni bunker. Za izvajanje vseh navedenih rudarsko gradbenih del v jami Hrastnik je predvideno 1.496.500 din.

Tudi v jami Ojstro se odkopne etaže hitro približujejo V. obzorju zaradi izgub premoške substance in krajšanja smerne dolžine sloja Zapadnega polja. V Lopati odkopavamo že na III/8 etaži K. 161. V. obzorje pa je na koti 120, kar sledi, da imamo odkopnih kapacitet do V. obzorja le še po štiri odkopane etaže višine po cca 10 m. Življenjska doba odkopavanja jame Ojstro do V. obzorja, če izključimo Javor sloj, ki je v glavnem še neraziskan, je torej kratka — le še za cca tri leta.

Zato bo nujno potrebno čim preje pristopiti k odpiranju obzorja K. 20.

Vzožje obstoječega zračilnega in oskrbovalnega vpadnika od III. obzorja do III/8 etaže je že v neposredni bližini premogovega olja in ga ne bo mogoče več podaljševati. Zato smo pristopili h gradnji novega vpadnika, ki bo v prvi fazi izdelan do III/10 etaže, v končni fazi pa do V. obzorja. Za izdelavo vpadnika, dolžine 110 m, so predvidena sredstva v višini 90.000 din. Dejanski stroški bodo seveda znatno višji, zato bo moral del stroškov direktno bremeniti proizvodnjo. Isto velja za stroške izdelave novega presipnega jaška, obzidanega z betonskimi oblikovanci, ki ga izdelujemo iz V. obzorja proti III/8 etaži. Obstoječi presipni jašek je pa tako porušen, da zahteva veliko vzdrževalnih del, zato smo se odločili za gradnjo novega jaška.

Zaradi vdora vode in mulja v oktobru leta 1970, so bila dela na izdelavi transportne zveze V. obzorje — Terezija II. polje za dalj časa prekinjena. V marcu pa smo pristopili k ponovnemu odpiranju proge na V. obzorju. Dela izvaja OSRD. Proga je očiščena in odprta do zadelke Z₃ t. j. v dolžini 180 m. Vodna vrata so že izdelana, pripravljamo pa prostor, kjer bo nameščena vrtna garnitura, s katero bo Geološki zavod Ljubljana izdelal tri horizontalne vrtine proti jugozahodu. Vrtine bodo dolge cca po 120 m ter bodo potekale 30 do 40 m po vodonosnem določmitu. Skozi te vrtine nameravamo odvajati vodo tako, da bo omogočeno varnejše napredovanje v progah in transportnem vpadniku. Izdelati bo potrebno še cca 140 m proge in 280 m vpadnika, zato bomo morali ta dela pospešeno izvajati.

V jami Dol je A-polje do K. 250 v glavnem že odkopano. Odkopavanje v B-polju pa zaradi majhne de-

beline sloja hitro napreduje v globino. Predvidevamo, da bo to polje odkopano do K. 250 že v prvi polovici leta 1972. Do tega časa pa bo potrebno izvesti vsa odpiralna in pripravljajna dela v C-polju. Na K. 250 izdelujemo progo v krovni proti C-polju. Ta proga se smatra, kot raziskovalna proga, sredstva za izdelavo so predvidena v višini 255.000 din iz programa raziskav in rudnih rezerv. Predvidevamo, da bo C-polje odprto in pripravljeno za odkopavanje v začetku leta 1972. Zaradi majhnih zalog premoga, bo to polje

odkopano že v prvi polovici leta 1973.

V kolikor ne bomo uspeli pravčasno izvesti obsežnih odpiralnih del v jami Hrastnik proti vzhodu do jame Dol na VII. obzorju (potrebno bo izdelati 2100 m proge), obstoja bojazen, da bomo imeli v l. 1973 odprti le dve jami: Hrastnik in Ojstro. Odkopne zmogljivosti obeh jam so sicer dovolj velike za kritje izgube 350 ton premoga iz jame Dol, vendar pa zmogljivosti jaška ne dopuščajo povečanje proizvodnje. Iz tega sledi, da bo pospešeno treba nadaljeva-

ti izdelavo VII. obzorja in ga pravočasno razviti do jame Dol tako, da bo kontinuirana proizvodnja v tej jami. Če pa se bomo odločili za varianto, da se z odkopavanjem v jami Dol na K. 250 zaključijo, pa bo potrebno čimprej pristopiti k gradnji 650 m dolgega transportnega vpadnika iz Zveznega do VII. obzorja. S tem vpadnikom bi se povečale izvozne zmogljivosti tako, da bi bilo omogočeno kriti izpadlo proizvodnje jame Dol, s povečano proizvodnjo v jami Hrastnik.

Alojz Pavčnik, dipl. inž. rud.

Bivša separacija - sedaj delavnica

Razvoj jamskih obratov v smeri vse večje tehnične opremljenosti in njihov perspektivni razvoj, neustrezni prostori in raztresenost starih delavnic, so bili glavni razlogi, za adaptiranje bivše separacije v delavnice. Vendar niso edini, zato naj naštejemo še nekatere:

1. Stavbo separacije v Hrastniku so z enim delom že koristili za prostore jamske mehanizacije, kjer popravljamo vse vrste pogonskih agregatov, transportnih korit, verig itd.
2. V spodnjih prostorih je že obratovala betonarna, vendar je bil prostor premajhen in nefunkcionalno izkoriščen ter je imel slab strop (ta strop so tla v delavnici jamske mehanizacije).
3. Ostali del separacijskih prostorov (mokra separacija) je bil zaradi slabe strehe v razpadajočem stanju, zato smo bili pred alternativo, ali streho obnoviti, ali stavbo podreti.
4. Koncentracija skladiščne službe, ki je bila do sedaj prav tako kot delavnice, raztresena na treh mestih.
5. S koncentracijo delavnic v bivši separaciji, je končno podana možnost za ograditev vseh obratnih prostorov, ki so potrebni za nemoteno delo osnovne dejavnosti.
6. Veliki betonski bunkerji bivše separacije, ki so v zelo dobrem stanju, in so bili popolnoma neizkoriščeni že od tedaj, ko je separacija nehala obratovati, so naravnost silili v razmišljanje, kako jih ponovno uporabiti.
7. Prodaja prostorov stare kovinar-

ske delavnice Komunalnemu obrtnemu podjetju.

Z odprodajo prostorov stare kovinarske delavnice Komunalnemu obrtnemu podjetju Hrastnik, so se večletne razprave in razmišljanja končno strnila v nalogo: »Tako pričeiti z izdelavo načrtov za adaptacijo bivše separacije v delavnico«.

V grobem je bil kronološki potek del naslednji:

Vzporedno z izdelavo načrtov, je skupina kovinarjev pričela z odstranjevanjem kovinske konstrukcije, v prostoru mokre separacije in s podiranjem notranjih sten. S temi pripravljalnimi deli smo pričeli na zimo leta 1969. V decembru je bila formirana režijska skupina, sestavljena iz dveh zidarjev in štirih pomožnih delavcev, ki je dokončala pripravljajna dela in spomladi naslednjega leta položila tla in montažni strop iz prednapetih plošč na kovinsko konstrukcijo. Prestavljenih je bilo nekaj oken, ter prigrajene sanitarije s prostori za strojno-tehnično osebje. S selitvijo kovinarske delavnice smo pričeli v mesecu septembru 1970. Selitev se je nekoliko zavlekla zaradi velikih količin najrazličnejšega materiala, ki se je z leti nabral in ga je bilo potrebno prebrati. Pozno v jeseni je bila na istem mestu, kjer je stala stara kovačnica (to smo morali zaradi dotrajanosti podreti že leto prej), prizidana nova, tako smo lahko preselili na zimo tudi kovačnico.

V zimskem času je režijska skupina dokončala prostor elektro delavnice in pričela z zidanjem sten za skladišče materiala. Nad delom betonarne, ki je bil dotlej odprt, smo koncem lanskega in v začetku tega

leta položili tla in postavili streho.

Elektro delavnico smo preselili v mesecu marcu t. l. V starih prostorih je ostalo le še skladišče elektro materiala, ker drugih prostorov za vskladiščenje starih, toda še uporabnih stikal, elektro motorjev, kablov itd. nimamo.

V kratkem bomo preselili v nov prostor še obratno materialno skladišče ki bo skupno za elektro-strojno delavnico in jamo. Po preselitvi bomo na mestu kjer sedaj stoji materialno skladišče prizidali še tesarsko delavnico, ki jo rabimo za vzdrževanje štirih jaškov in popravilo jamskega ročnega orodja.

Pri rekonstrukciji bivše separacije smo težili predvsem k dvema ciljema:

1. Iz obstoječih prostorov pridobiti čim bolj funkcionalne obratne delavnice,
2. Pridobiti maksimalne možne delovne površine.

Mislimo, da smo pri teh prizadevanjih uspeli. Novi prostori so svetli, zračni in funkcionalni ter ustrezajo vsem higiensko-tehničnim zahtevam. So tudi dovolj veliki in primerni za razvijanje dodatnih dejavnosti za zaposlovanje jamskih invalidov.

Kot »stranski produkt« smo z adaptacijo pridobili v spodnjih prostorih še veliko ogrevano halo z betonskimi bunkerji, v katerih je mogoče preko celega leta proizvajati betonske izdelke za jamo ali pa tudi za prodajo.

Samo realna vrednost novega prostora betonarne prav gotovo presega vložena sredstva v celotno adaptacijo.

Leopold Rebernik

Možnost uvajanja male avtomatike

Praden govorimo o možnostih uvajanja male avtomatike pri ZPT, si moramo razjasniti, kaj ta pojem pravzaprav predstavlja. Podimonom avtomatika si vsak predstavlja svoje, začenši od raznih daljinskih vklopov oziroma izklopov, kontrol, daljinski prenos določenih podatkov, pa do kompliciranih računalnikov

tretje generacije, ki so namenjeni predvsem reševanju zapletnih računskih operacij v znanosti, tehniki in ekonomiji. Če bomo postavili avtomatiko nekje med obema skrajnima mejama in jo opredelili kot odprte ali večinoma zaključene (zaprte) regulacijske zanke, se ne bomo preveč zmotili. Z drugimi be-

sedami pomeni to, da imamo nekje neki »oddajnik« (izvor), ki pošilja na določeno mesto »vprašanje«, lahko v obliki električnega toka ali napetosti, električnega impulza, svetlobnega žarka, ali kaj drugega (za to lahko uporabljamo tudi tekočino, komprimiran zrak), ki »otipa« ali izmeri stanje na določenem mestu,

stroju ali delu stroja in ki tam dobljeno informacijo, običajno v obliki neke fizikalne veličine, n. pr. spremembo upora ali upornosti, induktivnosti, kapacitivnosti, napetosti, temperature, pritiska in podobno, posreduje nazaj do nekega sprejemnika. Tu se ta informacija registrira (zabeleži) na nekem kazalcu oziroma zapiše ali pa se pošlje naprej v analizator. Ta pa mora odgovoriti, če je dobljena informacija v dopustnih mejah, ki si jih običajno sami postavimo ali pa je to mejo prekoračila. Med tem, ko v prvem primeru običajno celotna naprava ne reagira, pa se v drugem primeru sproži neko »ukrepanje« bodisi v obliki svetlobnega ali zvočnega signala, bodisi v zagonu dodatnih naprav, zapori dotoka in podobno. Umevno je, da se tak krogotok informacij lahko ponavlja ali da je stalen in da imamo na voljo vrsto sledečih si ukrepov. Sedaj, ko smo si v zelo poenostavljeni obliki ogledali delovanje nekega avtomatskega regulacijskega sistema, nam ne bo težko razumeti in pokazati enega takih sistemov, ki ga že nekaj časa uporabljamo v naših jamah. Če ne omenim zaščite elektromotorskih pogonov proti preobremenitvi oziroma povišani temperaturi, kar je v bistvu tudi nek avtomatski regulator, naj omenim kot nazoren primer metanometer ruske izdelave AM-2. Pri tej napravi gre v bistvu za merjenje spremembe upornosti, v odvisnosti od večje ali manjše koncentracije metana. Podatek o tem se posreduje napravi, ki ugotovi, če je ta vrednost pod ali nad dopustno mejo in v primeru nedopustne koncentracije sproži impulz,

ki izklopi električni tok, istočasno pa prižge opozorilni svetlobni signal. Z enostavno preureditvijo bi bilo možno celotno napravo naravnati tako, da bi pri prekoračitvi dopustne koncentracije metana vključila n. pr. dodaten ventilator, ali povečala depresijo delujočega, odpirala zračilna vrata, loputo ipd.

Kot sem že omenil, imamo tako v jami, kakor tudi zunaj, že nekaj na podobnih principih delujočih naprav. S tem pa še ni rečeno, da smo že izčrpali vse možnosti. Tu naj omenim razna črpališča, ki jih je relativno enostavno avtomatizirati, čeprav je znano, da je predelava starih naprav često povezana s precejšnjimi stroški. Mnogo možnosti nudi tudi transport, tako transport po etažnih progah, še več pa transport po glavnih progah. Tu mislim predvsem na semaforizacijo glavnega transporta Trbovlje — Hrastnik in s tem uvedbo avtomatskega ali daljinskega upravljanja kretnic, štetje vozičkov oziroma vlakov in podobno. O napravah, ki bi omogočale takojšnjo optimalno razdelitev razpoložljivega voznega in vlečnega parka v neki določeni normalni krizni situaciji na proizvodni strani ali pa na separaciji, pa je zaenkrat še prezgodaj pisati.

Ta sicer skromen prispevek pa ne bi bil popoln, če ne bi omenil možnosti, ki jih nudi avtomatika tudi zunaj jame. Vedno bolj napredujoči razvoj mehanizacije pri dobljanih delih, bo imel nujno za posledico uvajanje izboljšanih in intenzivnejših metod pri zbiranju in analizi raznih informacij tehnološkega in računovodskega karakterja, kot osnova za sodobne metode na-

črtovanja pri vseh odločitvah vodstva podjetja. Višina in odplačilna doba vloženih sredstev (kapitala) povečata riziko vsakega investicijskega vlaganja. Zato je razumljiva tendenca, da se vedno bolj uporabljajo eksaktne matematične metode načrtovanja kot priprava za odločitve podjetja o umetnosti tega ali onega poslovnega ukrepa. Bistvo vsakega določenega varstva reda iz vseh možnih zaporedij del, sedaj in v bodoče. To je, določiti načrt dela, ki naj pri naključnem in možnem razvoju zavaruje obstoj podjetja in ga prilagaja z najmanjšimi motnjami, novim okoliščinam ali zunanjim vplivom. To pomeni v bistvu optimalno načrtovanje, prilagojeno namenu podjetja, t. j. doseganju maksimalne rentabilnosti in ekonomičnosti ter maksimalnem dobičku pri ustrezni produkciji. Za doseg te ciljev pa morajo biti ob pravem času na razpolago zanesljivi podatki, ki jih dobimo s smotrnim zbiranjem vseh informacij in namenu ustrezno obdelavo le-teh. Tu je pa že naslednje torišče, kjer je nujno angažirati razne avtomatske sisteme za zbiranje informacij in obdelavo podatkov. Na dlani je, da kot relativno majhno podjetje (v širšem merilu), sami ne bomo v stanju nabaviti kompletne računalniške sisteme iz finančnih in kadrovskih razlogov, pač pa bo treba misliti na metode in priprave za zbiranje informacij in pripravo podatkov, ki bi jih dokončno obdelali v večjih centrih za avtomatsko obdelavo podatkov.

Rudolf Šikovec, dipl. inž. rud.

OSRD prevzema nova dela

Obrat za specialna rudarska dela Zasavskih premogovnikov — Trbovlje, izvaja trenutno rudarska-gradbena dela na devetih gradbiščih. Od tega je šest gradbišč z večino delovišč v Jugoslaviji, eno gradbišče je v Alžiriji in pri firmah Dailmann-Hainel in Fröhlich-Klöpffel v ZR Nemčiji. Skupno je pri obratu za specialna rudarska dela zaposlenih 492 ljudi, od tega je 435 delavcev in 57 uslužbencev.

Na gradbiščih v naši državi, upravi in delavnici obrata za specialna rudarska dela, je zaposlenih 327 ljudi, ostalih 165 pa je zaposlenih na inozemskih gradbiščih.

Konjunktura za izvajanje rudarsko-gradbenih del v tem letu še vedno narašča. V skladu z načrtom je obrat za specialna rudarska dela prevzel izvedbo naslednjih del:

1. že v mesecu februarju 1971 je obrat za specialna rudarska dela pričel z izvajanjem rudarsko-gradbenih del na rudniku svinca in cinka Šuplja Stijena v Črni

gori. Projekt obsega izdelavo 237 m globokega jaška, premera $\varnothing = 360$ cm, strojnico z vrvnim kanalom in glavo jaška, odvozišče in 3 navozišča v skupni dolžini okrog 800 m prog. Skupna vrednost investicijskih del znaša 7.000.000,00 din. Rok za dograditev rudarskih objektov je 21 mesecev po pričetku del;

2) v maju t. l. bo obrat za specialna rudarska dela pričel z deli v Resavsko-moravskem bazenu. Na obratu »Vodna« bomo zgradili 245 m globok izvozni jašek, premera $\varnothing = 4,7$ m. Vrednost del znaša 3.500.000,00 din. Rok dograditve objekta znaša 10 mesecev po pričetku del,

3) obrat za specialna rudarska dela bo kot podizvajalec sodeloval v Švici z zapadno-nemško firmo Deilmann-Haniel in švicarsko firmo Murer pri izgradnji zračilnega jaška, premera $\varnothing = 7,70$ m in dolžine 500 m, ki bo služil za zračenje 13,5 km dolgega St. Got-

thardskega cestnega tunela. Skupno bodo globili 4 takšne jaške, približno iste dolžine. Gradnja bo trajala 3 leta oziroma 3 sezone. Obrat za specialna rudarska dela bo imel tu zaenkrat zaposlenih 12 sodelavcev. Obrat bo sodeloval kot enakopraven partner s firmo D-H in firmo Murer, vendar v začetku le z rudarji, ključavničarji in tehničkim nadzorom.

Za gradnjo jaška v Resavsko-moravskem bazenu in sodelovanje ekipe obrata za specialna rudarska dela v Švici, so cene in ostala pogodbeni razmerja z naročnikom že določena. Pogodbe bomo podpisali v aprilu t. l.

Poleg naštetih del pa so zanimive tudi ponudbe, ki jih je obrat za specialna rudarska dela že dobil za izgradnjo rudarsko-gradbenih objektov. Na kratko bom navedel za kakšne objekte gre:

1) za rudnik svinca in cinka Lece v Srbiji;

- a) izdelava jaška $\varnothing = 4,70$ m in globine 272m,
- b) izdelava odvozišča na koti 0 in izdelava navozišča na koti — 100, — 170 in — 240,
- c) izdelava odvodnega sistema,
- d) izdelava strojnice in vrvnega kanala,
- e) izdelava aku-remize; skupni izkop znaša cca 12.000 m³ hribine, vgraditi bo potrebno cca 1.600 m³ betona in položiti okrog 1.300 m tira;
- 2) izgradnja tunela oziroma nadkopa za prevoz apnenca za cementarno »Sloboda« v Podsusedu na Hrvaškem. Predvidena dolžina tunela znaša 1.745 m, z nadkopom 8,2 %. Večina tunela bo permaniziranega z betonsko oblogo;
- 3) izgradnja podkopa v Kalanoviču pri Aradjelovcu v Srbiji. Celotna dolžina podkopa znaša 2.000 m, profil 4,0 m²;
- 4) izdelava rudarsko-gradbenih del pri rekonstrukciji transporta železne rude za rudnik Vareš, v skupni vrednosti del 6.000.000,00 din;
- 5) odpiranje jame Dabrica za mostarske boksitne rudnike. Izdelati bo treba cca 340 m nadkopov in 360 m prog;

6) izdelati bo potrebno tudi ponudbo za izdelavo jaška in ostalih jamskih prostorov, ki ga bodo gradili v Severnem Maroku, blizu Quixana. Globina jaška znaša 396,5 m, s premerom $\varnothing = 5,0$ m, služil pa bo za prevoz železne rude.

Navedel sem dela, na katerih bo, oziroma bi lahko obrat za specialna rudarska dela, delal. Zelo verjetno pa bomo v teku leta prejeli še nove ponudbe za izvajanje rudarsko-gradbenih del.

Dela je za kolektiv obrata za specialna rudarska dela ZPT dovolj, pravzaprav za to število zaposlenih, preveč. Naj navedem še nekaj težav, ki nastopajo pri prevzemanju novih del in na še vpeljanih gradbiščih.

Že sedaj imajo nekatera gradbišča premalo zaposlenih. Za polno zasedbo bi na gradbišču Nikšič potrebovali še dodatnih 30 ljudi, na gradbišču Šuplja Stijena v Črni gori pa še 18 ljudi. Skupno potrebujemo za nemoteno delo na že obstoječih gradbiščih, poleg delovišč pri ZPT, še 48 ljudi. Pri prevzemu del za rudnik Lece, za rudnik Strmosten v Rembas-u in za globljenje jaška v Švici, bi potrebovali pa še 86 ljudi.

Res je, da bomo v juniju t. l. končali z deli na gradbišču Cementarne Trbovlje, vendar pa se pojavljajo precejšnje težave zato, ker ljudje niso pripravljeni iti na gradbišča ki so izven Trbovelj oziroma rudnikov ZPT. Če pa se prijavijo, se prijavijo v glavnem za dela na inozemskih gradbiščih. Po vsej verjetnosti bomo morali terensko delo na inozemskih gradbiščih vezati kasneje na delo na domačih gradbiščih.

Žal pogrešamo vsak dan bolj visokokvalificirane kopače za investicijska dela, dobre nadzornike in vođe gradbišč, ki naj bi tvorili hrbtnico vsakega gradbišča. Tudi na upravi obrata za specialna rudarska dela že čutimo pomanjkanje tehniškega kadra. V pogledu težke opreme, je stanje trenutno še kar zadovoljivo. Potrebovali pa bi nujno še dva nakladalca za jašek, dve večji nakladalni lopati in težje lokomotive za odvoz jalovine.

Težave na obstoječih in na novih gradbiščih niso nepremostljive, vendar je za njih premostitev potrebna pripravljenost celotnega kolektiva in ne le nekaj ljudi.

Boris Dolanc, dipl. inž. rud.

0 skrajšanem delovnem tednu

Gotovo ne bo odveč, če po preteku enega leta, odkar smo se odločili za uvedbo 42-urnega delovnega tedna, na kratko pregledamo in vsaj globalno analiziramo načine izvajanja in njih rezultat ter kritično ocenimo tudi različna mnenja o dobrem in slabem. Ocenjevati mnenja sveda ne gre brez lastne presoje, s katero pa se posamezniki lahko strinjajo v celoti, lahko le delno ali pa imajo do tega tudi popolnoma svoja stališča. Ker za večino ni toliko v ospredju vprašanje čiste ekonomike organizacijske oblike izvajanja, kot razlike, ki nastajajo med posamezniki v načinu izvajanja, predvsem pa v številu opravljenih in plačanih delavnikov, želim zato v naslednjem posredovati nekaj misli na to temo.

Kako smo se na skrajšani delovni teden pripravili, za katero organizacijsko obliko smo se odločili in zakaj?

Kljub temu, da smo sicer imeli izdelan načrt ukrepov za izvedbo prehoda, se bo večina verjetno z menoj strinjala če pravim, da na skrajšanje delovnega tedna nismo bili dovolj pripravljeni. Zelo slabi pogoji za gospodarjenje v premogovnikih, tudi v našem, so bili objektivni vzrok, da 42 urnega delovnega tedna nismo uvajali po etapah, kar bi uvedbo znatno olajšalo. V pričakovanju na ugodnejše razmere, smo z uvedbo odlašali do skrajnega roka določenega z zakonom. Le z izjemnim odobrenjem republiškega izvr-

šnega sveta bi lahko ta rok podaljšali, a to najdlje do 8. aprila letos. Za takšno izjemno podaljšanje roka podjetja ni zaprosilo.

Običajni načini izvajanja skrajšanega delovnega tedna so: šest delovnih dni v tednu po sedem ur, osemurni delavnik in ustrezno število prostih sobot ter osemurni delavnik z izmenjavo v turnusih tako, da znaša delovni čas v tednu povprečno 42 ur. Naš kolektiv se je odločil za osemurni delavnik z ustreznim številom prostih sobot in periodično izmenjavo izmen za vsa stalno zasedena delovna mesta. Prednosti tega sistema, s posebnim poudarkom na učinkoviti delovni čas odnošno izkoriščanje delovnega časa in ekonomsko utemeljitvijo so bile podrobno obdelane in prikazane v 2. številki glasila Srečno, v letu 1970. Analiza je pokazala, da bi pomenila izguba na učinkovitem delovnem času pri sedemurnem delavniku, po vrednosti, dodatnih 16 neproduktivnih delovnih dni. Kdor je prepričan v nasprotno, istočasno priznava, da imamo sedaj prav toliko rezerve v

izkoriščanem delovnem času — podudarjam — če pri osemurnem delavniku obratujemo tudi na sicer predvidene proste sobote. In če rezerve obstojajo, zakaj ni ukrepov, da bi jih izkoristili? Če bi jih izkoristili, potem po tej logiki ob prostih sobotah ne bi bilo potrebno obratovati. Če ob prostih sobotah zato ne bi obratovali, bi imeli sistem, ki zajema vse prednosti, katerih namen je skrajšani delovni čas, torej sistem za kakršnega smo se odločili.

Letošnje tržne razmere in proizvodne zmogljivosti so nas primorale, da smo vnesli v načrt 13 obratovalnih sobot, ki so po koledarju 42-urnega delovnega tedna predvidene kot proste sobote. Iz navedenih dejstev, bi v primeru sedem urnega delavnika za isti rezultat pač morali načrtovati ustrezno število osemurnih delavnikov na proizvodnji ali pa 13 obratovalnih nedelj. V vseh treh primerih je to podaljšanje delovni čas s tem, da bi s 50 % dodatkom za nedeljsko delo, proizvodnjo podražili, da ne govorimo še o že omenjenih izgubah na učinkovitem delovnem času v ostalih dneh ter v še večji okrnjenosti pridobitev glede strnjene prostega časa.

V takšni organizaciji skrajšanega delovnega tedna in iz navedenih razlogov to je potrebe, nam analiza izkoriščanja delovnega časa oziroma časovnega fonda, daje naslednji rezultat (skupno za januar in februar 1971).

DOPISUJTE
v glasilo »Srečno«

Delovna enota	Dosežen delovni čas v urah in min.			
	na dan		na teden	
	ur	minut	ur	minut
Hrastnik	8	11	49	6
Trbovlje	8	3	48	36
Zagorje	8	17	49	42
Skupni prevoz	8	19	49	54
Separacija Trbovlje	8	46	52	36
Separacija Zagorje	8	13	49	18
S R D	7	24	44	22
S R D — elektro delavnica	7	31	45	6
Delavnica Hrastnik	8	9	48	54
Nabavni oddelek	7	40	46	—
Uprava ZPT	7	23	44	18
Skupaj — povprečno	8	10	49	—

Pripomba k analizi: dosežen delovni čas na dan je računani na koledarske delovne dneve. V delavniških niso zajeti delavniki opravljeni po pogodbah. Vsi podatki so izračunani povprečno na stalež zaposlenih.

Študije in teorije o intenzivnosti dela za posamezna obdobja delovnega dne, ki govore o zmanjšanju intenzivnosti v osmi uri učinkovitega dela, niso primerljive za tako specifično strukturo porabljenega delovnega časa kot je to primer v naših jamah, ko je v glavnem iz objektivnih razlogov, predvsem pa zaradi dolgih pohodnih poti do delovišč, učinkovitega delovnega časa le do 70 %.

Prepričan sem, da dokler bo toliko manevriranega prostora v koledarskem časovnem fondu kot ga je, bo naša orientacija v izkoriščanju le-tega izvirala iz tržnih razmer, proizvodnih zmogljivosti in tolikšnih potreb po višjih osebnih dohodkih, ki jih je večina članov kolektiva pripravljena dosegati, četudi na račun prostega časa, ki mu ga zagotavlja ustavno določilo in zakon o 42 urnem delovnem tednu. Če to zadnje, upajmo, enkrat ne bo več prisotno, tedaj bo tudi jasno, kdo z delom v podaljšanem delovnem času žrtvuje, oziroma šele tedaj bomo lahko realno ocenili vrednost v

podaljšanem delovnem času opravljenega dela.

Po diskusijah sodimo, da je danes v podjetju malo takih, ki ne bi bili pripravljeni zamenjati vsaj nekaj prostih sobot s plačano delovno soboto. Tudi cena je za večino sprejemljiva, da, še celo vzpodbudna. Več je tistih, katerih prisotnost na delovnem mestu je »nujno potrebna« v proizvodnem procesu na sicer prosto soboto, bolj pa se čuti jo prizadete tisti, ki za proizvodnjo, samo za ta dan, niso potrebni. Prepričevanje, da gredo koristni na prosto soboto dosežene proizvodnje tudi v prid tistih, ki v sobotah ne delajo, ne zaleže, ker je prav toliko možnosti, da je rezultat lahko tudi obraten. Pa ne le to, že zaradi vsem prirojjenih dednih lastnosti bodo v oči visoke razlike v osebnih dohodkih, četudi so v skladu s številom opravljenih delavnikov. Še huje je seveda, če niso vsi v vse prepričani, da so razlike tudi rezultat opravljenega dela. Čutim, da so nekateri, ki ne delajo na obratovne sobote, prizadeti tudi moralno. Na primer, slišijo se takšne pripombe: vsak član kolektiva je po pomembnosti in vrednosti delovnega mesta, uvrščen v strukturi potrebnih za celoten delovni proces, v ustrezno faktorsko udeležbo. Pravo nasprotje temu je, če zasedba ne le posameznih delov-

nih mest, temveč kompletnih skupin in služb ni potrebna, pa čeprav je prosta sobota razglašena za normalen obratovni dan. V zvezi s skrajšanim delovnim časom se pojavljajo še nekatere druge neenakosti, ki bi jih kazalo odpraviti, čeprav so manj pomembne in trenutno ne toliko aktualne.

Po napovedih nekaterih posameznikov in osrednjega delavskega sveta, je treba do zadnjega trimesečja, ko so načrtovane obratovne sobote, pripraviti ustrezno sistemsko rešitev, s katero naj bi odpravili očitane razlike.

V razpravo dajem konkreten predlog:

Prosto soboto, načrtovano za obratovanje, naj se razglasi za redni delovni dan z obvezno udeležbo na delu, za vse člane kolektiva, z vsemi dolžnostmi in pravicami iz delovnega razmerja in veljavnih notranjih predpisov v podjetju. Tako bi dosegli popolnost v organizaciji proizvodnje in kompletnega delovnega procesa. Ker nikomur ne sme biti kratena pravica, ki jo zagotavlja zakon o 42 urnem delovnem tednu, bi dopustili, da bi člani kolektiva po lastni želji in sporazumno z nadrejenimi, lahko koristili za opravljeni delavnik na soboto nek drug prosti dan v določenem roku. Vsem, ki ne bi koristili prostega dne, naj bi za opravljen delavnik pripadal 25% dodatek. Koristniki prostega dne, pa na ta dodatek ne bi bili upravičeni.

Za ceno pridobitev in ekonomsko utemeljenih prednosti sistema, ki smo ga osvojili ter prednosti v organiziranju eventualno potrebnega dela v podaljšanem delovnem času, kar se je z obratovnimi sobotami v praksi že pokazalo in ker smo s takšno organizacijo načrtovano proizvodnjo in iz nje izvirajoče finančne rezultate vključili kot osnovne pokazalce letošnjega gospodarskega načrta, bi tega problema, po mojem prepričanju, ne kazalo reševati drugače od tega predloga.

Vilko Kovač

Delo samoupravnih organov

Osrednji samoupravni organi našega podjetja, t. j. osrednji delavski svet in kolektivni izvršilni organi odbori, so imeli od sredine februarja pa do sredine aprila t. l. naslednje seje oziroma zasedanja, na katerih so razpravljali in sklepali o naštetih zadevah:

- 1) Na 13. seji odbora za ekonomsko-tehnične zadeve, dne 19. 2. 1971:
 - pri obravnavanju prošnji je eno rešil ugodno, eno je odložil za reševanje na kasnejši seji, eno pa je zavrnil,
 - občinski zvezi prijateljev mladine Hrastnik je za preventivno zdravljenje otrok članov delovne

skupnosti v preteklem letu, odobril dodatni prispevek v višini 978,00 din,

- cementarni Trbovlje je odobril prodajo 11.632 m² zemljišč za eksploatacijo laporja na Pleskem,
- pripravil je predlog za razpravo in sklepanje na zasedanju osrednjega delavskega sveta, za zvišanje odškodnine za uporabo lastnih osebnih vozil za službena potovanja,
- montažni skupini, ki je sodelovala pri rekonstrukciji težko-tekočinske separacije premoaga, je odobril enkratni avtobusni izlet in

plačilo ene dnevnice za udeležence izleta,

- na predlog obrata za specialna rudarska dela se je strinjal s tem, da obrat za specialna rudarska dela odobri terenski dodatek v višini 30,00 din/dan članom delovne skupnosti na gradbišču OSRD v Šuplji Stijeni,
- prav tako je pripravil predlog za razpravo in sklepanje na zasedanju osrednjega delavskega sveta za spremembo določila pravilnika o višini nadomestila osebnih dohodkov zaradi bolezni,
- po širši razpravi se je strinjal z vsebino poslovnega poročila ter

zaključnega računa vseh dejavnosti ZPT za leto 1970, skupno z dodatnimi sklepi predlaga, da osrednji delavski svet potrdi zaključni račun za leto 1970.

2) Na 14. zasedanju osrednjega delavskega sveta, dne 24. 2. 1971:

- odobril je preknjižbo inventurnih razlik, ki so bile ugotovljene pri popisu blaga in sredstev za leto 1970,
- prav tako je odobril tudi preknjižbo inventurnih razlik, ki so bile ugotovljene pri popisu drobnega inventarja v uporabi v preteklem letu,
- odobril je odpis neizterljivih terjatev ter popravek napačnih knjižb inventurnih razlik, ugotovljenih pri popisu osnovnih sredstev v letu 1969,
- pooblastil je glavnega direktorja, da imenuje posebno skupino, ki bo opravila pregled vseh odpisanih osnovnih sredstev, tako opreme kot tudi objektov v vseh delovnih enotah z namenom, da jih podjetje čimprej odproda,
- sicer pa je obravnaval inventurne razlike, odpise in preknjižbe za vsako dejavnost posebej

3) Na 15. zasedanju osrednjega delavskega sveta, dne 24. 2. 1971:

- potrdil je obsežno poročilo glavnega direktorja o poslovanju podjetja v letu 1970 v vseh dejavnostih in delovnih enotah,
- odobril je izločitev 8% sredstev iz ostanka dohodka za leto 1970 v višini 525.930,00 din, namensko za oblikovanje rezervnega sklada podjetja,
- soglašal je s tem, da se obračun obresti poslovnega sklada za obrat za specialna rudarska dela, GRAMAT in avtopark, opravi po predlogu finančnega sektorja,
- potrdil je zaključni račun osnovne dejavnosti, obrata za specialna rudarska dela, obrata za proizvodnjo gradbenega materiala, avtoparka, menz, počitniških domov, rudarskega šolskega centra ter za podjetje kot celoto, za leto 1970,
- sklenil je, da se denarna sredstva sklada skupne porabe po zaključnem računu za leto 1970 v znesku 4.595.212,84 din, prenesejo na žiro račun podjetja kot začasno posojilo za obratna sredstva s tem, da je to posojilo treba vrniti do konca leta 1971 temu skladu,
- sklenil je, da naj komisija za pripravo smernic za urejanje problematike nagrajevanja presodi, v kakšnih primerih naj bi odločali vodje delovnih enot o nagrajevanju za posebna ključna dela,
- odobril je uvedbo novega delovnega mesta »strojnik TT pralnice-zunaj«, s faktorsko udeležbo na osebne dohodke 78,
- odobril je tudi dopolnitev akordnega cenika osnovne dejavnosti,

- po katerem je določena cena za naložen vozicek jalovine v Zgoranjem VII. polju in polju Polaj,
- potrdil je predlog odbora za ekonomsko-tehnične zadeve za višino terenskega dodatka za člane celovne skupnosti, ki delajo na gradbišču obrata za specialna rudarska dela v Suplji Stijeni v Crni gori,
- odobril je prodajo osebnega avtomobila Mercedes,
- odobril je spremembo 4. člena pravilnika o plačevanju nadomestil osebnih dohodkov v primeru bolezni za prvih 30 dni, od 1. 2. 1971 dalje znaša nadomestilo osebnega dohodka zaradi bolezenskih izostankov z dela 80%,
- odobril je dopolnitev člena 10 pravilnika o varstvu pri delu z naslednjim določilom: SVD lahko predpiše tudi ukrepe, ki niso navedeni v predpisih o tehničnih merah zaščite pri delu, če se ugotovi nevarnost za poškodbo,
- odobril je zvišanje odškodnine za uporabo lastnih osebnih vozil za službene namene od 0,65 na 0,75 din/km,
- naročil je, da naj podjetje pripravi predlog, v katerih primerih in do kakšne višine naj bodo deležne denarne pomoči družine oziroma ožji svoji tistih članov delovne skupnosti, ki se pri delu smrtno ponesrečijo,
- izjemoma je odobril izplačilo denarne pomoči v višini 1.000,00 din družini Miskiča Adila, ki se je smrtno ponesrečil na gradbišču obrata za specialna rudarska dela v Ibbenbüren v ZR Nemčiji,
- na znanje je sprejel obvestilo republiškega rudarskega inšpektorja, o stanju električnih naprav na območju ZPT. Pri izdelavi rebalansa finančnega načrta za leto 1971 je določiti potrebna sredstva za odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti pri električnih napravah.

4) Na 8. seji odbora za zaposlovanje in izobraževanje, dne 3. 3. 1971:

- odbor je sprejel priporočilo, da naj bi občinske skupščine Hrastnik, Trbovlje in Zagorje, skupno z občinskimi sindikalnimi sveti, organizirale razgovor z delovnimi organizacijami glede politike štipendiranja in kreditiranja, v zvezi s predstojecim podpisom družbenega dogovora o štipendiranju in kreditiranju dijakov in študentov,
- napram predlogu občinske skupščine Hrastnik, da bi naše podjetje prispevalo določena sredstva od ustvarjenega dohodka, v sklad za štipendiranje občine Hrastnik, je odbor sklenil, da prevzame naše podjetje od občine Hrastnik tri štipendiste s katerimi bodo sklenjene štipendijske pogodbe, da pa podjetje ni pripravljeno prispevati posebnih sredstev v štipendijski sklad občine Hrastnik,

- obravnaval je nekaj prošenj za zaposlitev in sporazumno prenehanje delovnega razmerja, tri vloge je rešil ugodno, tri pa zavrnil,
- soglašal je s tem, da rudarski šolski center ZPT skupno s SIC-om (strokovno — izobraževalnim centrom) Zagorje, nastavi vratarja v stavbi SIC-a s tem, da plača rudarski šolski center eno tretjino stroškov.

5) Na 4. seji odbora za družbeni standard, dne 23. 3. 1971:

- na podlagi izdelane kalkulacije, je odbor odločil, da bo znašala dnevna oskrba v letošnjem letu v počitniškem domu na Rabu 29,00 din na osebo na dan, v počitniškem domu v Crikvenici pa 32,00 din/dan, od tega regresira podjetje del stroškov, del pa plača koristnik sam,
- v letošnjem letu na Rabu in v Crikvenici podjetje ne bo opravilo kakih večjih popravil, razen morda na električni in vodovodni instalaciji,
- prevozni stroški z avtobusom za zrezov na Rab bodo v letošnjem letu znašali 69,00 din, do Crikvenice pa 55,00 din na osebo,
- odbor je sprejel na znanje informacijo oziroma stališča delavskih svetov delovnih enot ter sindikalnih podružnic, glede regresiranja v letu 1971 za letovanje članov delovne skupnosti v počitniških domovih. S tem v zvezi je pripravil predlog za razpravo in sklepanje na zasedanju osrednjega delavskega sveta,
- pripravil je tudi predlog za priznavanje nadomestil za prevoze na letni dopust za vse člane delovne skupnosti, s tem, da selanskoletni zneski zvišajo za 33%,
- člane delovne skupnosti bo z razpisnimi pogoji o možnosti letovanja v letošnjem letu, podrobneje seznanil kadrovski sektor s posebno okrožnico,
- odbor se je strinjal s sklenjeno pogodbo za najem prostorov v Bohinju-Stara Fužina, s 15 ležišči, kjer bodo letovali člani ZPT v letošnjem letu,
- odbor je sprejel stališče, da člani delovne skupnosti lahko koristijo regres preko vsega koledarskega leta, če svojega letnega dopusta ne koristijo v letnih mesecih,
- odobril je zamenjavo števila postelj elektrostrojnega obrata z obratom za specialna rudarska dela, v počitniškem domu na Rabu,
- potrdil je sklenitev delovnih razmerij in zasedbo delovnih mest v počitniškem domu na Rabu,
- za zasedbo delovnih mest v domu v Crikvenici bo poskrbel gospodarski oddelek rudnika Zagorje iz osebja v obstoječih menzah,

- pripravil je predlog, da bi osrednji delavski svet odobril za individualno stanovanjsko izgradnjo v letošnjem letu iz sklada skupne porabe določena sredstva, poleg tega bi uporabili za individualno stanovanjsko izgradnjo še vplačane anuitete in morda še neangažirana sredstva 4 % stanovanjskega prespevka, predvsem na območju Zagorja,
 - glede na veliko število prosilcev za dodelitev kredita za individualno stanovanjsko izgradnjo je odbor smatral, da je treba določiti kriterije za dodelitev posojila in prioritetni vrstni red ter jih tudi določil,
 - imenoval je tričlansko komisijo za ugotovitev dejanskega stanja gradenj pri posameznih prosilcih,
 - sklenil je, da se v letošnjem letu pri dajanju posojil upošteva enake pogoje kot v preteklem letu s tem, da mora ostati kreditojemalec v delovnem razmerju pri podjetju toliko časa, kolikor časa traja rok vračanja kredita,
 - pripravil je predlog za nagraditev osebja, ki je v preteklem letu vodilo poslovanje v počitniških domovih,
 - odobril je izdelavo dveh analiz oziroma študij o prehrani delavcev v menzi Hrastnik in v počitniškem domu na Rabu, izdelal jih bo Centralni zavod za napredek gospodinjstva, Ljubljana,
 - v svet stanovanjskega podjetja Zagorje o/S., je imenoval za naslednj mandatno dobo Albina Zatlertja, Ivana Kolenca in Leopolda Renkota.
- 6) Na 14. seji odbora za ekonomsko-tehnične zadeve, dne 24. 3. 1971:**
- pri reševanju prošenj in pritožb je odbor pet vlog rešil ugodno, dve je zavrnil, o štirih pa bo ponovno razpravljal na eni kasnejših sej,
 - pripravil je za razpravo in sklepanje na osrednjem delavskem svetu predlog za plačevanje dodatka za opravljene delavnike ob dela prostih sobotah,
 - sklenil je, da mora rudnik Trbovlje uvesti dnevno kalkulacijo stroškov za enoto opekarne in kamnolom, da bi na ta način lažje spremljali mesečne rezultate dela,
 - trem sodelavcem je odobril službeno potovanje v inozemstvo zaradi izvedbe določenih nalog,
 - odobril je spremembo sklepa glede prodaje zemljišča Antonu Kalšku v Zagorju,
 - odobril je odkup zemljišč, ki so bila prizadeta zaradi prestavitve potoka Kotredežca in ceste Zagorje-Čemšenik, od štirih lastnikov, v površini 4513 m², po 9,00 din/m²,
 - odobril je na predlog komisije za promet z osnovnimi sredstvi izločitev določenih dotrajanih osnovnih sredstev na področju Hrastnika in Trbovelj,
 - odobril je enkratno denarno nagrado v višini 3.000,00 din sodelavcem za njihovo delo v podaljšanem delovnem času na Rabu v letu 1970; upravičencem jo bo razdelil odbor za družbeni standard,
 - pripravil je predlog za razpravo in sklepanje na osrednjem delavskem svetu za oročitev sredstev pri banki, za sanacijo podjetja DELOZA Zagorje,
 - prav tako je pripravil predlog o ureditvi razmerij z gradbenim podjetjem Beton Zagorje, v zvezi s skupnim vlaganjem sredstev v betonarno,
 - strinjal se je s popravkom proizvodnega načrta ter s popravkom finančnega načrta za to leto,
 - za razpravo in sklepanje na zasedanju osrednjega delavskega sveta je pripravil tudi predloge glede obračunavanja osebnih dohodkov zaposlenim na separaciji v Zagorju in vrnitvi zneska za kritje izgube rudnika Zagorje v razdobju 1968-1970,
 - elektrostrojni obrat je dobil nalogo, da pripravi predlog o novih cenah za storitve svojih delavnic,
 - delovna mesta v sklopu težkotekočinske separacije bodo s strani pristojnih služb preverjena z namenom, da bi ugotovili, koliko le-teh je potrebnih za normalen potek dela,
 - vodstvo podjetja bo proučilo preko strokovnih služb, katere delovne enote v podjetju bi ob prehodu na ugotavljanje dohodka in osebnih dohodkov po delovnih enotah, predstavlja obračunske enote,
 - potrdil je finančni obračun ter doseganje in delitev dohodka za januar in februar 1971 za vse dejavnosti ZPT.
- 7) Na 16. zasedanju osrednjega delavskega sveta, dne 31. 3. 1971:**
- odobril je rebalans-popravek proizvodnega načrta osnovne dejavnosti za leto 1971,
 - odobril je tudi rebalans-popravek finančnega načrta za letošnje leto s tem, da je hkrati odobril povečanje stopnje amortizacije za rudarske objekte, da je določil novo višino prispevka za rudne rezerve ter da je poleg načrtovanih izdatkov za investicijsko vzdrževanje za letošnje leto, treba obračunati še nepokrito investicijsko vzdrževanje iz leta 1970 v višini 1.201.000,00 din,
 - odločil je, da se z veljavnostjo od 1. 3. 1971 dalje obračunava osebni dohodek za separacijo Zagorje na temelju povprečnega osebnega dohodka, ki ga dosega rudnik Zagorje; zaposlenim na separaciji v Trbovljah in skupnem prevozu pa se obračunava osebni dohodek na temelju doseženega povprečnega dohodka rudnika Hrastnik in Trbovlje; za skupne službe separacij pa se obračunava dohodek na podlagi povprečka osebnih dohodkov v ZPT,
 - sklenil je, da rudnik Zagorje vrne sredstva, ki jih je prejel od rudnikov Hrastnik in Trbovlje v letih 1968, 1969 in 1970, za kritje izgube pri proizvodnji premoga, pod pogoji, ki jih je sprejel osrednji delavski svet,
 - na podlagi poročila posebne komisije za pripravo smernic za urejanje problematike nagrajevanja v okviru pravilnika o delitvi osebnih dohodkov, je sprejel vrsto sklepov, ki se nanašajo na obračunavanje delavnikov ob sicer dela prostih sobotah in nedeljah; poseben sklep pa se nanaša na obračunavanje opravljenih delavnikov sodelavcem, ki delajo v 4. izmeni ob nedeljah ter dežurnim,
 - odobril je uvedbo novih delovnih mest »inženir kemije, dispečer avtoparka ZPT, tehniški vodja garaže, elektrifikar-kovinar, skupinovodja-zunaj,«
 - pooblastil je odbor za ekonomsko-tehnične zadeve, da odobrava eventualne dodatke za posebej odobrena dela izven rednih delovnih dolžnosti,
 - zavzel je stališče do priznavanja plačanih delavnikov v primerih službenih potovanj in do pogodbenega dela,
 - sklenil je, da bo treba določiti nov enotni sistem, ki bo urejal vprašanje udeležbe in nagrajevanja članov delovne skupnosti, za delo ob sicer dela prostih sobotah,
 - imenovana bo posebna skupina, ki bo pripravila revizijo akordnega cenika osnovne dejavnosti,
 - komisija je ugotovila, da je nagrajevanje v okviru pravilnika o delitvi osebnih dohodkov, glede na osnove in sistem zadovoljiv; glede na nekatere spremembe, ki so bile sprejete v času veljavnosti sedanjega pravilnika o delitvi osebnih dohodkov, bodo le-te v celoti vnešene v prečiščeno besedilo pravilnika,
 - odobril je izplačilo delavnikov s 25 %-nim dodatkom za delo ob dela prostih sobotah za opekarno in kamnolom,
 - na temelju razpisa in statutarnih določil je osrednji delavski svet imenoval Srečka Klenovška, dipl. inž. rud., za direktorja obrata za specialna rudarska dela ZPT, za razdobje od 1. 3. 1971 do 28. 2. 1975,
 - odobril je brezplačen prenos osnovnih sredstev betonarne Borovnik v Zagorju na gradbeno podjetje Beton v Zagorju, z osnovno vrednostjo 1.032.139,17 din s tem, da ta osnovna sredstva ZPT ostanejo izvenbilančno še vedno v evidenci podjetja,
 - odobril je oročitev 100.000,00 din pri Ljubljanski banki, namensko za rezervni sklad skupščine občine Zagorje, za sanacijo podjetja

- DELOZA v Zagorju, za dobo treh let in 3% -no obrestno mero,
- odobril je 170.000,00 din iz sklada skupne porabe za priznavanje regresov za letovanje članov delovne skupnosti v počitniških domovih ZPT in 1.650.000,00 din za izplačilo nadomestil za prevoze na letni oddih,
 - podjetje bo v letošnjem letu priznavalo sodelavcem, ki bodo letovali v počitniških domovih ZPT in drugih domovih, ki jih je priznal odbor za družbeni standard, regres v višini 15,00 din/dan; ostalo plača koristnik sam; urejeno je tudi vprašanje priznavanja regresa za družinske člane,
 - nadomestila za prevoze na letni oddih bodo aktivni člani v letošnjem letu prejeli v višini 200,00 din, nezaposleni zakonci 80,00 din, otroci nad 10 let starosti 80,00 din in otroci od 4-10 let starosti 40,00 din,
 - iz sklada skupne porabe je odobril 500.000,00 din za individualno stanovanjsko izgradnjo na področju delovnih enot Hrastnika, Trbovelj in Zagorja; za področje Zagorja pa bodo namenili za individualno izgradnjo ostanek 4% -nega stanovanjskega prispevka v letu 1971 in anuitete dose-

danjih koristnikov posojil,

- odobril je 180.000,00 din iz sklada skupne porabe, namensko za preventivno zdravljenje članov delovne skupnosti; hkrati je odobril še 22.000,00 din namensko za preventivno zdravljenje otrok članov delovne skupnosti v letošnjem letu,

- na znanje je sprejel informacijo o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju ter o merilih za usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov in informacijo o problematiki vseh premogovnikov, ki so jo posredovali predsedniku izvršnega sveta, predstavniki jugoslovanskih premogovnikov v Tuzli.

8) Na 17. zasedanju osrednjega delavskega sveta, dne 9. 4. 1971:

- to zasedanje je bilo žalno zasedanje, katerega so se poleg članov osrednjega delavskega sveta udeležili tudi predstavniki raznih republiških organov, predstavniki občinskih skupščin Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ter predstavniki družbeno-političnih organizacij iz Zasavja. Žalno zasedanje je potekalo v spomin devetim rudarjem, ki so izgubili življenje

zaradi rudarske nesreče v jami Ojstro rudnika Hrastnik ZPT, ki se je dogodila 8. aprila 1971,

- s tem v zvezi so bili sprejeti tudi nekateri sklepi in sicer, da se vsaki družini ponesrečenih rudarjev izplača pomoč v višini po 4.000,00 din, da podjetje prevzame plačilo vseh pogrebnih stroškov in stroškov prevoza do kraja pokopa, da podjetje prevzame šolanje nepreskrbljenih otrok na srednjih, višjih ali visokih šolah v okviru štipendijskega pravilnika in da se ustanovi poseben sklad v okviru sklada skupne porabe, za pomoč družinam smrtno ponesrečenih rudarjev. Sklenil je tudi, da pošlje podjetje na preventivno zdravljenje v ustrezna zdravilišča rudarjev, ki so bili potrebni bolniški nege in zdravljenja v bolnici, za posledicami rudarske nesreče. Imenoval je poseben sedemčlanski odbor za organizacijo in izvedbo pogrebov. Na prihodnjem zasedanju osrednjega delavskega sveta bodo predstavniki podjetja poročali o vzrokih nesreče ter o nadaljnji eksploataciji premoga na področju, kjer se je dogodila nesreča.

T. L.

Razprava v republiški skupščini

Na sejah odbora za proizvodnjo in promet republiškega zbora, so skupno z odborom za proizvodnjo in promet gospodarskega zbora razpravljali o predlogu zakona o določitvi začasnih obveznosti elektrogospodarskih podjetij, za zagotovitev sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov v letu 1971 ter še o nekaterih drugih predlaganih zakonih.

Razprave o teh zakonskih predlogih se je udeležil tudi poslanec iz našega območja tovariš Karlo Forte. Zaradi obsežnosti njegovih izjav, objavljamo v tem prispevku le povzetke njegovih treh razprav.

... Na sejah je bilo s strani poslancev izrečenih vrsta kritičnih pripomb na obnašanje elektrogospodarskih podjetij, na zavlačenje z družbenim dogovorom, katerega osnutek nam je bil z materialom predložen. Prvotni predlog družbenega dogovora je urejal le vprašanja razširjene reprodukcije in njenega financiranja, ni pa urejal ostalih vprašanj, za katere rešitev je bila v družbenem dogovoru avizirana. Na prvi seji je predstavnik izvršnega sveta izjavil, da je pripravljen nov osnutek družbenega dogovora, o katerem smo slišali iz časopisnih vesti, da so ga predstavniki elektrogospodarstva v načelu sprejeli ob priliki obiska pri predsedniku izvršnega sveta. Žal, tudi na drugi seji vsebine drugega osnutka nismo imeli pred seboj.

S strani poslancev je bila izrečena tudi določena rezerva z ozirom na dejstvo, da se gospodarske organizacije retroaktivno obremenjujejo in to v času naporov za stabilizacijo in napovedanih povišanih cen električne energije.

Kljub vsem gornjim rezervam, pomislekom in pripombam pa je prevladalo mišljenje, da v dani situaciji ni drugega izhoda, kot sprejeti omenjena zakona kot časna, istočasno podpreti izvršni svet v njegovih naporih za dosego družbenega dogovora in da v bodočih sistemskih rešitvah najdemo najoptimalnejše variante, da bi bila v bodoče reprodukcija preteklih odnosov onemogočena ter zavarovan interes celotnega slovenskega gospodarstva in naše samoupravne družbe pred vsakršnim izkoriščenjem...

... Torej ob tem, ko je gospodarstvo že več plačalo, ga tudi v prehodnem obdobju ponovno obremenjujemo in to v času, ko smo na vseh ravneh zapisali v vseh mogočih dokumentih, da moramo jačati akumulativne in reprodukcijske sposobnosti gospodarstva. Pri tem je pa tudi prisotno že avizirano zvišanje cene električne energije. Prav tako mislim, kolikor je spričo preje navedenega podatka, da je elektrogospodarstvo »podbacilo«, razumljivo izjemno sprejemanje njegovih obveznosti za nazaj (mislim namreč na retroaktivno veljavnost zakona), toliko je nerazumljiva uporaba re-

troaktivne veljavnosti zakona za ostalo gospodarstvo. Zato mislim, da je potrebno v členu 1 in v prvem in drugem odstavku besedico »od 1. januarja«, črtati.

Ne vidim prav tako potrebe, zakaj naj bi koristniki družbenih sredstev sedaj plačevali več kot jim bo po bodočih sistemskih zakonih potrebno plačevati? Za tiste, ki investirajo, bi naj po predlogu za izdajo zakona to znašalo 1%, sedaj bodo pa ob vseh mogočih podražitvah investicij morali plačati še 5% za energetiko, ki jim bodo ali vrnjena ali pa obračunana. Po aproksimativnih izračunih bo to pri trboveljski cementarni znašalo cca 800 milijonov. Pripominjam, da so osebni dohodki v cementarni daleč pod povprečjem v elektrogospodarstvu. Kolektiv se že dve leti odreka povišanju osebnih dohodkov, da bi rekonstruiral cementarno. Pred dnevi sembral, da si privarčevani in izposojeni dinar v času inflacije nista enaka in da je »varčni Janezek kaznovan za svojo pridnost, razsipni Mihec pa nagrajen za svojo lahkomišelnost«. Ali to ne velja tudi v primeru financiranja elektrogospodarstva?

In končno še nekaj besed o premogovnikih. Prejšnji zakoni so iz teh sredstev predvidevali tudi možnost kreditiranja modernizacije letih, zlasti onih, v katerih bližini so locirane termoelektrarne. V tem času, ko so premogovnikom zadrževali sredstva za modernizacijo, so me-

sečni osebni dohodki znašali 30. 9. 1970 v premogovnikih 136.000.- starih din, v elektroenergiji pa 171.000.- S din. S tem v zvezi naj omenim samo dvoje:

v informaciji o problematiki premogovnikov v SR Sloveniji, ki jo je aprila prejšnjega leta posredoval skupščini republiški sekretariat za gospodarstvo na strani 5, piše: V proizvodnji je osnovni problem preslaba opremljenost. Kljub temu, da razvoj produktivnosti dosega vsako leto boljše rezultate, je to mnogo premalo za doseganje boljših finančnih uspehov podjetja. Podjetje ima izdelan investicijski program, ki predvideva izboljšanje opremljenosti in izdatno povečano produktivnost (misli na Zasavske premogovnike). Kredit za realizacijo tega investicijskega programa naj bi podjetje dobilo iz sredstev za energetiko.

Kljub prizadevanju samega podjetja, občinskih skupščin Trbovlje, Hrastnik in Zagorje, zveznega poslance in mene. nam doslej teh sredstev na relaciji banka-izvršni svet-republiške rezerve-republiški sekretariat za finance-odbor za proizvodnjo in promet, ni bilo moč odkriti z vsemi mogočnimi in nemogočnimi obrazložitvami v odgovorih. Za sedaj je le znano, da se naj premogovniki obračajo na banke, ki pa programe za modernizacijo ocenjujejo za upravičene. Pomanjkanje delovne sile v rudnikih ima tu svoj izvor. Storilnost rudarjev je po mnenju strokovnjakov OZN na evropski ravni...

...V zvezi z amandmajem k 24. členu predloga zakona, ki se nanaša

na osebne dohodke, se je tovariš Forte izjasnil, da sprejema obrazložitve, vendar pa je podal k temu svoje naslednje mnenje:

nekatero ugotovitve in analize kažejo, da bi zvezni zakon o prepovedi porasta osebnih dohodkov na določeno raven v obdobju januar-april 1971, lahko neugodno deloval v nekaterih delovnih organizacijah. To so zlasti tiste, ki so v prvih devetih mesecih 1970 leta imele nizke osebne dohodke, v četrtem kvartalu pa so povečale osebne dohodke na podlagi boljših poslovnih uspehov.

S tem v zvezi želim opisati položaj, ki je nastal v kolektivu Zasavskih premogovnikov-Trbovlje. O problemih premogovnikov, s tem v zvezi pa tudi rudarjev, ste že imeli priliko slišati tudi v tem domu. Znani so vam tudi podatki o nizkih osebnih dohodkih, ki so bili vzrok pomanjkanja delavcev v premogovnikih. Mimogrede naj povem, da so strokovnjaki OZN za energetiko v svojem poročilu v začetku lanskega leta ugotovili: da je v sedanjih težkih pogojih rudarjenja delovna učinkovitost zasavskih rudarjev v primeru z drugimi evropskimi premogovniki, dobra in da podatek za ZPT za leto 1969, ustreza skoraj vrhu v evropskem merilu. Strokovnjaki OZN sklepajo, da je pglavitni razlog za nizke celokupne proizvodne stroške v tem, da so povprečni zaslužki rudarjev še vedno nižji od zaslužkov v drugih evropskih premogovnikih, pa tudi v drugih industrijah na področju revirjev.

V Zasavskih premogovnikih je pri izplačilu osebnih dohodkov za mesec

januar t.l. nastal problem, ker je zvezni zakon dovolil izplačilo povečanja v višini 11% na povpreček osebnih dohodkov, dosežen v 1970 letu. Osebni dohodki so bili v lanskem letu v Zasavskih premogovnikih nižji od republiškega povprečja, razen v zadnjih treh mesecih, ko so rudarji delali vse sobote in nedelje. Tak način obratovanja je bilo treba nujno uvesti z ozirom na prejšnji izpad proizvodnje, ki je nastal zaradi velike fluktuacije delovne sile in večjega povpraševanja po premogu v zadnjih mesecih preteklega leta. Skladno s porastom osebnih dohodkov je znatno porastla tudi proizvodnja in storilnost. Tako je porastla produktivnost v decembru v odnosu na ostale mesece v 1970 letu, za 12%. Povprečna rudniška storitev v letu 1970 je bila 2,33 ton/delavnik, v decembru pa 2,62 ton/delavnik. Takšna storilnost se je jasno v decembru odrazila tudi na višino osebnih dohodkov, ki so presegli republiško povprečje. Taka ugodna gibanja so se nadaljevala v mesecu januarju t.l. Splošna produktivnost v primerjavi z decembrom je porastla za nadaljnja 2%. Z ozirom na takšne proizvodne uspehe je jasno, da rudarji pričakujejo tudi višji osebni dohodek. V kolikor bo potrebno vzdržati na ravni osebnih dohodkov, ki so določeni po zveznem zakonu, bi morali rudarjem prejemke zmanjšati za 18%. Vsekakor to pomeni kazen za boljše in produktivnejše delo. Po informacijah so v sosedni republiki Hrvaški premogovnike izvzeli z zakonom po hitrem postopku iz navedenih zveznih omejitev...

ALOJZ LESAR — RUDAR IN KIPAR

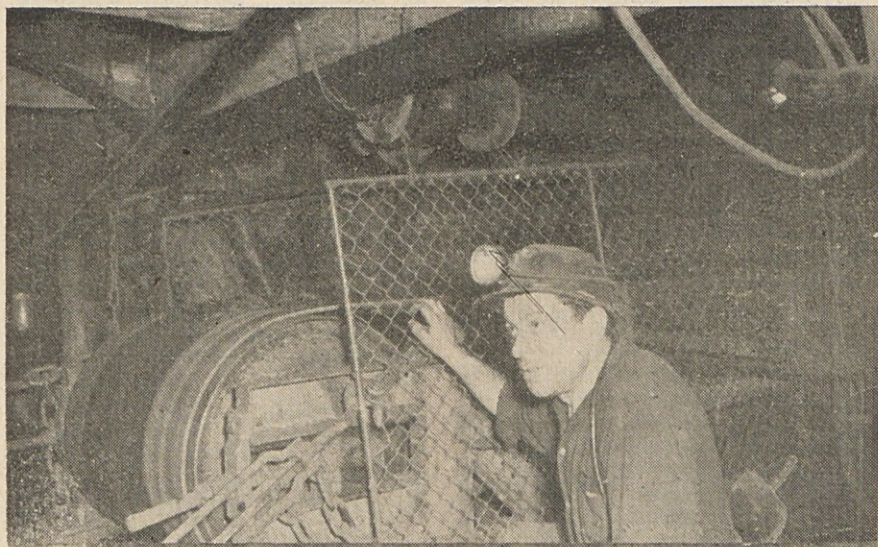
V jami rudnika Trbovlje ZPT je že dolga leta zaposlen Alojz Lesar, kot kopač na vzdržbi. Že več let zaporedoma se pojavlja kot član sekcije revirskih likovnih umetnikov — RELIK, Svobode-center Trbovlje, na raznih likovnih razstavah. Na teh razstavah sodeluje kot kipar z lesenimi kipi in kipci, s katerimi je upodobil številne naše ljudi: rudarja, kmeta, mater z otrokom itd. pri čemer je žel nedeljeno priznanje vseh obiskovalcev razstav.

Odločili smo se, da tovariša Alojza Lesarja predstavimo preko našega glasila vsem članom naše delovne skupnosti. V ta namen smo imeli z njim krajši razgovor. V razgovoru nam je na stavljena vprašanja, odgovoril takole:

1. Vprašanje: širša javnost vas je vsaj po imenu že večkrat imela možnost spoznati po razstavljenih lesenih kipcih v trboveljskem delavskem domu, ko ste razstavljali v okviru RELIK-a, sekcije revirskih umetnikov pri Svobodi-center. Koliko časa pa se že ukvarjate z izrezovanjem kipev in kje opravljate to delo?

Odgovor: z rezlanjem kipev se ukvarjam že osem let. Delo opravljam največ v domači kuhinji, ker

drugega prostora nimam na razpolago. Stanujem namreč v rudniškem stanovanju na Neži.

Alojz Lesar — na delovnem mestu v Polaj II-jama rudnika Trbovlje
Foto: inž. Tone Bregant

Alojz Lesar — rudar s svetilko in sekiro, les

Foto: Inž. Tone Bregant

2. Vprašanje: po poklicu ste rudar v jami rudnika Trbovlje. Kako gre to dvoje skupaj? Po eni strani težko in nevarno delo v jami, po drugi strani pa kiparjenje v prostem času. Nam lahko poveste, če ste bili kdajkoli deležni kake teoretične ali praktične pomoči pri ustvarjanju? Vas je kdo pri tem delu vodil ali usmerjal? Kako na vaše delo gledajo poklicni likovni umetniki in kako gleda na vaše delo vaš sotovariš in povprečni občan?

Odgovor: z izdelavo kipcev se ukvarjam amatersko t. j. iz nekega ljubiteljstva do ustvarjanja tudi na tem področju, zato gresta moj poklic rudarja in koristna izraba prostega delovnega časa, kar dobro skupaj. Nekoliko se tudi razvedrim, kakor ženska, kadar »štrika«. Teoretične ali praktične pomoči pri ustvarjanju kipcev, doslej nisem bil deležen od nikogar, razen morda od vsakovrstnih razgovorov pri RELIK-u. Prav tako me tudi ni nihče vodil

ali usmerjal v skrivnosti likovnega ustvarjanja. Profesionalni likovniki sicer pravijo, da so jim moja dela všeč, na tihem pa morda mislijo drugače. Mojim znancom pa so kipci všeč in se zanje vedno zanimajo. Sicer pa rad sprejemam kakšno dobro sugestijo.

3. Vprašanje: zanima nas, kako se lotite izdelave nekega kipca, kje dobite material, kdaj in kako si figurino narišete, kako določate razmerja med posameznimi deli figure, s kakim orodjem izdelujete kipce in koliko časa traja delo na njem, ki ima povprečno velikost?

Odgovor: material, t. j. les, dobim večinoma na obratu, kjer sem zaposlen; odslužen jamski les je še najbolj hvaležen, ker ne dela razpok. Sicer pa kakšne kose primerne za lesa dobim tudi med odpadki ali v kakšni mizarni. Figure delam po lastni zamisli, nikoli si jih preje ne skiciram, ker bi me risba motila. Razmerja določam po občutku. Upo-

rabljam dleto, kladivo in žepni nož. Povprečno rabim za izdelavo neke figure okrog 140 ur.

4. Vprašanje: ste se že poizkusili s kakim drugim materialom razen lesa? Morda tudi rišete ali slikate olja akvarele, tempera?

Odgovor: poizkušal sem že z različnimi barvami, vendar mi ni odrezalo najbolje. Včasih kaj narišem s svinčnikom.

5. Vprašanje: vaši številni kipci ponavadi predstavljajo ljudi — moške, ženske, otroke, raznih poklicev, pa tudi živali. Iz njih se vidi, da vas v glavnem vedno zanima človek ali živo bitje, ki ga želite predstaviti v realistični obliki. Morda vas kdaj prime, da bi izdelovali abstraktna dela oziroma abstraktne figure? Bi lahko zvrtili na primer luknjo v okrogel kos lesa pa bi dejali t. j. na primer rudar? Se smatrate za naivnega kiparja?

Odgovor: všeč so mi tudi abstraktne figure, če že ne zaradi drugega, pa vsaj zaradi tega, ker je z njimi manj dela. Zdi se mi, če bi jih izdeloval, da bi slišal marsikatero pikro besedo na moj račun, pa tudi splošnega razumevanja za to ne bi našel. Torej predvsem delam realistične figure. Vsaki figuri je treba dati nekaj svojega in nekaj tistega, kar je še posebej značilnega za določnega človeka in njegov poklic, katerega sem želel oblikovati. Mojega sotovariša-rudarja si pač ne bi mogel predstavljati z luknjo, npr. v trebuhu; ker bi ga na ta način omaloževal in ponižal. Nobeden me še doslej ni označil za naivnega kiparja, sam pa se s tem nazivom doslej še tudi nisem ukvarjal. Se mi zdi, da od tega naziva ne bom imel penziona.

6. Vprašanje: nam lahko zaupate, približno koliko kipcev ste že izdelali, kje ste že razstavljali in če ima občinstvo posluh za vaše delo, če se v materialnem pogledu to obnese in če je vaše kipce možno kupiti?

Odgovor: doslej sem že izdelal približno 60 kipcev, ki so imeli velikost nad 20 cm, za manjše figure pa ne vem števila. Doslej sem razstavjal v Trbovljah, Velenju in v Fohnsdorfu v Avstriji. Občinstvo je vedno pokazalo zanimanje za moja dela. V materialnem pogledu se izdelava kipcev ne obnese, ker sem zanje doslej zelo malo dobil v primerjavi z vložnim delom. Moje kipce je možno kupiti, kadar jih imam in to po ljudski ceni.

7. Vprašanje: se čutite sposobnega ustvariti tudi večje kipe od dosedanjih, morda celo sodelovati pri delih za galerijo na prostem v Kostanjevici?

Odgovor: tudi večje kipe bi lahko izdeloval, čeprav doslej zanje nisem imel priložnosti. Rad bi se poizkusil tudi na kakih večjih delih.

8. Vprašanje: imate kakšno posebno željo, ki bi jo želeli posredovati članom našega kolektiva?

Odgovor: želj imam mnogo, tako kot vsi ljudje. Gre mi predvsem za to, da bi lahko normalno vzdrževal svojo družino, da bi imel poseben prostor doma, kjer bi lahko delal kipce, ker je domača kuhinja

zmeraj nastlana z obrezlinami in treskami. Želim pa si tudi, da bi vedno imel na razpolago dober les, primerno orodje, dobre zamisli ter dobre tovariše.

Lesarjeve želje so res skromne. Upamo, da jih bo mogoče uresničiti, ker so v glavnem uresničljive. Že-

limo mu, tako pri njegovem rednem delu v jami, kakor tudi pri njegovem ljubiteljskem ustvarjanju v izdelovalnem času, mnogo uspehov, lep napredek, predvsem pa v vseh pogledih priznanje, ki mu po vsej pravici gre!

T. L.

Zakaj zvišanje cen v rudniških menzah?

V zadnjih mesecih so se vse tri menze ZPT (na področju Hrastnika, Trbovelj in Zagorja) znašle v težkem nemogočem položaju. Vse tri menze iz meseca v mesec izkazujejo negativni finančni rezultat, kakaterga morajo pokrivati enote osnovne dejavnosti, vsaka na svojem področju.

Da bi se enote upravičeno izognile takšnih obremenitvam, je bil v mesecu marcu t. l. sklican na upravi ZPT sestanek vodij gospodarskih oddelkov in upravnikov menz vseh enot.

Na tem sestanku smo razpravljali predvsem o vprašanju, kaj je privedlo vse tri menze hkrati, predvsem v zadnjih mesecih, do takšnega neuspeha. Vse tri menze se v glavnem srečujejo z istimi problemi. V ilustracijo naj navedem tri najpomembnejše:

— zaradi stalnega naraščanja cen živilskim artiklom so se po objektivnih izračunih le-te zvišale od novembra 1969 pa do danes za 20-25 %;

— do slabšega uspeha je vplivalo tudi upadanje števila abonentov, ki so v zadnjem letu zapustili naše podjetje. Povsem razumljivo je dejstvo, da večje število abonentov lažje nosi nastale režijske stroške, dočim jim majhno število zvišuje. Iz tega lahko sklepamo, da je osebje v kakšni menzi morda tudi premalo zaposleno.

Izrazitejši je ta pojav v menzi rudnika Zagorje, kjer obstajata dve menzi, ki bi bili sposobni ena kot druga opraviti to delo v eni menzi, vendar sta teritorialno precej odmaknjeni ena od druge;

— nedvomno pa so do finančnega neuspeha v vseh obratih družbene prehrane vplivali tudi višji osebni dohodki, ki pa temeljijo na uspehu osnovne dejavnosti. Zavoljo tega so se zvišali režijski stroški.

Na temelju teh ugotovitev je bilo mnenje vseh navzočih enotno in sicer, da je treba cene posameznim obrokom hrane nekoliko povišati.

Tako je delavski svet rudnika Zagorje na svojem zasedanju dne 11. marca 1971 med drugim sprejel sklep, da se s 15. marcem 1971 topla pripravljena jedila v rudniški menzi Zagorje, obračunavajo po novih cenah.

Ta ukrep je v določeni meri negativno vplival na abonirane goste, ki se poslužujejo toplih jedil. V Zagorju čutimo še naprej rahlo upadanje števila abonentov.

Novo cene bodo brez dvoma pripomogle rudniškim menzam do boljšega finančnega uspeha, vendar pa bo treba, če se bo število aboniranih še nadalje zniževalo, pristopiti k proučitvi, kako ukiniti eno kuhinjo — bodisi v internatu v Kisovcu ali pa v Zagorju. V takem primeru bi morali zagotoviti zanesljiv prevoz, ker bi topla jedila morali prevažati v hermetično zaprtih posodah v drugo menzo. S tem bi odpadla najmanj štiri delovna mesta, pravtako pa bi se znižali tudi drugi režijski stroški.

Jože Dolar

Ob svetovnem dnevu zdravja 1971 ZNAKI SLADKORNE BOLEZNI

Vselej poudarjamo, da moramo bolezni čimprej odkriti, ker s tem olajšamo tudi zdravljenje. Posebno važno je to pri sladkorni bolezni. Razlikovati moramo med sumljivimi znaki ali predispozicijo. Človek s predispozicijo mora vsekakor biti bolj pazljiv. Takšni predvideni bolniki ali obremenjene oziroma dojemljive osebe se morajo pogosto posvetovati z zdravnikom. H katerim skupinam spadajo predvideni bolniki za cukrovko? To so otroci, ki so tehtali ob rojstvu več kot 4 kg, in njihove matere. Po izkušnjah sodeč obolevata otrok in mati pozneje pogosteje za sladkorno bolezen. Nadaljnji sumljiv podatek je sladkorna bolezen v družini. Že prej smo ugotovili, da je bolezen v družinah, kjer je že en član zbolel, pogostejša kot med zdravim prebivalstvom. Tudi debelost je lahko velja kot priprava za sladkorno bolezen. Mnogo drugih obolenj je značilnih spremljevalcev sladkorne bolezni, na primer srčni infarkt, možganska kap (krvavitev v možgane), cirkulatorne motnje v nogah v svih

stopnjah, od hladnih nog do gnitja ali gangrene prstov. Vse osebe, ki imajo enega od navedenih znakov, so že predvideni bolniki za sladkorno bolezen in se morajo pobrigati, da jo bodo preprečili. Debeluh mora shujšati, mati, ki je rodila pretežkega otroka, mora vsaj paziti, da ga ne bo preobilno hranila, enako osebe, ki prihajajo iz družin z dedno obremenjenostjo.

Seveda moramo razlikovati te predhodne in nezanesljive znake od onih, ko je bolezen že povsem razvita. Najočitnejši znak je netešljiva žeja, ki se pojavi vzporedno s težo obolenja. Kolikor več sladkorja je v krvi in seču, toliko izrazitejša je žeja. Ker celice organizma ne zmorejo izkoristiti sladkorja, se le-ta kopiči v krvi in ledvice ga izločajo. Ledvice pa lahko izločajo sladkor le tedaj, če je raztopljen v vodi, in zato izgublja bolnik hkrati s sladkorjem tudi vodo. Zavoljo izgube vode je bolnik žejen in pije veliko tekočine. Zaužita količina vode znaša približno od 2 do 6 litrov na dan. Žeja se zmanjša, ko se bolnik začne

zdraviti. Drugi pogosti znak je stalna lakota. Sladkorna bolezen je med redkimi obolenji, kjer je tek celo povečan in ne zmanjšan, kot je pri vseh drugih boleznih, in sicer tedaj, ko še ni drugih komplikacij. Brž ko se pojavijo obolenje srca, ledvic, diabetična koma ali druge težave, se tudi apetit zmanjša. Celotno potem, ko je bolezen odkrita in se je začelo zdravljenje bolnika, so vedno težave s tekom. Bolniki občutijo neutešljivo lakoto in čeprav bi radi izgubili na teži, jo mnogokrat celo pridobijo, nikakor pa ne morejo shujšati. Strokovnjaki še ne vedo povsem gotovo, ali sta prevelika lakota in posledična debelost vzrok bolezni ali gre le za simptom obolenja, ki nima neposredne vzročne zveze. Navzlic preveliki ješčnosti nekateri hudi bolniki hujšajo, ker izločajo v seču sladkor, ki ima določeno kalorično vrednost. Del zaužite hrane namreč izgubljajo v seču. Vsak gram sladkorja, ki ga bolnik izloča v urin, ima vrednost 4 kalorij. Koloriji je množina toplote, ki pri normalnem zračnem pritisku se-

greje 1 g vode od 14,5° do 15,5° C. Ker ima hrana določeno kalorično vrednost, daje človeku potrebno energijo za fizično delo in za potrebe lastnega telesa, kot na primer za cirkulacijo krvi, srce, dihanje, prebavo itd. Če človek izgubi del energije, ki jo je zaužil, mora — če so izgube velike — razgrajevati lastne zaloge in zato hujša. Hudi bolniki izločajo v seču 100, 200 ali 300 g, redkeje tudi 600 g sladkorja v 24 urah. Če pomnožimo izločene grame sladkorja s 4 (ker ima vsak g sladkorja 4 kalorije), nastane pri izločanju 500 g v 24 urah izguba 2000 kalorij. Po izkušnjah rabi človek za delo v lažjem poklicu 2000 do 3000 kalorij v 24 urah; vidimo, da so izgube lahko tolikšne, kot so potrebe lažjega delavca. S tem je

tudi razumljiva izguba telesne teže pri hudi obliki sladkorne bolezni.

Vsem naštetim simptomom se pridružujejo še številni drugi, kot so močno srbenje, slabost, utrujenost, zaspanost, bolečine in trganje v udih, sklepih itd.

Srbenje kože je pogost znak, ki izvira iz spremenjenega kemičnega ravnovesja kože. V izločkih kožnih žlez je tudi več sladkorja kot normalno in zato je koža ugodno okolje za naselitev bakterij ali plesni. Pojavlja se izrazito srbenje po udih in zelo pogosto tudi na spolovilu. Bolniki se tedaj zatekajo k dermatologu ali h ginekologu, ker sumijo na infekcijo. Šele s podrobnim pregledom krvi se more ugotoviti pravi vzrok srbenja. Trganje in mravljinčenje, zlasti v nogah, je enako po-

gosto. Živci in možgani nimajo svojih energetskih zalog kot mišice, ki imajo glikogen, temveč črpajo energijo (sladkor) neposredno iz krvi. Če pride do motenj pri sprejemanju ali vstopanju sladkorja v celico, se pojavljajo motnje tudi v delovanju živčnega sistema. Bolniki tedaj občutijo ob stegnih ali golenih bolečine, mravljinčenje. Določeni predeli kože morejo postati neobčutljivi za bolečino. Bolnike ponoči pogosto trga v rokah, in menijo, da je revmatizem itd.

Utrujenost in zaspanost sta tako splošna znaka, da ju ne moremo upoštevati kot povsem zanesljiva znaka za sladkorno bolezen, ker sta pogostna tudi pri drugih boleznih.

(Povzetek iz knjižice dr. Milan Černelč — Sladkorna bolezen).

Letovanje v letošnjem letu

Vsako leto ob tem času je čutili veliko zanimanje članov kolektiva na bližajočo se letovalno sezono. Zelel bi na kratko opisati pogoje in možnosti letovanja v lastnih počitniških domovih v letovalni sezoni 1971.

Znano nam je, da v okviru Zavasvskih premogovnikov poslujejo trije počitniški domovi in sicer dva ob morju, tretji pa na Partizanskem vrhu. V letošnjem letu pa je podjetju, glede na velik interes članov kolektiva, uspelo omogočiti letovanje tudi v Bohinju in sicer pri privatnem ponudniku tovarišu Rožiču. Člani kolektiva so iz informacij v eni zadnjih številčk biltena lahko ugotovili, da je bil prvotni namen letovanja drugačen. Podjetje je namreč bilo v dogovoru s privatnim ponudnikom iz Stare Fužine v Bohinju za najem 15 postelj za vso letovalno sezono in sicer od 1. junija do 15. septembra 1971, dočim bi se v prehranjevanje vključili v počitniškem domu Steklarne Hrastnik, ki stoji v neposredni bližini omenjenega privatnika. Žal pa moram povedati, da je sindikalna podružnica Steklarne Hrastnik, v veliko presenečenje in začudenje odklonila vsakršno sodelovanje v zvezi s prehranjevanjem z utemeljitvijo, da zmogljivost njihove kuhinje v počitniškem domu ni tolikšna, da bi sprejela poleg svojih, še dodatnih 15 obrokov hrane dnevno. Ker pa smo na vsak način želeli, da kljub omenjenemu nesporezumu, omogočimo letos letovanje članov kolektiva tudi v tem delu Gorenjske, je podjetju uspelo, da se bo letovanje odvijalo pri tovarišu Rožiču. Ta ima privatni celodnevni pension s prenočiščem v samem centru Bohinja, oddaljeno od jezera cca. 100 metrov. Lahko trdim, da bodo koristniki letovanja nad to varianto vsekakor zelo navdušeni, ker bodo imeli celotno oskrbo v enem posloplju.

Samoupravni organi ZPT so sklenili, da se za letovanje v Bohinju prizna regres v isti višini kot v lastnih počitniških domovih in sicer 15,00 din/dan, razlika do polne cene pa predstavlja samoprispevek letovalca.

Z dokončnimi pogoji o možnostih letovanja, pa bodo člani kolektiva seznanjeni v naslednjih dneh s posebno okrožnico o pogojih letovanja v letu 1971. Mislim, da je v nadaljevanju tega prispevka omembe vredno to, da je podjetje tudi letos pristopilo k povišanju regresa in to: a) regres za letovanje se poviša za 25% ali od 12,00 din/dan v lanskem letu na 15,00 din/dan v letošnjem letu. To povečanje velja za vse počitniške domove v enaki višini;

b) nadomestilo za prevoze se poviša za 30% po kriterijih, ki so veljali v lanskem letu.

Pripomniti je treba tudi to, da se je tudi samoprispevek nekoliko dvignil in sicer na Rabu od 12,00 din/dan na 14,00 din/dan, v Crikvenici in na Partizanskem vrhu, pa od 14,00 din na 17,00 din/dan. To povečanje pa se pri izračunu stroškov letovanja 4-članske družine na 10 dni, zavoljo povišanja regresa za letovanje in nadomestila za prevoze, ne bo bistveno odražalo. V interesu podjetja je, da članom kolektiva omogočimo letovanje pod najugodnejšimi pogoji, zato želimo, da se letovanja udeleži čim večje število članov kolektiva in njihovih svojcev.

Karlo Tabor

Novi predpisi

V uradnem listu SRS št. 8, z dne 11. marca 1971, je skupščina zdravstvenega zavarovanja delavcev Ljubljana, objavila pričetek veljavnosti naslednjih pravilnikov:

- 1) pravilnik o uveljavljanju pravic iz zdravstvenega zavarovanja,
- 2) pravilnik o predpisovanju, izdajanju in plačevanju zdravil, ki se predpisujejo zavarovanim osebam,
- 3) pravilnik o vrstah, indikacijah, standardih za materiale in o rokih trajanja za protetična in ortotična sredstva in sanitarne priprave,
- 4) pravilnik o vrstah, indikacijah, standardih za materiale in rokih trajanja očesnih pripomočkov,
- 5) pravilnik o vrstah, indikacijah, standardih za materiale in rokih trajanja slušnih pripomočkov ter pripomočkov za omogočanje glasnega govora,
- 6) pravilnik o vrstah, indikacijah, standardih za materiale in ro-

kih trajanja za zoboprotetično

- 7) pravilnik o zdravstvenih izkaznicah, drugih izkazilih o zavarovanju in o obrazcih v zvezi z uveljavljanje pravic iz zdravstvenega zavarovanja,
- 8) sklep o prispevkih zavarovanih oseb ter stroškov za določene oblike zdravstvenega varstva,
- 9) sklep o razpisu volitev v skupščino skupnosti in svete zavarovancev.

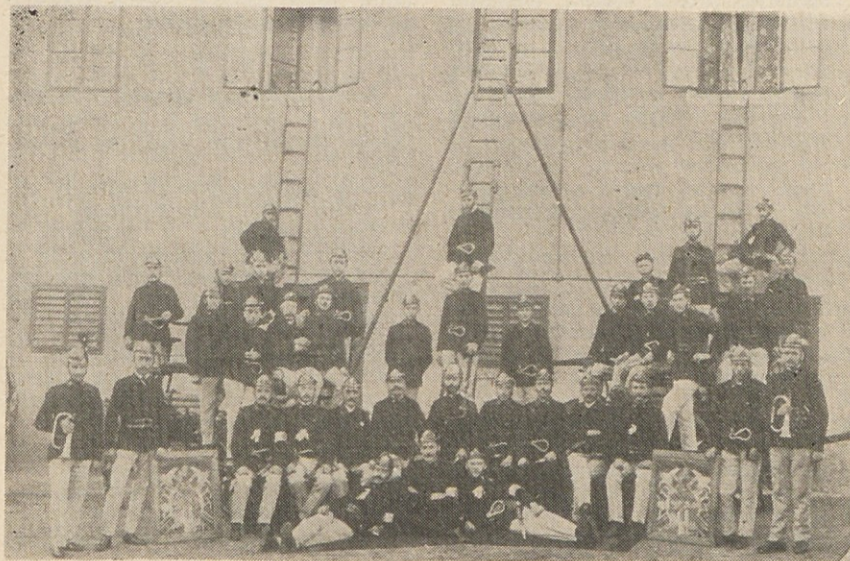
Člane delovne skupnosti ZPT seznanjamo o izidu teh aktov skupščine skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev-Ljubljana z namenom, da si v okviru možnosti ogledajo te predpise. Naše področje namreč spada pod to skupnost, zato so ti pravilniki v veljavi tako za članke delovne skupnosti, kakor tudi za njihove družinske člane. Pravilniki so stopili v veljavo 19. marca 1971, t. j. osmi dan po objavi v uradnem listu SRS.

Eden novejših posnetkov rudniških gasilcev po zadnji vojni

SedANJI gasilski dom za rudniške gasilce je bil zgrajen v letu 1923. Gornji posnetek izvira po vsej verjetnosti iz istega časa

Gasilci v letu 1915

Rudniški gasilci v Trbovljah

V prejšnji številki glasila Srečno smo že na kratko objavili, da praznuje rudniška gasilska četa za področje delovnih enot Zasavskih premogovnikov v Trbovljah, 90-letnico svojega obstoja. Ker nam do zaključka redakcije za to število ni uspelo prejeti ustrežnejšega prispevka, smo se odločili, da zaenkrat objavimo iz zgodovine te rudniške gasilske čete, le štiri fotografije.

Financiranje zdravstvenega zavarovanja

Članom delovne skupnosti Zasavskih premogovnikov-Trbovlje posredujemo kratko informacijo o financiranju zdravstvenega zavarovanja delavcev, na področju Ljubljanske skupnosti zdravstvenega zavarovanja.

Skupnost zdravstvenega zavarovanja delavcev Ljubljana zajema 18 občin, s skupno 218.000 zaposlenimi zavarovanci, 57.000 upokojencev, vseli zavarovanih oseb na območju te skupnosti pa je 465.000.

Za boljše poznavanje problematike posredujemo nekatere podatke o dohodkih in izdatkih sklada za obdobje zadnjih petih let. Ti so naslednji:

leto	skupni dohodki	primanjkljaj
1966	273,870.103,00	9,981.390,00
1967	225,656.763,00	20,539.630,00
1968	256,604.709,00	11,524.618,00
1969	310,044.741,00	12,593.329,00
1970	387,356.964,00	24,878.255,00

Razlika med skupnimi dohodki in primanjkljajem predstavlja izdatke za zdravstveno varstvo, za nadomestila in pomoči, za rehabilitacijo, za premije za pozavarovanje in druge izdatke. V pregledu pa niso všteti dohodki in izdatki za področje občine Idrija.

Sklad zdravstvenega zavarovanja delavcev Ljubljana je zaključil po-

slovanje v letu 1970 s primanjkljajem v višini 24,878.255,00 din. Skupščina komunalne skupnosti je že med letom predpisala izredni prispevek v višini 10,550.868,00 din za primanjkljaj, ugotovljen po polletni realizaciji sklada za leto 1970. Po zaključnem računu sklada za leto 1970 je bil del primanjkljaja v višini 18,019.130,00 din pokrit s sredstvi rezerve in že omenjenim izrednim prispevkom, razlika v višini 6,859.125,00 din pa se bo po sklepu skupščine krila iz dohodka leta 1971.

Na primanjkljaj sklada v letu 1970 in v prejšnjih letih je vplivalo splošno stanje na našem tržišču, ker so cene stalno naraščale. Poleg tega je na večje izdatke in na nastali primanjkljaj vplivalo tudi vedno večje število zavarovancev, ki so iskali in prejeli zdravstvene usluge s strani zdravstvene službe. Na intervencijo svetov zavarovancev in družbeno-političnih forumov, skupščina zdravstvenega zavarovanja ni sprejela predloga za zvišanje participacije oziroma prispevka za zdravila, zato je ostal na enaki višini kot v letu 1969. Tudi zaradi tega je deloma nastal primanjkljaj.

Po finančnem načrtu za leto 1971 je predvideno, da bo sklad imel do-

Rudniška gasilska četa v Trbovljah, v letu 1893

hodke v višini 503,646.000,00 din, rezerva pa naj bi znašala 8,197.000,00 din, razlika med obema zneskoma pa predstavlja izdatke za zdravstveno varstvo, nadomestila in druge izdatke.

Skupščina se pred pomembnejšimi odločitvami posvetuje z zavarovanci, pri čemer imajo pomembno vlogo sveti zavarovancev, na področju posameznih občin.

Zdravstveno varstvo — plačevanje prispevkov

Člane delovne skupnosti Zasavskih premogovnikov — Trbovlje seznanjamo s tem, da je skupščina skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev, Ljubljana, sprejela na podlagi svojega statuta, na seji dne 1. marca 1971, sklep o prispevkih zavarovanih oseb k stroškom za določene oblike zdravstvenega varstva. Glede na to, da ta sklep vsebuje vrsto pomembnih določil, smo se odločili, da sklep v celoti objavimo v našem glasilu s namenom, da bodo člani naše delovne skupnosti v celoti seznanjeni z njegovo vsebino.

SKLEP

o prispevkih zavarovanih oseb k stroškom za določene oblike zdravstvenega varstva

1

Zavarovane osebe, ki uveljavljajo oblike zdravstvenega varstva iz 50. člena statuta skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev Ljubljana, prispevajo k stroškom za zdravstvene storitve in pripomočke, in sicer:

1. 4 dinarje — za zdravila, pomožni in sanitetni material ob prevzemu v lekarni;
2. 10 dinarjev — za vsak prvi obisk zdravnika na domu, ki je opravljen na zahtevo zavarovane osebe;
3. a) 5 dinarjev — za vsak prvi pregled pri zdravniku specialistu, razen za preglede v dispanzerjih; zavarovana oseba ne plača prispevka za nadaljnje specialistične preglede, če jo zdrav-

nik specialist pošlje na pregled k drugemu specialistu;

b) 30 dinarjev — za vsak prvi pregled, če zavarovana oseba ne predloži napatnice, kadar je predpisana s pravilnikom o uveljavljanju pravic iz zdravstvenega zavarovanja;

4. 150 dinarjev — za intervencijo ob prekinitvi nosečnosti; če ta ni medicinsko indicirana;

5. 10 dinarjev — za prevoz z reševalnim ali drugim vozilom;

6. a) 50 dinarjev — za protezo, ortotične pripomočke, aparat za ekstenzijo, prosto stoječi posteljni trapez in invalidski voziček; če zavarovana oseba dobi v uporabo že rabljen aparat za ekstenzijo, prosto stoječi posteljni trapez ali invalidski voziček, ne prispeva k stroškom;

b) 10 odstotkov — za ojačevalni slušni aparat, aparat za omogočanje glasnega govora, kontaktno steklo in lasuljo;

c) 30 odstotkov — za ortopedske čevlje;

č) 40 odstotkov — za pripomočke za oči, razen za kontaktna stekla;

d) 40 odstotkov — za kilne pasove in berglje;

e) 50 odstotkov — za nepodložene usnjene rokavice, estetske rokavice za protezo, navleke za krn po amputaciji, gumijasto žimnico in razprševalnik ali inhalator;

7. a) 30 odstotkov — za fiksne protetične nadomestke vseh vrst;

b) 20 odstotkov — za snemne protetične nadomestke vseh vrst in

c) 10 odstotkov — za drugo zobozdravstveno nego, obturatorje, opornice pri paradentopatiji ter ortopedske in ortodontske pripomočke;

8. 50 odstotkov — za intervencijo in zdravljenje zastrupitve z alkoholom ali zaradi pijanosti, ne pa tudi zaradi boleznih ali poškodbe, ki so nastopile kot posledica pijanosti; za zdravljenje v bolnišnici za največ 5 dni po sprejemu;

9. 50 odstotkov — za neobvezna cepljenja.

Ce je cena posameznega zdravila nižja od 4 dinarje, plača zdravilo zavarovana oseba sama.

2

K stroškom za zdravstvene storitve in pripomočke iz 1. točke tega sklepa zavarovane osebe ne prispevajo:

1. kadar uveljavljajo pravice iz obveznih oblik zdravstvenega varstva predpisanih z zakonom o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva (Uradni list SRS, št. 26/70);

2. kadar uveljavljajo pravice iz zdravstvenega varstva za primer nesreče pri delu in za obolenje za poklicno boleznijo.

3

K stroškom za zdravstvene storitve in pripomočke iz 1. točke tega sklepa ne prispevajo zavarovane osebe tudi:

1. za vsak prvi pregled pri zdrav-

niku — specialistu, če ne gre za pregled v dispanzerjih;

a) šolske mladine od dopolnjenega 15. leta starosti pa vse dotlej, dokler se redno šola, vendar najdalj do dopolnjenega 26. leta starosti,

b) zavarovancev — vajencev in učencev poklicnih šol,

c) rednih študentov višjih in visokih šol ter fakultet in umetniških akademij, dokler imajo status študenta;

2. za prevoz z reševalnim in drugim vozilom

a) duševnega bolnika, ki utegne zaradi narave in stanja boleznih spraviti v nevarnost svoje življenje in življenje drugih ljudi ali poškodovati materialne dobrine okolice,

b) v zvezi z zdravljenjem vseh malignih obolenj;

3. za vrečice za vodo, pasove z vrečico za blato ali sterilne holostome po operacijah, endotrahealne kanile, stalne katetre, brizgalne za injekcije in za umetno dojko po operaciji malignega obolenja;

4. za protezo, ortotične pripomočke, aparat za ekstenzijo, prosto stoječi posteljni trapez, intalidski voziček, kilni pas, berglje, nepodložene usnjene rokavice, estetske rokavice za protezo, navleke za krn po amputaciji in gumijasto

žimnico — osebe po dvojni ali večkratni amputaciji udov nad zapestjem ali nad gležnjem in osebe ki imajo paraplegijo, triplegijo ali tetraplegijo;

5. za proteze, ortopedске in druge pripomočke, pomožne in sanitarne priprave

a) šolske mladine od dopolnjenega 18. leta starosti pa vse dotlej, dokler se redno šola, vendar najdalj do dopolnjenega 26. leta starosti,

b) zavarovancev — vajencev in učencev poklicnih šol,

c) rednih študentov višjih in visokih šol ter fakultet in umetniških akademij, dokler imajo status študenta;

6. za zobozdravstveno nego

a) šolske mladine od dopolnjenega 18. leta starosti pa vse dotlej, dokler se redno šola, vendar najdalj do dopolnjenega 26. leta starosti,

b) zavarovancev — vajencev in učencev poklicnih šol,

c) rednih študentov višjih in visokih šol ter fakultet in umetniških akademij, dokler imajo status študenta;

7. za zobotehnično pomoč in zobno-protetična sredstva

a) šolske mladine od dopolnjenega 15. leta starosti pa vse dotlej, dokler se redno šola, vendar najdalj do dopolnjenega 26. leta starosti,

b) zavarovancev — vajencev in učencev poklicnih šol,

c) rednih študentov višjih in visokih šol fakultet in umetniških akademij, dokler imajo status študenta.

4

Z dnem, ko začne veljati ta sklep prenehajo veljati sklep o obveznem prispevku zavarovanih oseb k stroškom pri uporabi posameznih oblik zdravstvenih storitev (Uradni list SRS, št. 42/67), sklep o prispevku zavarovanih oseb k stroškom za zobno tehnično pomoč in zobno-protetična sredstva, za ortopedске čevlje in posamezne druge vrste ortopedskih pripomočkov, sanitarnih priprav in sanitetnega materiala (Uradni list SRS, št. 42/67) in sklep o spremembi sklepa o določitvi stalnega zneska, ki ga morajo plačevati zavarovane osebe k stroškom za izdano zdravila (uradni list SRS, št. 44/69).

5

Ta sklep začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SRS. Št. 420-20/70

Ljubljana, dne 1. marca 1971

Skupščina skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev Ljubljana

Predsednik
Milovan Ilich 1. r.

Proizvodni načrt za leto 1971

Že pred pričetkom priprav za izdelavo delovnega načrta za leto 1971 je bil sprejet sklep na sejah samoupravnih organov, kakor tudi na sejah strokovnega in tehniškega kolektiva, da mora proizvodni načrt temeljiti na razpoložljivi delovni sili v letu 1971 in na razpoložljivih kapacitetah in potrebah tržišča.

Vse leto 1970 smo ugotavljali, da se je iz meseca v mesec zmanjševalo število rudarjev, zaposlenih na odkopih, zaradi prekomerne fluktuacije. Vsi poizkusi kadrovanja novih moči, bodisi z direktnim kadrovanjem za jamo, ali v naš rudarski šolski center, niso imeli željenih uspehov. Stalež na osnovni dejavnosti v okviru ZPT se je znižal za cca 7%, največ pa na obratu Kisovec, kjer se je znižal celo za 12%.

Predvidevali smo, da bo verjetno tudi v letu 1971 enako zniževanje staleža oziroma odkopnih delavnikov, zato je prva varianta proizvodnega načrta predvidevala v 268 delavnikih proizvodnjo v višini 1,605.000 ton.

Načrt v tej višini je bil za ZPT finančno nesprejemljiv. Izdelali smo drugo varianto na podlagi doseženih finančnih rezultatov po posameznih proizvodnih enotah v letu 1970 in na podlagi večjega angažiranja širokočelnih odkopov, z boljšimi odkopnimi pogoji. Ta druga varianta je predvidevala v 268 delavnikih proizvodnjo v višini 1,630.000 ton in rudniško storitev 2,55 ton/delavnik.

Proizvodni načrt s temi količinami je bil vključen v delovni načrt podjetja za leto 1971. Ta je bil sprejet na 12. zasedanju osrednjega delavskega sveta ZPT, dne 29. decembra 1970 in odobren s strani republiškega sekretariata za gospodarstvo SRS, z dne 11. februarja 1971.

Že v decembru 1970, posebno pa v januarju in februarju 1971, se je delovna sila ustalila, k čemer so najbrže pripomogli višji osebni dohodki, zaradi večjega števila delavnikov. Popravek prodajnih cen premoaga od 1. januarja 1971 dalje, po-

večanje proizvodnje na rudniku Zagorje ter večje količine debelih vrst premoga iz tega rudnika, je narekovalo novo odločitev, t.j., da se v jami Kisovec odkoplje premog v predelih jame, ki so že odprti in ne zahtevajo posebnih investicijskih del ob istočasnem pospeševanju raziskovalnih del.

Izdelali smo tretjo varianto oziroma popravek že sprejetega delovnega načrta oziroma proizvodnega načrta. Upoštevali smo tudi konjunkturo na tržišču, ki se je močno povečala, zlasti zaradi dobre kvalitete premoga iz nove težkotekočinske separacije v Trbovljah. Prav zaradi tega smo že v načrtu predvideli obratovanje ob prostih sobotah v zimskem obdobju in tako povečali število delavnikov od prvotnih 268 na 281 1/3 ter proizvodnjo v višini 1,735.000 ton in rudniško storitev 2,44 ton/delavnik.

Načrt je po posameznih proizvodnih enotah in po posameznih trimesečjih razdeljen takole:

Štev. delov. dni	trime-sečje	komercialni premog				kotlovni skupaj			ton/dan
		Hrastnik	Zagorje	RŠC Trbovlje	RŠC Zagorje	skupaj	Trbovlje	ZP — T	
74 1/3	I.	165.000	133.100	4.500	4.000	306.600	162.500	469.100	6.311
66	II.	144.000	117.000	4.000	4.000	269.000	130.500	399.500	6.053
68	III.	147.000	114.900	3.000	3.000	267.900	138.000	405.900	5.969
73	IV.	163.000	130.000	5.500	3.000	301.500	159.000	460.500	6.308
281 1/3	1971	619.000	495.000	17.000	14.000	1.145.000	590.000	1.735.000	6.167
	ton/dan	2.200	1.760	60	50	4.070	2.097	6.167	—

Če primerjamo tako popravljene proizvodni načrt z doseženo proizvodnjo v letu 1970 ugotovimo, da je dnevni načrt proizvodnje rudnika Trbovlje povišan za 53 ton in rudnika Zagorje za 118 ton oziroma podjetja za 126 ton. To povišanje bo možno doseči zaradi uvedbe boljše koncentracije delovišč in večje količine premoga iz povečanih višin nadkopnega dela širokočelnih odkopov.

Na rudniku Hrastnik je načrtovana proizvodnja za 31.000 ton nižja od lanskoletne zaradi ostrejšega separiranja na novi težkotekočinski separaciji in ker je predvidena izključno le proizvodnja komercialnega premoga. Načrt rudnika Trbov-

lje je izenačen s potrebami kotlovnega premoga za termoelektrarno, pri čemer je upoštevan izpad porabe v termoelektrarni II, zaradi predvidenega remonta v mesecu juniju in delno v juliju t.l.

Po tem popravku so predvidene naslednje storitve:

rudniki (ton/del.)	rudniška		
	jamska	obratna	rudniška
rudnik Hrastnik	3,53	3,15	2,38
rudnik Trbovlje	4,70	3,80	3,30
rudnik Zagorje	2,75	2,10	1,90
ZP-T	3,54	2,92	2,44

Vse načrtovane storitve so višje kot so bile dosežene v lanskem letu, vendar jih bo možno doseči, če bodo proizvodne enote izpolnjevale proizvodni načrt.

Pri porabi glavnih vrst materiala in električne energije je predvideno le malenkostno znižanje pri lesu in razstrelivu ter nekoliko večje pri električni energiji.

Za izpolnitev proizvodnega načrta bo potrebno, da se vsi člani delovne skupnosti, vsak na svojem delovnem mestu, čimbolj angažiramo.

Adolf Jermol, dipl. inž. rud.

Problemi likvidnosti ZP-T v letu 1970

Za vsako poslovanje so potrebna določena sredstva, ki se v proizvodnem procesu hitro obračajo in jih imenujemo obratna sredstva. Ta sredstva imajo zelo važno vlogo, ker neka delovna organizacija lahko normalno posluje le v primeru, če je sklenjen tok obračanja njenih obratnih sredstev. Če se ta tok nekje prekine ali je prepočasen pomeni, da so potrebna dodatna denarna sredstva za nemoten potek poslovanja. Delovna organizacija pride do teh dodatnih sredstev največkrat s kratkoročnimi bančnimi posojili, za katere pa skoraj vsi že vemo, da niso ravno poceni.

Poglejmo si najprej, kje so osnovna in najpogostejša žarišča za staja obratnih sredstev:

Kakor večina delovnih organizacij, tako tudi Zasavske premogovniške tare predvsem neredno plačevanje kupcev za dobavljeni premog. Rok za plačilo izstavljenih računov za premog je trajal v letu 1970 za večino kupcev 30 dni, le v nekaterih primerih je bil ta rok podaljšan na 45 dni. Glede na povprečno mesečno vrednost prodanega premoga, ki je znašala v preteklem letu 12.612.845,00 din, bi morale biti v tem okviru tudi naše terjatve do kupcev, če bi se le-ti držali pogodbenih rokov za plačila. Dejansko stanje terjatev do kupcev premoga pa se je gibalo od 19.056.800,00 din v mesecu juniju, ko smo imeli odoben kredit za široko porabo in smo ne-

katerim večjim trgovskim podjetjem s kurivom, izstavljali samo začasne fakture, do največjega zneska 34.176.800,00 din koncem februarja 1970. Povprečen dolg kupcev za dobavljeni premog v lanskem letu je znašal 25.339.253,00 din, kar pomeni, da so plačevali namesto v roku 30 dni povprečno s 30-dnevno zamudo, to je v roku 60 dni.

V letošnjem letu se stanje terjatev do kupcev ni dosti spremenilo, saj so obveznosti naših kupcev koncem februarja narastle kar na 36.501.100,00 din, kar je delno posledica višjih prodajnih cen premoga od 1. januarja 1971 dalje, deloma pa dejstva, da morajo v februarju delovne organizacije po zaključnem računih pokriti razne obveznosti iz ostanka dohodka, zato navadno v tem mesecu še slabše plačujejo svojim poslovnim partnerjem, kot v drugih mesecih.

Drug zastoj pri obračanju obratnih sredstev lahko nastane zaradi prekomernega kopičenja zalog materiala ali pa gotovih proizvodov.

V zalogah reprodukcijskega materiala imamo vezano približno vrednost enomesečne proizvodnje premoga. V lanskem letu je bila vrednost zalog materiala v stalnem porastu, od 9.987.600,00 din v začetku januarja, do 13.943.600,00 din konec decembra. Vrednost zalog materiala se je povečala torej za 39,6%, kar je pripisati v veliki meri povečanju cen materiala, delno pa tudi večjim za-

logam. V letošnjem letu se je vrednost zalog materiala nekako ustalila.

Obratno pa se nam je vrednost zalog gotovih izdelkov, to je zalog premoga, skora vse leto 1970 zmanjševala. Zaradi prodaje prahu iz deponije, je vrednost teh zalog padla od 4.510.700,00 din v začetku leta, na 1.689.400,00 din konec leta 1970.

Tretje žarišče prekomernega angažiranja obratnih sredstev so investicije. Če so v danem časovnem razdobju porabi več amortizacijskih sredstev kot pa ustvari, se te prekomerne investicije krijejo začasno iz obratnih sredstev, ki so sicer potrebna za redno poslovanje podjetja. V lanskem letu je bilo preveč porabljenega za investicije 3.437.700,00 din, kar je znatno prispevalo k manjši plačilni sposobnosti podjetja.

Kakšne so bile posledice vsega tega prekomernega angažiranja obratnih sredstev? Zaradi premajhne plačilne sposobnosti se je podjetje skoraj vsak mesec pred izplačilom osebnih dohodkov znašlo v položaju, da na žiro račun ni imelo dovolj kritja. Prisiljeno je bilo skoraj vsak mesec najemati kratkoročna premostitvena posojila po 8%-ni obrestni meri, za kar se je letno nabralo skupaj 42.918,00 din obresti. To je sicer izhod v sili, ki pa je bil nujen. Istočasno smo koristili tudi posojilo za blagovni promet. Pri vsem tem se lahko vprašamo, kaj smo storili, da bi se izognili takšnemu na-

činu poslovanja in izboljšali svojo plačilno sposobnost.

V preteklem letu smo posvečali veliko skrbi izterjevanju dolga pri kupcih. Kupce smo redno opominjali. Ker to ni zadoščalo, smo vložili 23 mandatnih tožb za skupni znesek 8.250.000,00 din. Za zaračunane zamudne obresti smo dobili 911.456,00 din. Mandatna tožba je skrajni ukrep, ki zaostri odnose med poslovnimi partnerji, ker nastajajo s tem dodatni stroški in poslovnemu partnerju se začasno blokira žiro račun. Če povemo, da se odmerijo stroški tožbe za terjatve od 5.000,00 do 50.000,00 din za 1,5 % od vrednosti,

od 50.000,00 din dalje pa 1 % od vrednosti toženega zneska, vendar največ do 20.000,00 din vidimo, da pomeni vsaka tožba dodatno obremenitev za podjetje. Iz tega razloga smo se tudi mi izogibali prevelikemu zaostajanju v plačilih našim dobaviteljem, ker je še vedno ceneje plačati le obresti za najeto posojilo, kot pa zamudne obresti po isti obrestni meri in še dodatne sodne stroške.

Pri zalogah materiala smo se skušali čimbolj znebiti takozvanih nekurantnih zalog, ker zaloge reprodukcijskega materiala za tekočo porabo niso pretirane in so zaradi sla-

be preskrbe na tržišču včasih še pre-majhne.

Na področju investicij so dela, kjer so bile prekoračitve predračunov največja, v glavnem končana. Po drugi strani smo se v letošnjem letu odločili tudi za višjo stopnjo amortizacije za rudarske gradbene objekte in kable, kar nam bo dalo večja lastna sredstva za nove investicije in bodo tudi predračuni lahko bolj realni.

To je del široke problematike obratovanja obratnih sredstev, ki pa je lahko včasih za podjetje odločilnega pomena.

Hermina Koritnik, dipl. oec.

Primerjava proizvodnih rezultatov na osnovi povprečne prodajne cene

Zadnji čas zasledujemo v razpravah o poslovnih rezultatih nekaj kritičnih pripomb na izredno nizko udeležbo debelih vrst komercialnega premoga v proizvodnji rudnika Hrastnik. Če dosežene rezultate v doslej interpretirani obliki primerjamo z rezultati rudnika Zagorje, ugotovimo dokajšnje razlike, ki se kažejo v tem, da se je v zadnjem času delež debelih vrst premoga iz rudnika Hrastnik znižal, pri rudniku Zagorje pa občutno povečal. Vsekakor so te ugotovitve s stališča primerjanja proizvodnih rezultatov obeh rudnikov pozitivne, ker na enostavni primerjalni izračun iz psihološkega vidika silijo slabšo enoto, da izboljša strukturo debelih vrst pre-

moga in s tem zaradi večje vrednosti poveča povprečno prodajno ceno.

Vendar obstoječi sistem prikazovanja podatkov za medsebojno primerjavo ni popolnoma realen, ker pri primerjalnih izračunih ne upoštevamo različnih perifernih pokazateljev, ki so bistvenega pomena za ovrednotenje dosežene proizvodnje.

V tem sestavku nameravam osvetliti ta primer z upoštevanjem vseh elementov, ki so odločilnega pomena za doseženo prodajno vrednost proizvodnje.

Po podatkih iz zaključnih računov je bila pri komercialnem premogu dosežena v letu 1969 in 1970 naslednja struktura proizvodnje:

	Vrsta premoga	Separacija 1969	Trbovlje 1970	Separacija 1969	Zagorje 1970				
Debele vrste	kosi	13,7	12,9	11,6	14,1				
	kocke	12,—	12,9	13,9	14,4				
	oreh	16,5	42,2	17,1	42,9	14,8	40,3	17,6	46,1
Drobne vrste	grah	14,1	14,3	9,2	8,4				
	zdrob	18,3	17,8	24,8	22,8				
	prah	25,4	57,8	25,0	57,1	25,7	59,7	22,7	53,9
		100	100	100	100				

Pri analizi teh podatkov ugotovimo pri separaciji Trbovlje v preteklih dveh letih precej nespremenjeno strukturo, pri separaciji Zagorje pa povečanje debelih vrst premoga na račun drobnih. Tako je bil končni rezultat v Zagorju v letu 1970 boljši, medtem ko je bil v letu 1969 slabši od rezultatov separacije Trbovlje.

V letošnjem letu se je stanje bistveno spremenilo. Povečana udeležba debelih vrst premoga v proizvodnji rudnika Zagorje je močno vplivala na formiranje povprečne prodajne cene in s tem tudi na boljšo akumulativnost te enote. Pri separaciji Trbovlje je udeležba debe-

lih vrst nekoliko slabša, čeprav bistveno ne odstopa od lanskoletnih dosežkov.

Za primerjavo podajam izračun povprečno dosežene prodajne cene na tono separiranega premoga v letu 1970 in v marcu 1971 na obeh separacijah. Kot primerjalno obdobje sem upošteval mesec marec zato, ker so bile v tem mesecu na separaciji Trbovlje napravljene manjše spremembe v separiranju s ciljem, da bi povečali delež debelih vrst premoga.

V letošnjem letu imamo iz nove separacije Trbovlje nov sortiment »vmesni produkt«, ki ga prodajamo Termoelektrarni Trbovlje. To je nov proizvod, ki ga v tehnološkem postopku stare separacije nismo imeli.

Zavoljo tega bom za primerjavo letošnjega obdobja prikazal udeležbo posameznih vrst premoga in povprečno prodajno ceno vseh sortimentov in posebej reducirano brez udeležbe »vmesnih produktov«. Za realno primerjavo povprečne prodajne cene so upoštenevane trenutno veljavne osnovne cene po ceniku.

a) Separacija Trbovlje

Struktura premoga v letu 1970 in marcu

Asortiman	Leto 1970	reducirano	marec 1971	dejansko
kosi	12,9	12,7	11,2	
kocke	12,9	13,6	12,0	
oreh	17,1	42,9	12,2	34,0
grah	14,3	13,2	11,7	
zdrob	17,8	24,6	21,8	
prah	25,0	23,7	21,0	
vmesni	—	57,1	61,5	66,0
	100	100	100	
Povprečna prodajna cena din/tona	135,45	135,01	127,96	
Indeks	100	99,6	94,5	

Iz tega pregleda lahko povzame-
mo, da je na enake pogoje reduci-
rana prodajna cena v marcu nižja
le za 0,4 % od povprečno dosežene
cene v letu 1970. Dejansko ustvarje-
na cena, ob upoštevanju tudi vred-
nosti vmesnih produktov, pa je za
5,5 % nižja. Ocena, gledana iz as-
pekta povprečne cene ni pravilna,

ker moramo v tem primeru vzeti v
obzir doseženi izplen.

Zaradi boljše tehnologije v novi
separaciji, računamo z elementi bolj-
še kvalitete separiranega premoga in
tudi z večjim izplenom. Zato je po-
trebno izračunati končni prodajni ef-
ekt rovnega premoga in te rezulta-
te primerjati med seboj.

	Leto 1970	marec 1971
izplen	0,7156	0,7445
indeks	100	104
povprečna cena rovnega premoga din/tona ob upoštevanju faktorja izplena	96,93	95,26
Indeks	100	98,3

Iz navedenih pokazalcev sledi, da
je izplen rovnega premoga povečan
za 4 %. Ta rezultat je tolikšen, da
vpliva odločilno na povečanje pov-
prečnega prodajnega efekta in sicer
v razmerju indeksnega prikaza do-
sežene povprečne prodajne cene na-
pram letu 1970, med primerjalnim
podatkom povprečne prodajne cene
din/tona in povprečni prodajni efekt
rovnega premoga din/tona, kar zna-
ša v številčnem izrazu

$$98,3 : 94,5 = 1,04$$

V tem primeru je torej odsto-
tek povečanja izplena enak poveča-
nemu razmerju prodajnega efekta
separiranega in rovnega premoga.

Pri vsem tem pa še vedno ugo-
tavljamo, da končni prodajni rezul-
tat ni niti enakovreden lanskemu
primerjalnemu obdobju, oziroma
kratko rečeno, kljub boljšemu izple-
nu je slabši zaradi spremembe v

strukturi sortimentov v škodo de-
belih vrst. Vendar tudi ta pokaza-
lec ni povsem realen, ker ugotavlja-
mo pri novem tehnološkem postop-
ku separiranja napredek v izboljša-
nju kvalitete, to je kalorične vred-
nosti debelejših vrst premoga. Na
račun tega elementa je tudi dolo-
čena sedanja prodajna cena, ki vse-
buje elemente stare prodajne cene,
delež linearne povečanja in delež
na račun izboljšanja kvalitete.

Primerjalna analiza prodajne ce-
ne bo torej pravilna ob upoštevanju
faktorja kvalitete, ki se v končnem
rezultatu odraža v višji prodajni ce-
ni. Zato moramo podatke leta 1970
reducirati na takratno stanje, pri le-
tošnjem primerjalnem obdobju pa u-
poštevati pri izračunu povprečne ce-
ne delež, ki gre na račun boljše
kvalitete.

Nosilec podatka	Leto 1970	marec 1971	
		reducirano brez vmes. produkt.	dejansko z vmesnimi prod.
Povprečna prodajna cena separiranega premoga din/tona	129,20	135,01	127,96
Indeks	100	104,5	99,0
Povprečna prodajna cena rovnega premoga din/tona	92,44	100,52	95,26
Indeks	100	108,7	103,0

Z analizo teh podatkov lahko
sklepamo, da je ob upoštevanju vseh
elementov, ki odločilno vplivajo na
končni rezultat prodaje premoga iz
separacije Trbovlje, povprečna pro-
dajna cena separiranega premoga le-
tos za 1 % nižja, nasprotno temu pa
je vrednost rovnega premoga zaradi
večjega izplena za 3 % višja. Iz sta-

b) Separacija Zagorje

Struktura premoga v letu 1970 in marcu 1971

Asortiman	1970	marec 1971
kosi	14,1	18,6
kočke	14,4	15,6
oreh	17,6	16,7
grah	8,4	8,8
zdrob	22,8	18,3
prah	22,7	22,0
	100	100
Povprečna prodajna cena din/tona	136,75	139,14
Indeks	100	101,7

Rudarstvo doma in po svetu

Zmanjšano pridobivanje premoga v Belgiji

Zaradi stavk so v Belgiji v pre-
teklem letu pridobili namesto pred-
videnih 12,397.000 ton premoga le
11,362.000 ton. Poraba premoga se je
znižala proti letu 1969 za 1.272.000
ton na 19,102.000 ton. Iz uvoza so
krili 39,6 % potreb ter uvozili ton
7,556.000. Glavni dobavitelj premoga
ze bila ZRN ter na drugem mestu
ZDA.

(Vir: Nachrichten für Aussenhan-
del, 52, 4. 3. 1971)

Zaloge premoga v EGS

V preteklem letu so se zaloge
premoga držav EGS povečale za 3,4
milij. ton na 10,4 milij. ton. Od tega
so se povečale zaloge v Franciji za
1,66 milij. ton na 6,2 milij. ton, v
ZRN za 1,23 milij. ton na 3,7 milij.
ton, v Belgiji za 40.000 na 215.000
ton, na Nizozemskem za 80.000 na
230.000 ton. Zaloge koksa so znašale
1,2 milij. ton, proizvodnja koksa v
EGS pa se je povečala za 2,5 % na
70,2 milij. ton.

(Vir: Handelsblatt, 45, 5., 3. 3.
1971)

Razvoj rudarstva v Grčiji

Grško ministrstvo za industrijo je
objavilo, da se je rudarstvo v tej
državi od leta 1967 do 1968 ugodno
razvijalo. Priliv deviz od izvoza raz-
nih rudnin je v letu 1966 doseglo
763,49 milij. dr. v letu 1967 906,25
milij. dr. v letu 1968 pa 1.070,42
milij. dr. Delež rudnin v celotnem
grškem izvozu je znašal v letu 1967
13,2 % v letu 1968 pa 16,15 %. V po-
ročilu je rečeno, da se bo vrednost
pridobivanja rudnin v letu 1972 po-
večala na 3,6 mlrd. dr. ter do leta
1980 dosegla 6 mlrd. dr. letno. Šte-
vilo zaposlenih v rudarstvu je zna-
šalo v letu 1967 27.000 do leta 1972
pa se bo število povečalo na 32.000.

(Vir: Nachrichten für Aussenhan-
del, 56, — 9. 3. 1971)

Madžarska proizvodnja premoga

Proizvodnja premoga na Madžar-
skem bo do konca t.l. predvidoma
dosegla 28 milij. ton. V zadnjih le-
tih so pridobili naslednje količine
premoga: leta 1968 27,2 milij. ton
(4,2 milij. ton črnega premoga, 19,9
milij. ton rjavega premoga in 3,1
milij. ton lignita), leta 1969 skupno
26,5 milij. ton (4,2 milij. ton, 19,3
milij. ton in 3 milij. ton), leta 1970

Pri separaciji Zagorje je v letošnjem obdobju dosežen znaten napredek v povečanju deleža debelih vrst premoga, zavorlo tega je ustvarjeni prodajni rezultat v mesecu marcu 1971 napram primerjalnemu obdobju izredno zadovoljiv. V letu 1970 ustvarjena boljša struktura debelih vrst se torej nadaljuje tudi letos, kar vodi končno k porastu povprečne prodajne cene, ki je bila v me-

secu marcu t.l. za 1,7% večja od lanskoletnega povprečja.

Pri primerjalni analizi prodajnega efekta rovnega premoga, so letošnji rezultati nekoliko slabši zaradi manjšega izplena, oziroma večjega deleža jalovine v rovnem premogu. Ta ocena temelji na podatkih doseženega izplena in izračunane povprečne prodajne vrednosti rovnega premoga.

nosilec podatka	letu 1970	marec 1971
izplen ton/voz	0,7085	0,6847
Indeks	100	96,6
Povprečna cena rovnega premoga ob upoštevanju faktorja izplena din/tona	96,88	95,26
Indeks	100	98,3

Iz prikazanih podatkov sledi, da je učinkovit prodajni rezultat, kljub povečanju deleža dražjih sortimentov zaradi nižjega izplena, ob enakih prodajnih pogojih za 1,7% slabši od rezultatov, doseženih v letu 1970.

ZAKLJUČEK:

Groba ocena prodajnih rezultatov separacij Trbovlje in Zagorje in medsebojna primerjava cen separiranega premoga v razmerju 127,96

Povprečna vrednost rovnega premoga:

Nosilec podatka	Separacija leto 1970	Trbovlje marec 1971	Separacija Zagorje leto 1970	marec 1971
vrednost din/tona	96,93	95,26	96,88	95,26

Primerjava podatkov obeh separacij ne kaže takorekoč nobenih razlik, pri čemer lahko ugotovljamo, da je vrednost proizvodnje, ocenjena s stališča rentabilnosti popolnoma izenačena. To dokazuje, da so enostranske trditve o slabših rezultatih separacije Trbovlje oziroma rudnika Hrastnik zgrešene. Pri tem pa lahko trdimo, da so bili proizvodni rezultati v letu 1970, korigirani na letošnje prodajne pogoje, pri obeh proizvodnih enotah boljši od rezultatov, doseženih v mesecu marcu t.l. Iz tega izvirajo še neizkoriščene mož-

din/tona napram 139,14 din/tona potrjuje splošne ugotovitve, da je povprečna prodajna cena premoga iz separacije Zagorje zaradi višje udeležbe debelih vrst premoga večja za 8,7%. Ker pa rentabilnost proizvodnje, ki predstavlja prometno oziroma prodajno vrednost, je treba za realno ocenjevanje stanja kakršno je, primerjati prodajne vrednosti rovnega premoga, pri čemer predstavlja izplen važno komponento povprečne cene premoga.

nosti, ki se pri rudniku Zagorje lahko doležejo z boljšo kvaliteto rovnega premoga, pri rudniku Hrastnik pa s povečanjem deleža dražjih debelih vrst premoga, ob upoštevanju, da so drugi proizvodni elementi že popolnoma izkoriščeni.

Ta sicer grobi, sestavek o problematiki cen, lahko koristno služi nadaljnim razpravam o proizvodnih odločitvah posameznih delovnih enot s ciljem, da izboljšajo rentabilnost poslovanja.

Janko Lapornik, oec.

27,8 milij. ton (4,1 milij. ton, 19 milij. ton, 4,7 milij. ton). Med osnovnimi energetske viri se je delež premoga znižal ter je znašal v letu 1969 64,7%. Poraba premoga se je znižala od 33,5 milij. ton v letu 1965 na 28,9 milij. ton v letu 1968, v letu 1970 pa se je zopet dvignila na 29,8 milij. ton.

(Vir: Nachrichten für Aussenhandel 64, — 22. 3. 1971)

Predsednik ZIS Mitja Ribičič se je 26. marca 1971 pogovarjal s predstavniki 13.000 rudarjev Titovih premogovnikov Kreka-Banovići. Navzoči so bili predstavniki vseh jugoslovanskih premogovnikov, med njimi generalni direktor velenjskega in namestnik glavnega direktorja Zasavskih premogovnikov. Predstavniki rudarjev so zahtevali, da jim skupnost pomaga v njihovem sedanjem težavnem položaju, ki so ga povzročili neustrezni ekonomski instrumenti, ker so bili v nasprotju s temeljnimi težnjami gospodarske reforme. Rudarji so zahtevali, da se sprejme realna energetska bilanca Jugoslavije. Zahtevali so tudi takšne sistemske rešitve, ki jim bodo zagotovile rentabilnost proizvodnje v okviru ugotovljenih planskih potreb.

Mitja Ribičič je govoril o novih temeljih sporazumevanja. Nove rešitve sprejete s skupnim dogovorom republik imajo drugo težo, vrednost in pomen, kot pa ga je imela stara oblika odločanja v federaciji. Tu že delujejo ustavne spremembe s svojo družbeno silo, z izražanjem družbenih in nacionalnih interesov združenega dela. Med vprašanja, ki jih je treba rešiti je uvrstil tudi turistično gospodarstvo, devizni in zunanjetrgovinski sistem.

Pridobivanje premoga v Avstriji

Pridobivanje premoga v Avstriji se je v preteklem letu znižalo za 4,5% na 3,669 milij. ton, potrošnja pa za 5,2% na 3,484 milij. ton

(Vir: Die Presse 6891, 26. 3. 1971)

— o —

Dobili smo klubski prostor

Na mladinskem sestanku v domu RŠC smo soglasno sklenili, da se odpre klubski prostor v domu učencev.

Zamisel šolskega vodstva smo izvedli po novem letu. Klubski prostor naj bi bil prostor, kjer bi mladi rudarji organizirali kulturno življenje, obenem pa se tudi razvedrili.

Sobo smo že tudi opremili z mizicami, dobili smo omaro z vitrino, v kateri so spravljene šahi, družabne igre, revije in podobno. Stene so opremljene z oglasnimi ploščami za naše objave. V tem prostoru poslušamo plošče, igramo šah in družabne

igre, beremo časopise in revije, razstavljali bomo dosežke fotografskega krožka. Da pa bo domovala v tem kotičku čistoča in disciplina smo postavili dežurne učence. Dežurstvo se vrsti v dveh izmenah in sicer: dopoldne od 10. ure do 12.30 ure in popoldne od 17. do 20. ure.

Upam, da bo ta prostorček obstajal in da bosta v njem vladala red in čistoča. Želim, da bi se vsi učenci v njem dobro počutili in se tudi razvedrili, kar pa je odvisno od nas vseh in dežurnega.

Mladi rudar — Franc Rostohar

Proizvodnja premoga naj bi doživela velik obrat. V zahodni Evropi je gospodarska politika skoraj vseh držav sistematično ožila prostor za premog, tako da so ga na primer lani nakopali za 33 odstotkov manj kot v letu 1963; zdaj naj bi tekel razvoj prav v nasprotno smer, tako da bi se proizvodnja do 1980 povzpela na 150 milijonov ton letno. V zadnjih letih so zaprli več velikih premogovnikov in bazenov v ZR Nemčiji, Belgiji, Franciji in Veliki Britaniji. Energetska politika je povsem nedvoumno težila k skoraj popolnemu »odmiranju« premoga. Zda pa so se temu najstarejšemu med viri industrijske energije znova zasvetiliki zlati obeti.

(Dušan Dolinar, Delo, 3. 4. 1971)

Razvoj in modernizacija proizvodnje premoga v SEV

V Moskvi je bilo pred kratkim zasedanje skupine ekspertov držav SEV, o razvoju in modernizaciji proizvodnje premoga do leta 2000. Ugotovili so, da proizvodnja in poraba premoga ne bo mnogo izgubila na svojem značaju zaradi pojave novih vrst goriva in energije. Čeprav je v poslednjih letih proizvodnja premoga v Sovjetski Zvezi stagnirala, pa je kljub temu v proizvodnji v letu 1970 dosegla porast proizvodnje za 3%, v primerjavi z letom 1969. Nakopali so 624 milijonov ton premoga. Možnosti za nadaljnji porast proizvodnje so neizčrpne, s posebnim ozirom na Sibirijo in Kazahstan, kjer so odkrili tolikšna nahajališča premogovnih zalog, da bi lahko zagotovili največjo možno eksploatacijo za dolgo dobo let.

Sedaj se bavijo z osnovnim problemom, kako najti poti do cenejšega in učinkovitejšega dela v premogovnikih, ob zmanjšanju ogromnih investicij za izgradnjo jamskih horizontov. Iz tega razloga vsebujejo naloge novega petletnega načrta, da se proizvodnja v kar največji meri razvija na površinskih kopih, z uporabo ustrezne mehanizacije. Pričakujejo, da se bo že v naslednjih letih proizvodnja premoga dvignila na 30% od skupne proizvodnje.

Z novim petletnim načrtom za razdobje 1971-1975 predvidevajo, da

bo znašala letna proizvodnja premoga v Sovjetski Zvezi skupno 695 milijonov ton. Da bi dosegli ta cilj, bodo opravili številne rekonstrukcije premogovnikov ter jih v največji možni meri mehanizirali in avtomatizirali.

Na zasedanju strokovnjakov SEV so podali le-ti nekaj konkretnih predlogov, ki se nanašajo na mehanizacijo in avtomatizacijo premogovnikov. Omembe vredna so bila poročila sovjetskih ekspertov v tem pogledu. Sovjetska Zveza oskrbuje s premogom skoraj 90% potrebnih količin posameznim državam, članicam SEV (Sveta za vzajemno ekonomsko pomoč).

Avstralski premog

Avstralija bo postala glavni dobavitelj premoga Japonski v naslednjem desetletju. Tako predvidevajo Avstralski sami. Avstralija se namreč razvija v enega redkih dolgoročnih dobaviteljev visokokvalitetnega premoga. V letu 1969 je n. pr. dobavila 40% uvoznih potreb po premo-gu Japonski.

Načrt povečanja proizvodnje premoga

Na podlagi načrtov posameznih premogovnikov, računajo da bodo le-ti v letošnjem letu proizvedli 33.600.000 ton premoga vseh vrst. Dve tretjini načrtovane proizvodnje predstavlja lignit, t. j. 23.800.000 ton,

proizvodnja črnega premoga je predvidena v višini 700.000 ton, proizvodnja rjavega premoga pa v višini 9.100.000 ton. V sedanjih pogojih, kakor smatrajo strokovnjaki, je načrtovana proizvodnja rjavega in črnega premoga nekako realna in možna. Zmogljivosti za proizvodnjo lignita omogočajo načrtovani obseg proizvodnje, vendar proizvodnjo tega premoga limitira obratovanje termoelektrarn.

Integracija premogovnikov

Ustanovili so strokovno komisijo, ki ima nalogo, da izdela elaborat o ekonomskih prednostih združitve srednjebosanskih rudnikov rjavega premoga Zenica in rudnika Mostar, v eno podjetje. Elaborat bi moral biti dokončan do konca aprila t. l., tako da bi v maju in juniju izvedli referendum v obeh kolektivih. Srednjebosanski premogovniki zaposlujejo okrog 8500 delavcev in proizvedejo letno okrog 2.500.000 ton rjavega premoga, medtem ko zaposluje rudnik Mostar 460 delavcev, z letno proizvodnjo okrog 176.000 ton.

Proizvodnja v Rembasu

Po proizvodnem načrtu predvidevajo, da bo znašala proizvodnja premoga v Resavsko-moravskem bazenu, toliko kot v letu 1969. Predvideno je, da bodo nakopali v Rembasu letos 660.000 ton premoga, kar je za 10% več kot v preteklem letu.

(Po EKOS)

V nekaj vrstah

Občinska skupščina Hrastnik bo tudi v letošnjem letu podelila priznanja pod nazivom »zaslužni občan«. S podeljevanjem tovrstnih priznanj želi občinska skupščina Hrastnik podati priznanje najzaslužnejšim občanom za izredna prizadevanja in uspehe na posameznih področjih družbenega življenja v občini Hrastnik. Priznanja bodo podelili ob občinskem prazniku 3. julija. V teku je zbiranje predlogov.

— o —

Dne 5. marca t. l. je bil na upravi ZPT sestanek pooblaščenih predstavnikov rudnikov in premogovnikov iz Slovenije. Skupno je bilo navzočih 18 predstavnikov. Razpravljali so o bistvenih značilnostih zakona o družbenem dogovarjanju in samoupravnem sporazumevanju, s posebnim ozirom na delitev dohodka in osebnih dohodkov. Vsi udeleženci sestanka so izjavili, da pristopajo njihova podjetja k sklenitvi samoupravnega sporazuma v smislu določila republiškega zakona. Pooblastili so Zavaske premogovnike—Trbovlje, da vodijo skrb o nadaljnjem poteku priprav za izdelavo samoupravnega sporazuma. Soglašali

so z imenovanjem posebne komisije za izdelavo samoupravnega sporazuma, v kateri sodeluje po en predstavnik rudnika oziroma premogovnika iz Slovenije.

Pobudo za sklicanje sestanka sta dala rudnik Velenje in Zasavski premogovniki-Trbovlje.

— o —

Dne 15. marca t. l. je bil v delavskem domu v Hrastniku regionalni zbor mladih samoupravljalcev iz Hrastnika, Trbovelj in Zagorja. S strani ZPT je bilo navzočih več mladih sodelavcev. O samoupravljanju, delu družbeno-političnih organizacij ter vlogi mladih v samoupravnih organih sta govorila Ivo Miglič, sekretar revirskega komiteja ZK ter Viktor Ramšak, inž. v razpravi pa je sodeloval tudi Jože Zorčič, inž., kot delegat za II. kongres samoupravljalcev v Sarajevu.

— o —

Dne 16. marca t. l. je obiskal podjetje inž. Hagenmeier od firme Siemens-Erlagen, zaradi dobavljenih električnih lokomotiv.

— o —

Dne 16. marca t. l. so obiskali na-

še podjetje trije gostje iz Romunije, rudarski strokovnjaki, ki so zaposleni v institutu za podzemeljska dela. Zanimali so se za dela v jami v Hrastniku in v Trbovljah ter za ureditev potoka Kotredežca z gumijastim koritom.

— o —

Dne 20. marca t. l. je bil v Ljubljani XXII. skok čez kožo. Organiziral ga je poseben odbor za izvedbo te prireditve. Naše podjetje je bilo sponzoritelj te prireditve. Vseh pokroviteljev je bilo namreč devet. Izdali so posebno publikacijo, v kateri so bili navedeni rudarji, metalurgi in geologi, ki so skočili čez kožo v montanistični stan ter imena vseh članov knapovsko-šmelcarske bratovščine, ki so diplomirali na oddelku za montanistiko FNT Univerze v Ljubljani, od leta 1923 pa do leta 1971.

— o —

Dne 26. marca t. l. je obiskal naše podjetje trgovinski ataše francoskega konzulata iz Zagreba. Z vodilnimi tovariši ZPT se je razgovarjal o možnostih nakupa rudarskih strojev pri francoskih firmah.

Dne 25. marca t.l. je imela svojo prvo sejo komisija za izdelavo osnov samoupravnega sporazuma o usmerjanju delitve dohodka in osebnih dohodkov v rudnikih in premogovnikih Slovenije. Seja je bila na upravi ZPT. Sprejeli so nekaj sklepov, o katerih morajo vsi zainteresirani pripraviti določene podatke. Naslednja seja je bila 14. aprila 1971, prav tako na UZP v Trbovljah.

— o —

Na plenumu republiškega sveta zveze sindikatov Slovenije, dne 6. aprila t.l. so razpravljali o predlogih za zvišanje otroških dodatkov za 10,00 din na otroka, zaradi nedavnih podražitev mleka. Ta je najbolj prizadel življenjski standard socialno ogroženih družin z več otroki.

— o —

Občinska skupščina Hrastnik je sklenila, da bo od 1. maja 1971 imela spremenjen delovni čas in sicer:

— v mesecih maj, junij, julij, avgust in september, vsak dan, razen sobote, od 6. do 14. ure, ob sredah pa od 6. do 16. ure;

— v mesecih oktober, november, december, januar, februar, marec in april pa vsak dan, razen sobote, od 7. do 15. ure, ob sredah pa od 7. do 17. ure;

— uradne ure za sprejem občanov pa bodo tako kot doslej ob ponedeljkih, sredah in petkih, od 8. do 12. ure, ob sredah pa še od 14. do 16. ure oziroma od 15. do 17. ure;

— ob sobotah bo delala samo prijavna-odjavna in matična služba od 9. do 11. ure;

— pravna posvetovalnica bo odprta ob četrtek od 16. do 19. ure.

— o —

Učenci rudarskega šolskega centra ZPT so izdali drugo letošnjo številko svojega ciklostiranega glasila Mladi rudar. To glasilo izhaja že tretje leto. Do letošnjega leta se je imenovalo Naša obzorja. V tej številki je objavljenih vrsta prispevkov ob slovenskem kulturnem prazniku, intervju o učnih uspehih v I. polletju, o nagrajevanju učencev RŠČ, ureditvi klubskega prostora, širitvi števila članov ZK, učnem uspehu, disciplini in podobno.

Mnenja drugih o izumiteljstvu

Dobro zamisel posebej plačati!

Odvetnik Borut Irgolič, znani gošpodarsko pravni strokovnjak je odgovoril na nekaj vprašanj o izumiteljstvu in tehničnih izboljšavah, o čemer so se na vsejugoslovanski ravni posvetovali na Visoki ekonomsko komercialni šoli v Mariboru.

VPRAŠANJE: Pravite, da je stališča prava v izumiteljstvu pri nas vse jasno, da imamo prav po zaslugi našega dr. Stojana Pretnarja najnaprednejšo zakonodajo. Zakaj torej posvetovanje v Mariboru?

ODGOVOR: Gre za »klimo«. Hočemo ugodno vzdušje za izumiteljstvo. Nujno! Skoraj ni države na

svetu, kjer bi manj izumljali kot pri nas. Še tistih nekaj izumov, ki jih zmremo, so več ali manj galanterijski, škatlje cigaret, ki se same prižgejo in podobno.

VPRAŠANJE: Kaj je to po vašem »klima«, o kateri so govorili v Mariboru?

ODGOVOR: Pri nas smo še bolj kot kjerkoli drugje prepričani, da smo plačani tudi zato, da razmišljamo na delovnem mestu. Ne samo to. Če si kaj koristnega izmislimo, se brž komu zamerimo. Sodelavcem, ki se ustrašijo za svojo službo, podjetju, če hočemo nekaj od tega.

V Mariboru smo vsem povedali, da plačilo za redno delo ne krije tistega, kar z izumiteljstvom, teh-

ničnimi izboljšavami in podobnim prispevamo posebej. Če smo si kaj koristnega izmislili, moramo za to dobiti ustrezno posebno nagrado, neodvisno od uspehov pri rednem delu.

VPRAŠANJE: Ste prepričani, da je hasnilo?

ODGOVOR: Ja. Včasih je veljalo, da bodimo vsi enaki v revščini, danes pa začenja veljati, da bodimo vsak po svojih najboljših močeh prizadevni za svojo, t.j. tudi splošno blaginjo. Zato mora biti vsakdo vzpodbuden za napredek gnotne proizvodnje. Iz družbe popolnoma omejenih možnosti moramo postati družba odprtih možnosti za vsakogar.

Dora Pečnik

Merilne enote

Odločili smo se, da objavimo v našem časopisu pregled merilnih enot s področja elektrotehnike, pa tudi premogovništva. V zadnjem razdobju se namreč čedalje pogosteje pojavljajo nove merilne enote, ki doslej še niso bile na splošno dovolj znane. Mnogi tovariši si jih bodo lahko poslužili pri razreševanju posameznih kratic oziroma njih pomena.

1 g = 1 gram (enota za težo)
1 kg = 1 kilogram = 10^3 g = 1000 gramov
1 t = 1 tona = 10^3 kg = 10^6 gramov
1 KT = 1 kilotona = 10^3 ton = 1000 ton = 10^6 kg
1 MT = 1 megatona = 10^6 ton = 1 mio. (milijon) ton

1 GT = 1 gigatona = 10^9 ton = 1 bilijon kg

1 m = 1 meter (enota za dolžino)
1 km = 1 kilometer = 10^3 m

1 mkg = 1 meterkilogram (enota za mehansko delo)
1 mkg/sek = 1 meterkilogram na sekundo (enota za mehansko moč)
1 KM = 1 konjska moč = 75 mkg/sek

1 V = 1 volt (enota za električno napetost)
1 kV = kilovolt = 10^3 V

1 A = 1 amper (enota za električni tok)

1 kA = 1 kiloamper = 10^3 A

1 W = 1 vat (enota za električno, koristno, moč)

1 kW = 1 kilovat = 10^3 W

1 MW = 1 megavat = 10^3 kW = 10^6 W

1 GW = 1 gigavat = 10^6 kW = 10^9 W

1 TW = 1 teravat = 10^9 kW = 10^{12} W = 1 milijarda kW = 1 bilijon W

1 Wh = 1 vatna ura (enota za električno, vatno delo)

1 kWh = 1 kilovatna ura = 10^3 Wh

1 MWh = 1 megavatna ura = 10^6 kWh = 10^6 Wh

1 GWh = 1 gigavatna ura = 10^9 kWh = 10^9 Wh = 1 milijon kWh = 1 milijarda Wh

1 TWh = 1 teravatna ura = 10^{12} kWh = 10^{12} Wh = 1 milijarda kWh = 1 bilijon Wh

1 VA = 1 voltamper (enota za električno, navidezno moč)

1 kVA = 1 kilovoltamper = 10^3 VA

1 MVA = 1 megavoltamper = 10^3 kVA = 10^6 VA
 1 VAr = 1 voltamper reaktivni (enota za reaktivno, jalovo, električno moč)
 1 kVAr = 1 kilovoltamper reaktivni = 10^3 VAr
 1 MVAr = 1 megavoltamper reaktivni = 10^3 kVAr = 10^6 VAr
 1 VArh = 1 voltamperska reaktivna ura (enota za reaktivno, jalovo, električno delo)
 1 kVArh = 1 kilovoltamperska reaktivna ura = 10^3 VArh
 1 MVArh = 1 megavoltamperska reaktivna ura = 10^3 kVArh = 10^6 VArh
 1 cal = 1 kalorija (1 mala kalorija, enota za toplotno energijo)

1 kcal = kilokalorija = 10^3 cal
 1 Mcal = 1 megakalorija = 10^3 kcal = 10^6 cal
 1 Gcal = 1 gigakalorija = 10^6 kcal = 10^9 cal
 1 Tcal = 1 terakalorija = 10^9 kcal = 10^{12} cal = 1 milijarda kcal = 1 bilijon cal
 1 Nm³ = 1 normalni kubični meter plina pri temp. 0°C in 1 fizikalni atmosferi (1013,25 milibarov)
 1 kg ekvivalentnega premoga = 1 kg premoga s spodnjo kalorično vrednostjo 700 kcal
 1 kg ekvivalentne nafte = 1 kg nafte s kalorično vrednostjo 10.000 kcal
 kcal/kg = toplotna vrednost 1 kg premoga ali tekočih goriv

kcal/m³ = toplotna vrednost 1 m³ plina
 kcal/kWh = toplotna vrednost 1 kilovatne ure
 kg/MWh = specifična poraba premoga ali tekočih goriv za 1 megavatno uro
 kcal/kWh = specifična poraba toplotne energije za 1 kilovatno uro

Preračunavanje enot:

1 KM = 1 konjska moč = mkg/s = 0,176 kcal/s = 0,736 W
 1 kW = 1 kilovat = 102 mkg/s = 0,239 kcal/s = 1,36 KM
 1 kWh = 1 kilovatna ura = 0,367 × 10⁶ mkg = 860 kcal = 1,36 KMh
 1 KMh = delo, ki ga opravi 1 KM v času 1 ure.

Kadrovske vesti

V času od 1. februarja do 31. marca 1971 ima kadrovski sektor ZPT evidentirane naslednje kadrovske spremembe:

Delovna enota rudnik Hrastnik Februar 1971 — sprejeti:

Trnolšek Jernej — vozač, Selič Roman — delavec, Detič Ivan — vozač, Vidmar Srečko — vozač, Česnovar Marjan — kopač, Kunst Anton — učni kopač, Marinšek Alojz — vozač, Zabroložnik Jože — kopač, Zakošek Stane — kopač, Draksler Milan — elekrikar, Osredkar Stane — kopač, Stražar Alojz — kopač, Germ Štefan — kopač, Vodišek Alojz — vozač, Sotlar Alojz — vozač, Vresk Anton — vozač, Podlesnik Ludvik — vozač, Šivec Ludvik — kopač, Skorjanc Ludvik ključavničar;

Marec 1971 — sprejeti:

Damič Pavel — vozač, Koluder Franc — kopač, Palčnik Viktor — elekrikar, Topolovič Jože — vozač, Železnik Franc — kopač, Match Alojz — vozač, Gamšek Miro — kopač, Maček Karel — vozač, Zamuda Alojz — vozač, Kristavec Ivan — vozač;

Februar 1971 — odšli:

Škoberne Karel — vozač v zapor, Vešligoj Štefan — vozač v zapor, Klanjšek Ana, čistilka — sporazumna prekinitvev, Jekoš Janez, vozač — samovoljna odpoved, Petan Jože, vozač — sporazumna odpoved, Šivec

Ludvik, kopač — samovoljna odpoved, Nikič Ivan, kopač — umrl, Kranjc Ivan, vozač — v JLA, Motih Milan, kopač — samovoljna prekinitvev, Funkel Drago, avtomehaničar — v JLA, Gajič Miroslav, kopač — v JLA, Kuke Jože, vozač — v JLA, Biderman Franc, učni kopač — sporazumna prekinitvev, Gašparut Drago, ekonomist — v JLA, Markl Stane, vozač — samovoljna prekinitvev;

Marec 1971 — odšli:

Drnovšek Franc, kopač — sporazumna prekinitvev, Klanjšek Ivan, kopač — upokojen, Zupan Mirko, kopač — upokojen, Bukovšek Jože, vozač — samovoljna odpoved, Zorec Friderik, vozač — sporazumna odpoved, Kostanjšek Viktor, kuhar — sporazumna odpoved, Maček Ferdinand, vozač — samovoljna prekinitvev, Baloh Martin, vozač — umrl, Vidmar Srečko, str. ključavničar — odpoved v poskusni dobi s strani podjetja, Oblak Božidar, elekrikar — v JLA, Kirn Bojan, elekrikar — v JLA, Čerček Jože, vozač — samovoljna prekinitvev, Esih Jože, vozač — samovoljna odpoved, Rozman Alojz, kopač — inv. upokojen,

DELOVNA ENOTA RUDNIK TRBOVLJE

Februar 1971 — sprejeti:

Kreže Rudolf — nadzornik, Drnovšek Milan kopač, Marčec Ivan — kovač, Planko Franc — kopač, Mlinar Franc — kopač,

Marec 1971 — sprejeti:

Cerovšek Alojz — vozač, Pirc Pavel — vozač, Gorjup Anton — vozač, Cerovšek Ivan — kopač, Kuder Ivan — vozač, Lazarevič Dušan — opek. delavec, Jerman Milena — opek. delavka, Volaj Marija — opek. delavka, Razboršek Silva — opek. delavka, Pišek Branka — opek. delavec, Žalar Boris — opek. delavec, Ribač Fatima — opek. delavka, Topolnik Franc — vozač,

Februar 1971 — odšli:

Lešnik Milan, kopač — samovoljna odpoved, Amon Boris, vozač — odpoved v poskusni dobi s strani delavca, Pevec Jože, vozač — samovoljna odpoved, Romih Štefan, vozač — v JLA, Ščukanec Ernest, dipl. inž. rud. v JLA, Glavan Jože, kopač — v JLA, Željko Stane, elekrikar — v JLA, Bukovšek Ferdo, kopač — samovoljna prekinitvev, Cirar Stane, vozač — samovoljna prekinitvev, Šmid Feliks, vozač — samovoljna prekinitvev, Lavrin Jože, kopač — upokojen, Hribrski Jože, delavec — odpoved v poskusni dobi s strani delavca;

Marec 1971 — odšli:

Babič Rudolf, vozač — samovoljna prekinitvev, Husič Ismet, zunanji delavec — samovoljna prekinitvev, Milinovič Marija, opek. delavka — sporazumna odpoved.

TITO odlikoval pet reševalcev

Predsednik republike Tito je odlikoval za izredno požrtvovalnost in prizadevnost ob teški rudarski nesreči v jami Ojstro pet rudarjev — reševalcev rudnika Hrastnik z redom zasluga za narod s srebrno zvazdo. Visoka odlikovanja so prejeli: Feliks GOJKOVIČ, Anton SKETAK, Franc SPAJZER, Adam BALOH in Jože JAGER. Odlikovanja jim je izročil predsednik SOB Hrastnik Branko Milinović.

Glasilo »SREČNO« izdaja podjetje Zasavski premogovniki — Trbovlje, Trg revolucije 12.

Izhaja vsaka dva meseca

Glasilo ureja uredniški odbor: Babič Rado, Kohn Emil, dipl. inž. rud., Kovač Vilko, Kralj Martin, Lenarčič Tine, Malovrh Metod, dipl. inž. rud., Prosenč Anton, Savšek Janko.

Tehnični urednik: Lenarčič Tine

Odgovorni urednik: Kohn Emil, dipl. inž. rud.

Tiska: Papirkonfekcija, obrat Valvasorjeva tiskarna, Krško
 Naklada 3000 izvodov.